

โครงการแข่งขันปฏิบัติการ
เรื่อง

นวสมภพ : การส่งเสริมอาชีพและรายได้ของผู้ต้องขังใกล้พ้นโทษ
เพื่อกลับคืนสู่สังคม : กรณีศึกษานิคมอุตสาหกรรมทรัพย์สาคร

โดย

1. ดร.จิราภรณ์ วิริยะพงษากุล	รหัส	661107
2. นายชัยวัฒน์ กุมุทพงษ์พานิช	รหัส	661109
3. พล.ร.อ. เขิงชาย ชมเชิงแพทย์	รหัส	661111
4. นายรัชชญาณพล อภิมนต์เดชบุตร	รหัส	661116
5. นางสาวนันทรีศรี เตพดลไชย	รหัส	661119
6. นางสาวนาตยา เชษฐโชติรส	รหัส	661120
7. นายพรพจน์ เพ็ญพาส	รหัส	661128
8. นายไพรัช พรสมบุญศิริ	รหัส	661131
9. นพ.วิฑิต อรรถเวชกุล	รหัส	661138
10. พล.อ. สุวิทย์ เกตุศรี	รหัส	661145
11. ผศ. ดร.โสภณ เจริญ	รหัส	661147
12. นายอิโศค วินทกร	รหัส	661148
13. ศ.คลินิก นพ.อาทิตย์ อังกานนท์	รหัส	661151

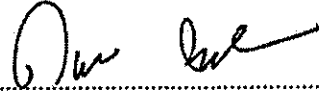
เอกสารโครงการแข่งขันปฏิบัติการฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการอบรม
หลักสูตรหลักนิตยธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ 11
วิทยาลัยศาลรัฐธรรมนูญ
สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ
วิทยาลัยศาลรัฐธรรมนูญ

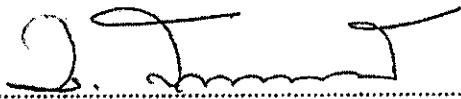
โครงการกลุ่มเชิงปฏิบัติการ

เรื่อง นวสมภพ : การส่งเสริมอาชีพและรายได้ของผู้ต้องขัง
ใกล้พ้นโทษเพื่อการกลับคืนสู่สังคม

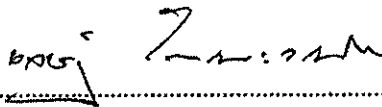
อาจารย์ที่ปรึกษา

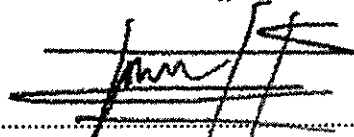
(ดร. ถวิลวดี บุรีกุล)

(ศาสตราจารย์ ดร. บรรเจิด สิงคะเนติ)

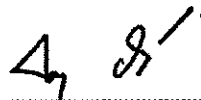
(รองศาสตราจารย์ ดร. เจษฎ์ โทณะวณิก)

(นายนพพล ชุกลิน)

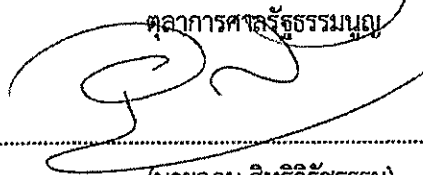
อนุมัติโครงการเชิงปฏิบัติการของผู้ศึกษาอบรมหลักสูตร “หลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย”
(นธป.) รุ่นที่ ๑๑

กรรมการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาอบรมของวิทยาลัยศาลรัฐธรรมนูญ

(ดร. ปิยญา อุดชาชน)

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

(นายอุดม สิทธิวิรัชธรรม)

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

(นายสุธีร์รักษ์ ทรงศิริไค)

รองเลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ รักษาราชการแทน

เลขาธิการสำนักศาลรัฐธรรมนูญ

สารบัญ

หน้า

๑. บทนำ

๔

- หลักการและแนวคิดในการจัดทำโครงการ
- วัตถุประสงค์
- ประโยชน์ที่จะได้รับจากการดำเนินการ
- กลุ่มเป้าหมาย
- พื้นที่ดำเนินการและระยะเวลาในการดำเนินการ
- กลยุทธ์สู่ความสำเร็จ
- แผนการดำเนินงาน
- เงื่อนไขความสำเร็จ
- ตัวชี้วัดสู่ความสำเร็จที่ยั่งยืนของโครงการ

๒. การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

๑๑

- หลักนิติธรรม (Rule of Law)
- ประชาธิปไตย
- หลักการสำคัญที่เกี่ยวข้องในรัฐธรรมนูญ
- หลักสิทธิมนุษยชนทั่วไป และสิทธิมนุษยชนของผู้ต้องขัง
- แนวทางการดำเนินงานของกระทรวงยุติธรรม โดยกรมราชทัณฑ์ เพื่อการบังคับโทษ และบำบัดพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขัง
- การดำเนินการของสำนักงานส่งเสริมสามาชีพและผลิตภัณฑ์ เพื่อการพัฒนาพฤตินิสัย (สมภพ.)
- โครงการนิคมอุตสาหกรรมราชทัณฑ์

๓. ระเบียบวิธีวิจัย

๓๒

- การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับนโยบายของกระทรวงยุติธรรมที่เกี่ยวข้อง และความต้องการของผู้ต้องขังใกล้พ้นโทษ / ผู้พ้นโทษ จากโครงการ / กิจกรรมที่ ผ่านมาของสำนักงานส่งเสริมสามาชีพและผลิตภัณฑ์ เพื่อการพัฒนาพฤตินิสัย เพื่อนำมาใช้ในการออกแบบ และพัฒนาโครงการฝึกอบรมผู้พ้นโทษ และผู้ปล่อยตัวพัก การลงโทษ
- การจัดทำโครงการฝึกอบรมผู้พ้นโทษ และผู้ถูกปล่อยตัวพักการลงโทษในการพัฒนา จิตใจ (Spiritual Healing) และทักษะชีวิต เพื่อเตรียมเข้าทำงาน “ไขกุญแจสู่แสงสว่าง ปลดลือคตัวตน จิตใจ สู่โลกภายนอก” ระหว่างวันที่ ๑๗ - ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๖๖
- การแลกเปลี่ยนเรียนรู้แนวทางการดำเนินงานของกระทรวงยุติธรรม ในส่วนของ กรมราชทัณฑ์ / ทณฑสถาน และจัดเก็บข้อมูลจากผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่ รวมทั้ง ผู้ต้องขังใกล้พ้นโทษ ฯ เพิ่มเติม ณ เรือนจำ / ทณฑสถานนำร่อง ที่เข้าร่วมโครงการ ของสำนักงานส่งเสริมสามาชีพและผลิตภัณฑ์ เพื่อการพัฒนาพฤตินิสัย (สมภพ.) จำนวน ๔ แห่ง

- การประชุมทางวิชาการ “นวสมภพ” ครั้งที่ ๑ เพื่อพัฒนาตัวแบบธุรกิจ (Business Model) ในการสร้างอาชีพ รายได้ ให้กับผู้ต้องขังใกล้พ้นโทษ และผู้พ้นโทษ เมื่อวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๖๖ ระหว่างเวลา ๑๔.๐๐ - ๒๐.๐๐ น. ณ ห้องประชุม ๑๐ - ๑ ชั้น ๑๐ กระทรวงยุติธรรม ถนนแจ้งวัฒนะ เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร
 - การประชุมทางวิชาการ “นวสมภพ” ครั้งที่ ๒ เพื่อหารือแนวทางเกี่ยวกับการวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analysis) และการจับคู่ธุรกิจ (Business Matching) เพื่อการสร้างอาชีพ รายได้ ให้กับผู้ต้องขังใกล้พ้นโทษ และผู้พ้นโทษ เมื่อวันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๖๖ ระหว่างเวลา ๑๔.๐๐ - ๒๐.๐๐ น. ณ ห้องวีเนิส ชั้น ๓ โรงแรมมิราเคิล แกรนด์ คอนเวนชั่น ถนนวิภาวดีรังสิต เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร
 - การนำเสนอผลการดำเนินงานต่อรองนายกรัฐมนตรีผู้กำกับดูแลกระทรวงยุติธรรม (นายสมศักดิ์ เทพสุทิน) เมื่อวันศุกร์ที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๖๖ ระหว่างเวลา ๑๖.๐๐ - ๑๘.๐๐ น. ณ ห้องประชุม ๓๐๒ ชั้น ๓ ตึกบัญชาการ ๑ ทำเนียบรัฐบาล
๔. ผลการศึกษาวิจัย ๖๑
 การกำหนดพื้นที่เฉพาะในการดำเนินงาน และแนวยกระดับการดำเนินงาน
 ความท้าทายในการดำเนินงาน และการกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อการดำเนินงานอย่างยั่งยืน
๕. สรุปและข้อเสนอแนะ ๗๑
๖. บรรณานุกรม ๗๙
๗. รายชื่อสมาชิก ๘๒

นวสมภพ : การส่งเสริมอาชีพและรายได้ของผู้ต้องขังใกล้พ้นโทษเพื่อการกลับคืนสู่สังคม

บทที่ ๑ บทนำ

หลักการและแนวคิดในกรณีศึกษาโครงการ

หลักนิติธรรม (Rule of Law) หมายถึง การที่บุคคลทุกคนที่อยู่ในรัฐ ตลอดจนสถาบันต่าง ๆ จะต้องปฏิบัติตามกฎหมายของรัฐ ซึ่งเมื่อหลักนิติธรรมมีผลบังคับใช้ กฎหมายเหล่านั้นจะเป็นหลักประกันว่า บุคคลทุกคนในชาติจะได้รับการปฏิบัติอย่างเสมอภาค เท่าเทียม และด้วยความโปร่งใส และยุติธรรม^๑

นอกจากนี้ หลักการที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งของหลักนิติธรรม (Rule of Law) คือ การมีสิทธิเสรีภาพในความเป็นมนุษย์ กล่าวคือ บุคคลทุกคนย่อมได้รับการคุ้มครองในสิทธิเสรีภาพตามขอบเขตของกฎหมาย ซึ่งผู้ต้องขังที่ได้รับการตัดสินโทษ และได้รับโทษตามที่กำหนดแล้ว เป็นบุคคลคนหนึ่งที่ย่อมมีสิทธิที่จะต้องได้รับการปฏิบัติด้วยความเป็นธรรมตามหลักนิติธรรม ตลอดจนควรได้รับโอกาส สิทธิ เสรีภาพ ในการกลับคืนสู่สังคม เช่น ด้วยการให้การฝึกอบรมอาชีพตามความเหมาะสม และได้รับการส่งเสริมให้ประกอบอาชีพสุจริตภายหลังพ้นโทษ เพื่อไม่หวนกลับมาสู่การกระทำความผิดซ้ำอีก ตลอดจนถือว่าเป็นผู้ที่มีสิทธิที่จะได้รับประโยชน์จากสวัสดิการต่างๆ ของรัฐ และมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมต่างๆ ตามหลักประชาธิปไตย

ผลการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการกระทำผิดซ้ำ ที่ดำเนินการโดยกระทรวงยุติธรรม และหน่วยงานอื่น ๆ พบว่า การที่ผู้พ้นโทษส่วนใหญ่ต้องหวนกลับไปสู่การกระทำความผิดซ้ำนั้น เกิดจากปัจจัยสำคัญ ๒ ประการ ได้แก่ ๑) การไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพสังคมในปัจจุบัน ซึ่งมีความแตกต่างเป็นอย่างมากจากสังคมในเรือนจำ รวมทั้งสังคมในยุคสมัยที่ผู้กระทำความผิดเคยอยู่ในช่วงก่อนที่จะต้องโทษ โดยเฉพาะในกรณีผู้ต้องโทษที่ต้องถูกคุมขังเป็นระยะเวลานาน เช่น เกินกว่า ๑๐ ปี ขึ้นไป ซึ่งสภาพแวดล้อมทั้งทางด้านเทคโนโลยี สิ่งแวดล้อม และสังคม มีพัฒนาการไปเป็นอย่างมาก และ ๒) การไม่สามารถประกอบอาชีพสุจริตได้ อันเป็นปัญหาสืบเนื่องมาจากการไม่สามารถปรับตัวเข้าสู่สังคมได้ในส่วนหนึ่ง และอีกส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการขาดความรู้ ทักษะ ที่จำเป็นในการประกอบอาชีพ เช่น ทักษะด้านภาษา คอมพิวเตอร์ ขาดวุฒิการศึกษา ขาดทุนทรัพย์ ไม่มีใบอนุญาตต่าง ๆ ตลอดจนไม่สามารถเข้าถึงตำแหน่งงาน หรือแหล่งทุนต่างๆ

^๑ กิริภัทร ดำเนินธรรมาภกุล. (๒๕๖๕) “หลักนิติธรรมและธรรมาภิบาลกับสังคมประชาธิปไตย”

<http://web.krisdik.go.th/pdfPage.jsp?type=act&actCode=๑๓๗๖๔>

^๒ คู่มือสำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม. (๒๕๖๓) ชุดโครงการวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาการกระทำผิดซ้ำ: บทพัฒนา สิ้นเย็น. (๒๕๖๔) “การกระทำความผิดซ้ำของผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดประจวบคีรีขันธ์” <https://soo๒.tci-thaijo.org/index.php/appm/article/download/๒๕๓๙๑๕/๑๗๑๐๑๕/๕๗๗๔๐๐> และ ศราวุธ ไพฑูรย์พงษ์ และ กิรียา กุลกลการ. (๒๕๖๒) “ผู้พ้นโทษไร้สิทธิในการประกอบอาชีพ”. <https://tdri.or.th/๒๐๑๕/๐๒/career-for-penalty/> เป็นต้น

รวมทั้งอาจมีปัญหาอุปสรรคในด้านกฎหมายบางฉบับที่ยังคงห้ามผู้ที่เคยต้องโทษเข้าทำงานในตำแหน่งต่าง ๆ ซึ่งในปัจจุบัน กระทรวงยุติธรรมอยู่ระหว่างการดำเนินการเสนอแก้ไขกฎหมายดังกล่าว”

จำนวนผู้กระทำความผิดที่ต้องคำพิพากษาและถูกคุมขังอยู่ในเรือนมีจำนวนมากและเพิ่มขึ้นทุกปี ส่งผลให้การบำบัดพัฒนาพฤตินิสัยที่คาดหวังว่าจะทำได้อย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพเป็นสิ่งที่ค่อนข้างทำได้ยากลำบาก ผู้พ้นโทษที่กลับสู่สังคมโดยเฉพาะผู้ที่ถูกคุมขังเป็นเวลานาน มักจะมีปัญหาเรื่องการปรับตัวเมื่อกลับคืนสู่สังคม เป็นคนพ้นสมัย (The Lost Generation) เพราะช่วงเวลาที่ใช้ชีวิตอยู่ในเรือนจำและไม่ได้รับข่าวสารจากโลกภายนอก ทำให้ไม่สามารถตามทันโลกในยุคปัจจุบันที่มีความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ทั้งในด้านสังคม วัฒนธรรมและเทคโนโลยีต่างๆ ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้ผู้พ้นโทษขาดความเชื่อมั่นและความมั่นคงทางจิตใจในการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นและการเข้าสู่สังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากขาดที่ปรึกษา ญาติและครอบครัว จะยิ่งส่งผลให้การใช้ชีวิตในสังคมเป็นไปอย่างยากลำบากมากขึ้น ดังนั้น การพัฒนาจิตใจ (Spiritual Healing) จะช่วยสร้างความมั่นคงทางจิตใจ จิตวิญญาณ และส่งเสริมสิ่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจสำหรับผู้พ้นโทษ รวมถึงเพิ่มพูนทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต เช่น การสื่อสาร การใช้เครื่องมือต่างๆ และเทคโนโลยีที่จำเป็นต่อการใช้ชีวิตในโลกปัจจุบันให้แก่ผู้พ้นโทษ จึงเป็นพลังและแรงเสริมเชิงบวกในการกลับคืนสู่สังคม เห็นคุณค่าของการมีชีวิตอยู่เพื่อสร้างคุณงามความดีให้เกิดขึ้น การจัดฝึกอบรมให้แก่ผู้พ้นโทษและผู้ถูกปล่อยตัวพักการลงโทษจึงเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่สำนักงานส่งเสริมสามัคคีและผลิตภัณฑ์เพื่อการพัฒนาพฤตินิสัยจะดำเนินการกิจช่วยเหลือผู้พ้นโทษ เพื่อฝึกการมีสติ ควบคุมอารมณ์ คลายความเครียด และเสริมสร้างความมั่นใจ ตลอดจนเพิ่มพูนทักษะด้านอื่นๆ ที่จำเป็น เพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้พ้นโทษหรือผู้ถูกปล่อยตัวพักการลงโทษ ตลอดจนปรับเปลี่ยนทัศนคติในการอยู่ร่วมกับสังคม สำหรับเตรียมความพร้อมในการเข้าทำงานและกลับเข้าสู่สังคม

อย่างไรก็ดี จากการตระหนักถึงความสำคัญของการส่งเสริมอาชีพ รายได้ ให้แก่ผู้ต้องขังใกล้พ้นโทษ และผู้ต้องขังใกล้พ้นโทษ เพื่อแก้ไขปัญหาคะทำความผิดซ้ำ กระทรวงยุติธรรมได้ดำเนินการผลักดันโครงการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมราชทัณฑ์^๔ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการสร้างอาชีพ รายได้ ให้แก่ผู้ต้องขังใกล้พ้นโทษ โดยได้รับความร่วมมือจากกรมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (กนอ.) และหน่วยงานภาคเอกชนในนิคมอุตสาหกรรมหลายแห่งทั่วประเทศ ในการเปิดโอกาสให้ผู้ต้องขังใกล้พ้นโทษ ที่มีคุณสมบัติเหมาะสม ในเรือนจำต่างๆ ที่ผู้บริหารสมัครใจเข้าร่วมโครงการ และผ่านการคัดเลือกจากคณะกรรมการของกระทรวงยุติธรรม เข้าปฏิบัติงานในตำแหน่งงานต่าง ๆ ที่ทางนิคมอุตสาหกรรมได้จัดสรรให้ ทั้งนี้ ผู้ต้องขังที่ได้รับการคัดเลือกเข้าร่วมโครงการ จะได้รับการพักโทษชั่วคราวเพื่อสามารถออกมายกเรือนจำได้เพื่อปฏิบัติงาน โดยติดอุปกรณ์ควบคุมอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Monitoring - EM) ที่จะได้รับการกำกับดูแลและติดตาม โดยกรมคุมประพฤติ และจะต้องมีการรายงานผลการปฏิบัติงานกลับมายังกระทรวงยุติธรรมตามระยะเวลาที่กำหนดด้วย

^๓ สายใจ เกษสุวรรณ. (๒๕๖๒) “ร่างพระราชบัญญัติประวัติอาชญากรรม พ.ศ. ...” วารสารจลนิติ. ปีที่ ๑๖ ฉบับที่ ๖ (พ.ย. - ธ.ค. ๒๕๖๒) หน้า ๕๗ -๖๒.

^๔ ดู “โครงการนิคมอุตสาหกรรมราชทัณฑ์” (มีนาคม ๒๕๖๖) <https://www.thaigov.go.th/news/contents/details/๖๖๐๑๖> และ การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (มีนาคม ๒๕๖๖) “กนอ. ศึกษาเพิ่มเติมแนวทางจัดตั้งนิคมฯ ราชทัณฑ์ ร่วมดำเนินการกับเอกชน เพื่อผู้พ้นโทษ หวังลดกระทำผิดซ้ำ คืนคนดีสู่สังคม”. <https://www.ieat.go.th/th/ieat-news/๖๓๐๘> เป็นต้น

ในปัจจุบัน กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม ได้มีการกำหนดแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการจ้างงานผู้ต้องขังไว้ในเบื้องต้น^๕ ซึ่งครอบคลุมถึงการคัดเลือกผู้ต้องขังเข้าทำงาน การกำหนดค่าจ้างแรงงาน การหักค่าใช้จ่าย และประเด็นอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นแนวทางปฏิบัติที่ใช้กับการปฏิบัติงานโดยทั่วไปของผู้ต้องขัง แต่ยังไม่มียกเว้น และแนวปฏิบัติที่ชัดเจนเกี่ยวกับการปฏิบัติงานในนิคมอุตสาหกรรมราชทัณฑ์โดยเฉพาะ รวมทั้งในเรื่องของการกำหนดค่าตอบแทน และการจัดสวัสดิการต่าง ๆ ที่เหมาะสม เป็นธรรม สอดคล้องกับแนวคิดหลักนิติธรรม ประชาธิปไตย และสิทธิมนุษยชนของผู้ต้องขัง และผู้พันโทษ

ดังนั้น โครงการนวมภพ จึงมีเป้าหมายเพื่อพัฒนา และออกแบบกลไก สำหรับผู้ต้องขังใกล้พ้นโทษ ติด EM เพื่อเข้าทำงานในหน่วยงาน /องค์กรต่าง ๆ รวมทั้งการประกอบอาชีพอิสระ เพื่อการกำกับดูแล และรายงานผลการปฏิบัติงาน การส่งเสริมให้ความช่วยเหลือการปรับตัวเข้าสู่สังคมของผู้พ้นโทษ ตลอดจนแนวทางในการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมให้แก่ผู้ต้องขังใกล้พ้นโทษ เพื่อที่จะเสนอต่อคณะกรรมการขับเคลื่อนนิคมอุตสาหกรรมราชทัณฑ์ และที่ประชุมผู้บริหารกระทรวงยุติธรรม เพื่อให้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์

โครงการนวมภพ มีเป้าหมายเพื่อปรับปรุง และส่งเสริมการดำเนินงานของสำนักงานส่งเสริมสัมมาชีพและผลผลิตภัณฑ์เพื่อการพัฒนาพฤตินิสัย ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการส่งเสริม และพัฒนาศักยภาพของผู้ต้องขังใกล้พ้นโทษ และผู้พ้นโทษ เพื่อการกลับคืนสู่สังคมด้วยดี ซึ่งรวมถึงการส่งเสริมพัฒนาทักษะในการปรับตัวกลับคืนสู่สังคมของผู้ต้องขังใกล้พ้นโทษ และผู้พ้นโทษที่ไม่มีญาติ ครอบครัว หรือบุคคลใกล้ชิดที่สามารถให้ความช่วยเหลือและอุปการะในการปรับตัวเข้าสู่สังคมยุคปัจจุบัน และการฝึกอบรมทักษะอาชีพที่จำเป็นให้แก่ผู้ต้องขังก่อนที่จะเข้าทำงานในสถานประกอบการต่าง ๆ หรือประกอบอาชีพอิสระ

เนื่องจากระยะเวลาในการศึกษาวิจัยที่จำกัด การดำเนินการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ จะจำกัดขอบเขตในการศึกษาวิจัย เพื่อติดตามผลการดำเนินการฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมการปรับตัวในการกลับคืนสู่สังคมของผู้ต้องขังใกล้พ้นโทษ / ผู้พ้นโทษ และการปฏิบัติงานของผู้ต้องขังใกล้พ้นโทษที่ปฏิบัติงานในนิคมอุตสาหกรรมในพื้นที่ที่กำหนด และพิจารณาแนวทางในการพัฒนา/ ออกแบบกลไก เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการดำเนินงาน ดังนี้

- (๑) กระบวนการกำกับดูแล และรายงานผลการปฏิบัติงานกลับมายังกระทรวงยุติธรรม
- (๒) การส่งเสริมให้ความช่วยเหลือการปรับตัวเข้าสู่สังคมของผู้พ้นโทษ
- (๓) แนวทางในการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมให้แก่ผู้ต้องขังใกล้พ้นโทษ

^๕ ดู กรมราชทัณฑ์ (๒๕๕๔) “แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการจ้างแรงงานผู้ต้องขัง” หนังสือกรมราชทัณฑ์ ที่ ยธ ๐๗๐๔/๑๐๙๙ ลงวันที่ ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๕๔. <http://www.correct.go.th/oss/๒๐๑๙๙-๕๔.pdf> และ กรมราชทัณฑ์ กองพัฒนาพฤตินิสัย (๒๕๖๕) “แนวทางการดำเนินงานด้านการฝึกอบรมวิชาชีพและส่งเสริมทักษะการทำงาน (ด้านการจ้างงานผู้ต้องขัง)” หนังสือกรมราชทัณฑ์ ที่ ยธ ๐๗๐๔/๒/ ๓๒๖๑ ลงวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕. http://ombstudies.ombudsman.go.th/article_attach/๐๗๐๔-๒-๓๒๖๑.pdf เป็นต้น

โดยจะได้มีการนำเสนอต่อผู้บริหารกระทรวงยุติธรรม และผู้กำหนดนโยบายด้านกระบวนการยุติธรรม ผ่านที่ประชุมที่เกี่ยวข้อง เช่น ที่ประชุมคณะกรรมการขับเคลื่อนจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมราชทัณฑ์ หรือการนำเสนอต่อที่ประชุมผู้บริหารระดับสูงของกระทรวงยุติธรรม หรือผู้กำกับดูแลนโยบายด้านการยุติธรรม เป็นต้น

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการดำเนินการ

(๑) กระทรวงยุติธรรม และผู้ประกอบการ มีแนวทางที่เหมาะสมในการกำกับดูแลผู้ต้องขังใกล้พ้นโทษติด EM ที่เข้าทำงานในนิคมอุตสาหกรรมราชทัณฑ์ เช่น การรายงานตัวต่อเจ้าหน้าที่กรมคุมประพฤติตามกำหนด เพื่อให้มีการจัดเก็บข้อมูลที่ครบถ้วน สามารถนำมาใช้ในการประเมิน และกำหนดยุทธศาสตร์ในการป้องกัน และแก้ไขปัญหาการกระทำความผิดซ้ำได้

(๒) กระทรวงยุติธรรมมีแนวทาง และกลไกในการส่งเสริม และสนับสนุน เพื่อให้ผู้ต้องขังใกล้พ้นโทษได้รับความช่วยเหลือที่เหมาะสมเพื่อกลับคืนสู่สังคม ระหว่างที่ปฏิบัติงานในนิคมอุตสาหกรรมราชทัณฑ์ เพื่อการปรับตัวสู่สังคมปัจจุบัน เช่น การจ่ายเงินผ่าน application การคัดแยกขยะก่อนทิ้ง การติดต่อสื่อสารกับครอบครัว / ญาติ / เพื่อน โดยใช้อุปกรณ์สื่อสารต่างๆ เป็นต้น

(๓) กระทรวงยุติธรรม และแนวทาง และกลไกในการจัดสรรค่าตอบแทน และสวัสดิการที่เหมาะสม สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน ให้กับผู้ต้องขังใกล้พ้นโทษที่เข้าทำงานในนิคมอุตสาหกรรมราชทัณฑ์

กลุ่มเป้าหมาย

(๑) ผู้ต้องขังใกล้พ้นโทษในเรือนจำในพื้นที่ที่กำหนด และ / หรือผู้พ้นโทษ ซึ่งเป็นผู้มีความประพฤติเหมาะสม ครบตามที่คณะกรรมการของกระทรวงยุติธรรมกำหนด เช่น อยู่ในเรือนจำที่เข้าร่วมโครงการ มีระยะเวลาต้องโทษเหลือไม่เกิน ๓ ปี มีความสมัครใจเข้าร่วมโครงการ

(๒) ผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่กระทรวงยุติธรรม เช่น เจ้าหน้าที่กรมคุมประพฤติ กรมราชทัณฑ์ และสำนักงานส่งเสริมสัมมาชีพและผลิภัณฑ์เพื่อการพัฒนาพฤตินิสัย ที่เกี่ยวข้อง

พื้นที่ดำเนินการและระยะเวลาในการดำเนินการ

เรือนจำ / ทัณฑสถาน และสถานที่อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล
ระหว่างเดือนเมษายน - พฤศจิกายน ๒๕๖๖

กิจกรรม	พ.ศ. - ม.ย. ๖๖	ก.ค. - ส.ค. .๖๖	ก.ย. - ต.ค. ๖๖	ต.ค. - พ.ย. ๖๖
๑) การพัฒนากรอบแนวคิดและแผนการดำเนินงาน				
■ พัฒนากรอบแนวคิดเบื้องต้น				
■ การหารือแนวคิดร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษา				
■ การพัฒนาเครื่องมือในการจัดเก็บข้อมูล เช่น แบบสอบถาม และ ข้อคำถาม				
๒) การเข้าสู่เหตุการณ์เพื่อจัดเก็บข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล				
■ การจัดเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และรูปแบบอื่นๆ ตามความเหมาะสม				
■ การวิเคราะห์ข้อมูล				
๓) การสรุปข้อมูล และจัดทำข้อเสนอแนะแนวทางการดำเนินงาน				
■ สรุปข้อมูล และจัดทำข้อเสนอแนะแนวทางการดำเนินงาน				
๔) การนำเสนอผลการดำเนินงาน ข้อเสนอแนะ และแนวทางการดำเนินงานต่อเนื่องต่อผู้บริหารระดับสูง				

กลยุทธ์สู่ความสำเร็จ

การดำเนินโครงการนวสมภพ ได้กำหนดกลยุทธ์สู่ความสำเร็จ โดยแบ่งเป็น ๓ ระยะ ดังนี้

ระยะที่ ๑	หารือ และกำหนดแนวทางการดำเนินการ ร่วมกับผู้บริหาร และผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้อง
ระยะที่ ๒	เข้าสู่เหตุการณ์ และหารือผู้ประกอบการ/ เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ทั้งในส่วนของกระทรวงยุติธรรม กรมราชทัณฑ์ เรือนจำ / ทัณฑสถาน ผู้ต้องขัง และผู้พันโทษ เพื่อเก็บข้อมูล ปัญหาอุปสรรค และแนวทางพัฒนาการดำเนินงาน
ระยะที่ ๓	พัฒนาแนวทางการดำเนินงาน และข้อเสนอแนะ เพื่อนำเสนอต่อที่ประชุมคณะกรรมการขับเคลื่อนนิคมอุตสาหกรรมราชทัณฑ์ และ/ หรือ คณะกรรมการอื่นๆ เกี่ยวข้อง หรือที่ประชุมผู้บริหารกระทรวงยุติธรรม ในโอกาสที่เหมาะสม

แผนการดำเนินงาน

โครงการนวมภพ ได้กำหนดแผนการดำเนินงาน โดยแบ่งตามเป้าหมาย และกิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้

เป้าหมาย	กิจกรรม	กำหนดการดำเนินงานแล้วเสร็จ	สถานะปัจจุบัน
๑) การจัดทำร่างระบบ/ข้อเสนอแนะ และวางแผนการดำเนินงาน	ศึกษาทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	พ.ค. ๖๖	ดำเนินการแล้วเสร็จ
	กำหนดกลุ่มเป้าหมายในการจัดเก็บข้อมูลและพัฒนาเครื่องมือในการจัดเก็บข้อมูล	พ.ค. ๖๖	ดำเนินการแล้วเสร็จ
	ประสานกลุ่มเป้าหมายในการจัดเก็บข้อมูล	มิ.ย. ๖๖	ดำเนินการแล้วเสร็จ
๒) การจัดเก็บข้อมูล	ดำเนินการจัดเก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย	ก.ค.๖๖	ดำเนินการแล้วเสร็จ
	วิเคราะห์ข้อมูล และจัดทำข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนา (๑) ระบบการกำกับดูแลและติดตามช่วยเหลือผู้ต้องขังที่เข้าปฏิบัติงานในหน่วยงานต่าง ๆ หรือประกอบอาชีพอิสระ (๒) ระบบ/ กลไก / เครื่องมือ ในการช่วยเหลือส่งเสริมการกลับคืนสู่สังคมของผู้ต้องขังใกล้พ้นโทษ และเมื่อพ้นโทษแล้ว (๓) ระบบ/กลไกการดำเนินงาน/หลักเกณฑ์ ในการกำหนดค่าตอบแทนและสวัสดิการที่เหมาะสมสำหรับผู้ต้องขังระหว่างการพักโทษ	มิ.ย. - ส.ค. ๖๖	ดำเนินการแล้วเสร็จ
๓) การนำเสนอ	จัดเตรียมข้อมูลเพื่อนำเสนอต่อที่ประชุมคณะกรรมการขับเคลื่อนนิคมอุตสาหกรรมราชทัณฑ์ และ / หรือ คณะกรรมการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง หรือผู้บริหารระดับสูง	ก.ย. - พ.ย. ๖๖	ดำเนินการแล้วเสร็จ

เงื่อนไขความสำเร็จ

คณะผู้ดำเนินโครงการ ได้กำหนดเงื่อนไขความสำเร็จของโครงการ ๓

(๑) ความร่วมมือของผู้มีส่วนได้ ส่วนเสียในการให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ต้องขัง / ผู้พ้นโทษ เจ้าหน้าที่ กระทรวงยุติธรรม เช่น กรมคุมประพฤติ กรมราชทัณฑ์ และสำนักงานส่งเสริมสามาชีพและผลิตภัณฑ์เพื่อการพัฒนาพุดินิสัย และบุคคลอื่นที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการ เช่น ผู้บัญชาการ และผู้ปฏิบัติงานในเรือนจำ / ทัณฑสถาน

(๒) มติเห็นชอบจากคณะกรรมการขับเคลื่อนนิคมอุตสาหกรรมราชทัณฑ์ และ / หรือ คณะกรรมการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง และที่ประชุมผู้บริหารกระทรวง ยุติธรรม

ตัวชี้วัดความสำเร็จที่ยั่งยืนของโครงการ

คณะผู้ดำเนินโครงการฯ ได้กำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จที่ยั่งยืนของโครงการไว้ดังนี้

(๑) ข้อเสนอได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการขับเคลื่อนนิคมอุตสาหกรรมราชทัณฑ์และ / หรือ คณะกรรมการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ของกระทรวงยุติธรรม

(๒) ข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาระบบงาน / กลไก / กฎเกณฑ์ และเครื่องมือต่างๆ ที่พัฒนาขึ้น ได้รับความเห็นชอบจากผู้ต้องขังที่เข้าร่วมโครงการ และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องมากกว่า ร้อยละ ๘๐

บทที่ ๒

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในบทนี้ จะเป็นการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับโครงการศึกษาวิจัยฯ ซึ่งประกอบด้วย หลักนิติธรรม หลักประชาธิปไตย และสำคัญที่เกี่ยวข้องกับรัฐธรรมนูญ หลักสิทธิมนุษยชนทั่วไป และสิทธิของผู้ต้องขัง แนวทางการดำเนินงานของกระทรวงยุติธรรม โดยกรมราชทัณฑ์ เพื่อบังคับโทษ และพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังเพื่อเตรียมความพร้อมในการกลับคืนสู่สังคม และการดำเนินการจากสำนักงานส่งเสริมสามาชีพและการพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อการพัฒนาพฤตินิสัย เพื่อส่งเสริมการกลับคืนสู่สังคมด้วยดีของผู้พ้นโทษ

หลักนิติธรรม (Rule of Law)

หลักนิติธรรม เป็นระบบของกฎหมาย สถาบัน หลักการ และข้อตกลงของชุมชน ซึ่งทำให้เกิด

๑) ความรับผิดชอบ (Accountability) หมายถึง รัฐบาล และภาคเอกชน ต้องมีความรับผิดชอบต่อตามกฎหมาย

๒) กฎหมายที่เป็นธรรม (Just Law) หมายถึง กฎหมายมีความชัดเจน ประกาศให้ทุกคนรู้ มีความมั่นคง และบังคับใช้กับทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งเป็นสิ่งที่รับประกันว่าสิทธิมนุษยชน และสิทธิในทรัพย์สิน สัญญา และกระบวนการ จะเป็นไปด้วยความเป็นธรรม

๓) รัฐบาลที่เปิดกว้าง (Open Government) หมายถึง กระบวนการในการออกกฎหมาย และบังคับใช้กฎหมาย ที่สามารถเข้าถึงได้ เป็นธรรม และมีประสิทธิภาพ

๔) ความยุติธรรมที่เข้าถึงได้และเป็นกลาง (Accessible and Impartial Justice) หมายถึง การให้ความยุติธรรมอย่างไม่ลำเอียง มีประสิทธิภาพ มีจริยธรรม และเป็นอิสระ ผู้แทน และบุคคลที่เป็นกลาง มีทรัพยากรที่เพียงพอและสามารถเป็นผู้แทนของชุมชนได้^๖

ประชาธิปไตย

ประชาธิปไตย เป็นแนวคิดที่เป็นพื้นฐานของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งเป็นระบอบการปกครองที่ใช้ในหลาย ๆ ประเทศในโลก รวมทั้งประเทศไทย แนวคิดประชาธิปไตยได้รับความนิยม จากหลักการที่สำคัญ ๒ ประการ ได้แก่

๑) ความเป็นอิสระของแต่ละบุคคล (Individual Autonomy) โดยเป็นแนวคิดที่ไม่มีใครที่จะต้องตกอยู่ใต้บังคับบัญชาของผู้ใด แต่ควรมีอำนาจในการควบคุมชีวิตของตนเองได้อย่างมีเหตุผล

๒) ความเท่าเทียม (Equality) โดยทุกคนควรมีโอกาสที่จะตัดสินใจในการตัดสินใจที่มีผลกระทบต่อทุกคนในสังคม^๗

^๖ World Justice Project. "What is the Rule of Law?". <https://worldjusticeproject.org/about-us/overview/what-rule-law>

^๗ Council of Europe. "Democracy". <https://www.coe.int/en/web/compass/democracy#What%20is%20Democracy>

หลักการที่สำคัญที่เกี่ยวข้องในรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปัจจุบัน มีการกล่าวถึงคำว่า “หลักนิติธรรม” ไว้ใน ๒ มาตรา ได้แก่ มาตรา ๓ วรรคสอง และมาตรา ๒๖ วรรคสอง ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย พระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นประมุข ทรงใช้อำนาจนั้นทางรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และศาล ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ รัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล องค์กรอิสระ และหน่วยงานของรัฐ ต้องปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ กฎหมาย และหลักนิติธรรม เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติและความผาสุกของประชาชนโดยรวม”

“มาตรา ๒๖ การตรากฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่รัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติเงื่อนไขไว้ กฎหมายดังกล่าวต้องไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ และจะกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลมิได้ รวมทั้งต้องระบุเหตุผลความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพไว้ด้วย

กฎหมายตามวรรคหนึ่ง ต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป ไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง”

อนึ่ง คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ได้กล่าวไว้ในหนังสือ “ความมุ่งหมายและคำอธิบายประกอบรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐” ในส่วนของคำอธิบายประกอบของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง ว่า

“หลักนิติธรรม (Rule of Law) และหลักนิติรัฐ (Legal State) เป็นเรื่องที่น่าสนใจที่นักวิชาการเห็นว่า มีความหมายใกล้เคียงกันมาก คือ เป็นหลักการที่อารยประเทศยึดถือเป็นหลักที่ถือกำเนิดเป็นครั้งแรกในประเทศอังกฤษซึ่งใช้กฎหมายจารีตประเพณี (Common Law) สำหรับคำว่า นิติรัฐ (Legal State) เป็นหลักที่เกิดขึ้นในกลุ่มประเทศที่ใช้ระบบประมวลกฎหมาย (Civil Law) ซึ่งนำโดยประเทศสหพันธรัฐเยอรมัน ซึ่งใช้คำในภาษาเยอรมันว่า เรชท์สตาต (Rechtsstaat) แต่ทั้งนิติธรรม (Rule of Law) และนิติรัฐ (Legal State) ต่างใช้คติตรงกันว่า

หลักที่ ๑ ถ้าไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้ เจ้าหน้าที่รัฐหรือฝ่ายปกครองไม่มีอำนาจกระทำการใด ๆ ทั้งสิ้นซึ่งต่างจากเอกชน ถ้าเอกชนจะดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใด ถ้าไม่มีกฎหมายห้ามไว้ก็สามารถดำเนินการได้เสมอ การที่ไม่ให้เจ้าหน้าที่รัฐดำเนินการใด ๆ หากไม่มีกฎหมายบัญญัติเพื่อป้องกันการละเมิด สิทธิเสรีภาพของประชาชนและแม้จะมีกฎหมายบัญญัติก็จะมีข้อกำหนดเงื่อนไขขอบเขตในการใช้อำนาจไว้ด้วย

หลักที่ ๒ คือ หลักที่ว่า เมื่อมีการกำหนดขอบเขตไว้เช่นใด รัฐหรือฝ่ายปกครองจะต้องใช้ กฎหมายไปในขอบเขตแห่งอำนาจนั้นโดยเคร่งครัดไม่สามารถใช้อำนาจเกินกว่าขอบเขตที่กฎหมายบัญญัติไว้ มิได้

ทั้งนี้ มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่วินิจฉัยเกี่ยวกับ “หลักนิติธรรม” เช่น ๑) คำวินิจฉัยที่ ๑/๒๕๖๐ ๒) คำวินิจฉัยที่ ๑/๒๕๖๑ ๓) คำวินิจฉัยที่ ๔/๒๕๖๑ ๔) คำวินิจฉัยที่ ๖-๗/๒๕๖๑ ๕) คำวินิจฉัยที่ ๘/๒๕๖๑ ๖) คำวินิจฉัยที่ ๑/๒๕๖๒ ๗) คำวินิจฉัยที่ ๔-๕/๒๕๖๒ ๘) คำวินิจฉัยที่ ๑๐/๒๕๖๒ ๙) คำวินิจฉัยที่ ๒-๓/๒๕๖๓ ๑๐) คำวินิจฉัยที่ ๑๖/๒๕๖๓ ๑๑) คำวินิจฉัยที่ ๓๐/๒๕๖๓ ๑๒)

คำวินิจฉัยที่ ๓๑-๓๒/๒๕๖๓ ๑๓) คำวินิจฉัยที่ ๕/๒๕๖๔ ๑๔) คำวินิจฉัยที่ ๘/๒๕๖๔ ๑๕) คำวินิจฉัยที่ ๘/๒๕๖๔ และ ๑๖) คำวินิจฉัยที่ ๑๐-๑๓/๒๕๖๔^{๑๔}

หลักสิทธิมนุษยชนทั่วไป และสิทธิมนุษยชนของผู้ต้องขัง

องค์กรสหประชาชาติ ได้กำหนดหลักการดูแลผู้ต้องขัง โดยคำนึงถึงหลักสิทธิมนุษยชนไว้ ๑๑ ข้อ^{๑๕} ดังนี้

๑. ผู้ต้องขังทุกคนจะต้องได้รับการปฏิบัติด้วยความเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์
๒. จะต้องไม่มีการเลือกปฏิบัติอันเนื่องมาจากเชื้อชาติ สีผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมือง หรือความคิดเห็นอื่น ๆ เชื้อชาติ หรือภูมิหลังทางสังคม ทรัพย์สิน ชาติกำเนิด หรือสถานะอื่น ๆ
๓. ควรมีความเคารพต่อความคิดเห็นทางศาสนา และวัฒนธรรมของผู้ต้องขัง
๔. ความรับผิดชอบของเรือนจำในการควบคุมผู้ต้องขัง และเพื่อป้องกันสังคมจากอาชญากรรม จะต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ทางสังคมอื่นๆ ของรัฐ และความรับผิดชอบอื่น ๆ เพื่อที่จะส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดี และการพัฒนาของทุกคนในสังคม
๕. นอกจากข้อจำกัดที่จำเป็นสำหรับการคุมขัง ผู้ต้องขังทุกคนควรมีสิทธิมนุษยชน และเสรีภาพพื้นฐานที่ระบุในปฏิญญาสิทธิมนุษยชนสากล และสิทธิอื่น ๆ ที่ระบุในกฎบัตรต่าง ๆ ของสหประชาชาติ
๖. ผู้ต้องขังทุกคนควรมีสิทธิที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางวัฒนธรรม และการศึกษา อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเอง
๗. ควรมีความพยายามที่จะยกเลิกการลงโทษด้วยการคุมขังเดี่ยว หรือจำกัดการใช้
๘. ควรมีการกำหนดเงื่อนไขเพื่อให้ผู้ต้องขังสามารถรับการทำงาน ซึ่งจะช่วยส่งเสริมการกลับเข้าสู่ตลาดแรงงานของประเทศ และทำให้มีรายได้เพื่อสนับสนุนตนเองและครอบครัว
๙. ผู้ต้องขังควรสามารถเข้าถึงบริการสุขภาพในประเทศได้โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติ โดยเป็นไปตามกฎหมาย
๑๐. ควรมีการกำหนดเงื่อนไขเพื่อส่งเสริมการกลับคืนสู่สังคมของผู้พ้นโทษ โดยความร่วมมือของชุมชน และองค์กรสังคม
๑๑. หลักเกณฑ์ดังกล่าวข้างต้น ต้องเป็นไปโดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ^{๑๖}

หลักการต่าง ๆ ดังที่ได้กล่าวมานี้ เป็นหลักการที่เป็นพื้นฐานที่รัฐพึงปฏิบัติต่อทุกคนในสังคม รวมทั้งผู้กระทำความผิด ที่แม้ว่าจะกระทำความผิดกฎหมาย หรือกติกาที่ตั้งขึ้นเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขของคนในสังคม มีพฤติกรรมที่เป็นภัยคุกคามต่อผู้อื่นในสังคม และสมควรที่จะต้องได้รับโทษตามที่กำหนดไว้ในกฎหมาย แต่ก็ยังถือเป็นบุคคลหนึ่งของสังคม ซึ่งมีสิทธิ และควรที่จะได้รับโอกาสอย่างเป็นธรรมในการแก้ไขพฤติกรรมอันเป็นปัญหา หรือได้รับการพัฒนาความรู้ ทักษะ เพื่อแก้ไขปัญหาอันเป็นสาเหตุที่มาของการกระทำความผิด รวมทั้งโอกาสในการกลับคืนสู่สังคม เพื่อเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ และมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ

^{๑๔} อติเทพ อุยยะพัฒน์. “หลักนิติธรรมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย”. ศาลรัฐธรรมนูญ. ๖ สิงหาคม ๒๕๖๕. https://occ.th.constitutionalcourt.or.th/article_detail/ศาลรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

^{๑๕} United Nation Human Rights Office of the High Commissioner. “Basic Principles for the Treatment of Prisoners”. ๑๔ December ๑๙๙๐. <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/basic-principles-treatment-prisoners>

แนวทางการดำเนินการของกระทรวงยุติธรรม โดยกรมราชทัณฑ์ เพื่อการบังคับโทษ และบำบัดพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขัง

ผู้ที่กระทำความผิดควรได้รับโทษ กระทรวงยุติธรรมมีหน้าที่ในการบริหารโทษ ซึ่งประกอบด้วย การดำเนินการใน ๒ ส่วน คือ การลงโทษ (Punishment) โดยการคุมขัง (Incarceration) หรือวิธีอื่น ๆ เพื่อวัตถุประสงค์ที่สำคัญ ๒ ประการ คือ เพื่อความปลอดภัยของสังคม ด้วยการป้องกันไม่ให้ผู้กระทำความผิดได้มีโอกาสออกไปกระทำความผิดอีก และการทำให้ผู้กระทำความผิดได้ชดใช้ และแสดงความรับผิดชอบต่อการกระทำความผิดของตน^{๑๑} และการบำบัดพัฒนาพฤตินิสัย (Rehabilitation) ซึ่งหมายถึง การดำเนินการต่าง ๆ เพื่อให้ผู้กระทำความผิดสามารถกลับคืนสู่สังคมได้อีกครั้งหนึ่งในฐานะพลเมืองดี ด้วยการลดปัจจัยที่จะทำให้ผู้กระทำความผิดกลับไปกระทำความผิดซ้ำ เยียวยา และแก้ไขปัญหา เช่น ปัญหาทางจิต การติดยาเสพติด ความยากจน การขาดการศึกษา อาชีพ รายได้ ตลอดจนการยกระดับจิตใจและมาตรฐานทางศีลธรรม ด้วยกระบวนการบำบัดจิตใจ เสริมสร้างแรงบันดาลใจที่ถูกต้องในการใช้ชีวิตให้เกิดประโยชน์แก่ตนเอง และสังคม เช่น ด้วยการบำเพ็ญประโยชน์ หรือการทำงานเพื่อสาธารณประโยชน์ สร้างสิ่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจ เช่น ผ่านหลักความเชื่อทางศาสนาต่าง ๆ เป็นต้น^{๑๒}

กระบวนการบังคับโทษ โดยกระทรวงยุติธรรม สำหรับผู้พิพากษาที่ได้รับคำพิพากษาให้จำคุก ประกอบด้วย การคุมขังในเรือนจำตามระยะเวลาที่ศาลได้พิพากษา ตามลักษณะของผู้กระทำความผิด หรือตามโทษที่ศาลได้พิพากษา ซึ่งโดยทั่วไปนั้น สถานที่คุมขังแบ่งออกเป็นประเภทต่าง ๆ ดังนี้ ^{๑๓}

๑) สถานที่คุมขังสำหรับเด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิด (Juvenile) เป็นสถานที่คุมขังที่ออกแบบโดยเฉพาะให้เหมาะสมกับเด็กและเยาวชน

๒) เรือนจำความมั่นคงต่ำ (Minimum Security Prison) สำหรับคุมขังผู้กระทำความผิดที่ไม่ใช่ผู้ใช้ความรุนแรง เช่น ความผิดฐานฉ้อโกง ซึ่งจะมีลักษณะคล้ายหอพัก และใช้ผู้ดูแลน้อยกว่า

๓) เรือนจำความมั่นคงปานกลาง (Medium Security Prison) เป็นเรือนจำส่วนใหญ่ที่ใช้คุมขังผู้กระทำความผิดโดยทั่วไป มีลักษณะเป็นสถานคุมขัง มีการรักษาความปลอดภัยแน่นหนา และมีกฎระเบียบการปฏิบัติที่ชัดเจน

๔) เรือนจำความมั่นคงสูง (Maximum Security Prison) เป็นเรือนจำสำหรับผู้กระทำความผิดที่ใช้ความรุนแรง และอันตราย โดยจะมีการควบคุมที่เข้มแข็งมากกว่าในทุกๆ แบบ

^{๑๑} Bruce Bayley, "Why we incarcerate: Punishment" Feb ๒๘, ๒๐๑๖. <https://www.corrections.ca.com/jail-management/articles/why-we-incarcerate-punishment-oGN&ucZoO&1SlsMs/>

^{๑๒} Forsberg, L., Douglas, T. What is Criminal Rehabilitation?. *Criminal Law, Philosophy* ๑๖, ๑๐๓-๑๒๖ (๒๐๒๒). <https://doi.org/10.๑๐๐๗/s๑๑๕๗๒-๐๒๐-๐๕๕๔๗-๕>

^{๑๓} Crime Museum, LLC (๒๐๒๒) Type of Prisons. <https://www.crimemuseum.org/crime-library/famous-prisons-incarceration/types-of-prisons>

ในปัจจุบัน กระทรวงยุติธรรม โดย กรมราชทัณฑ์ มีการจัดแบ่งเรือนจำออกเป็นประเภทต่าง ๆ โดย พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐^{๑๔} ได้กำหนดไว้ ดังนี้

มาตรา ๓๑ การจำแนกประเภทของเรือนจำ ให้รัฐมนตรีประกาศกำหนด โดยอาศัยเกณฑ์อย่างหนึ่งอย่างใดต่อไปนี้

- (๑) เพศของผู้ต้องขัง
- (๒) สถานะของผู้ต้องขัง
- (๓) ความประสงค์ในการพัฒนาพฤตินิสัยของผู้ต้องขัง
- (๔) ความมั่นคงของเรือนจำ
- (๕) ลักษณะเฉพาะทางของเรือนจำ

เพื่อประโยชน์ในการอบรม พัฒนาพฤตินิสัย และควบคุมผู้ต้องขัง อธิบดีจะสั่งให้จัดแบ่งอาณาเขตภายในเรือนจำออกเป็นส่วน ๆ โดยคำนึงถึงประเภทหรือชั้นของเรือนจำที่ได้จำแนกไว้ และความเหมาะสมของผู้ต้องขังแต่ละประเภทก็ได้

มาตรา ๔๐ เพื่อประโยชน์ในการจัดชั้น จัดกลุ่ม ควบคุม แยกคุมขัง แก้ไข บำบัด ฟื้นฟูและพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังให้กลับตนเป็นคนดี และการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัวผู้ต้องขัง ให้อธิบดีจัดให้มีระบบจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง โดยให้คำนึงถึงโทษและพฤติการณ์ในการกระทำความผิด ลักษณะของความผิด และความรุนแรงของคดี การกระทำความผิดที่ได้กระทำมาก่อนแล้ว และความประพฤติและวินัยระหว่างคุมขังตลอดจนระยะเวลากำหนดโทษคุมขังที่เหลืออยู่ของผู้ต้องขังดังกล่าว และให้อธิบดีมีอำนาจย้ายผู้ต้องขังตามระบบการจำแนกและการแยกคุมขังดังกล่าวด้วย ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามกฎกระทรวง โดยได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการ

ทั้งนี้ ในปัจจุบัน กรมราชทัณฑ์ได้จัดแบ่งสถานที่คุมขังเป็นทั้งหมด ๑๐ เขต โดยจัดแบ่งตามภูมิภาค และแบ่งประเภทของเรือนจำแต่ละเขตตามอำนาจการควบคุม^{๑๕} ดังนี้

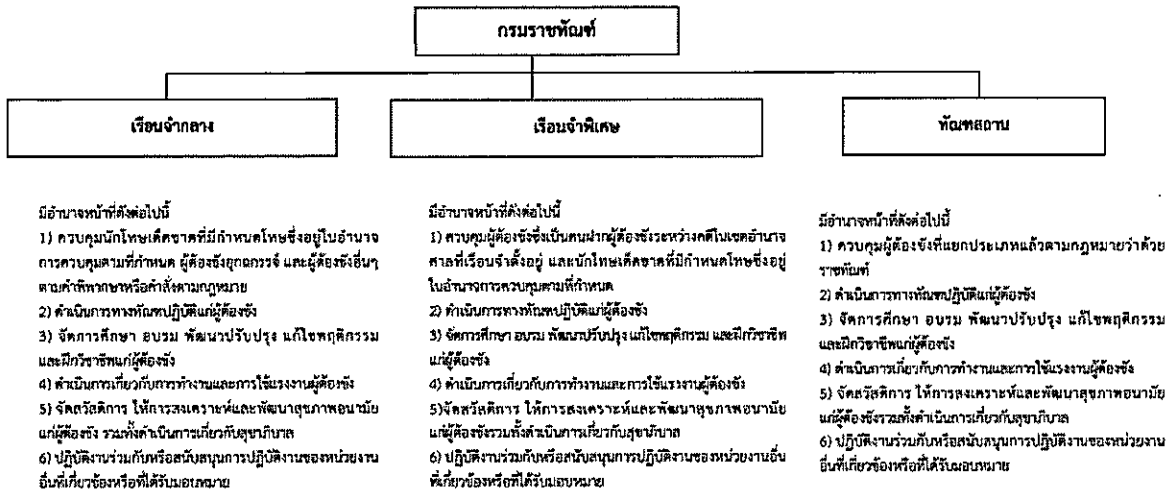
- ๑) จำคุกไม่เกิน ๗ ปี เช่น ทณฑสถานเปิดบ้านโนนสูง ทณฑสถานเปิดห้วยโป่ง
- ๒) จำคุกไม่เกิน ๑๐ ปี เช่น ทณฑสถานบำบัดพิเศษพระนครศรีอยุธยา เรือนจำอำเภोधัญบุรี
- ๓) จำคุกไม่เกิน ๑๕ ปี เช่น เรือนจำกลางพระนครศรีอยุธยา ทณฑสถานวัยหนุ่มพระนครศรีอยุธยา
- ๔) จำคุกไม่เกิน ๒๐ ปี เช่น เรือนจำจังหวัดสิงห์บุรี ทณฑสถานบำบัดพิเศษพุมธานี
- ๕) จำคุก ๑๕ - ๒๐ ปี เช่น เรือนจำกลางฉะเชิงเทรา เรือนจำกลางลพบุรี
- ๖) จำคุกไม่เกิน ๒๕ ปี เช่น เรือนจำจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เรือนจำจังหวัดจันทบุรี
- ๗) จำคุก ๑๕ ปี ถึงตลอดชีวิต เช่น เรือนจำกลางชลบุรี เรือนจำกลางระยอง
- ๘) ถึงประหารชีวิต เช่น ทณฑสถานหญิงนครราชสีมา ทณฑสถานหญิงเชียงใหม่
- ๙) จำคุก ๑๕ ปีถึงประหารชีวิต เช่น เรือนจำกลางคลองไผ่ เรือนจำกลางเชียงใหม่ เรือนจำกลางเขาบิน

^{๑๔} กองกฎหมาย กรมราชทัณฑ์ (๒๕๖๑) พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๑ และระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง. นนทบุรี : กรมราชทัณฑ์.

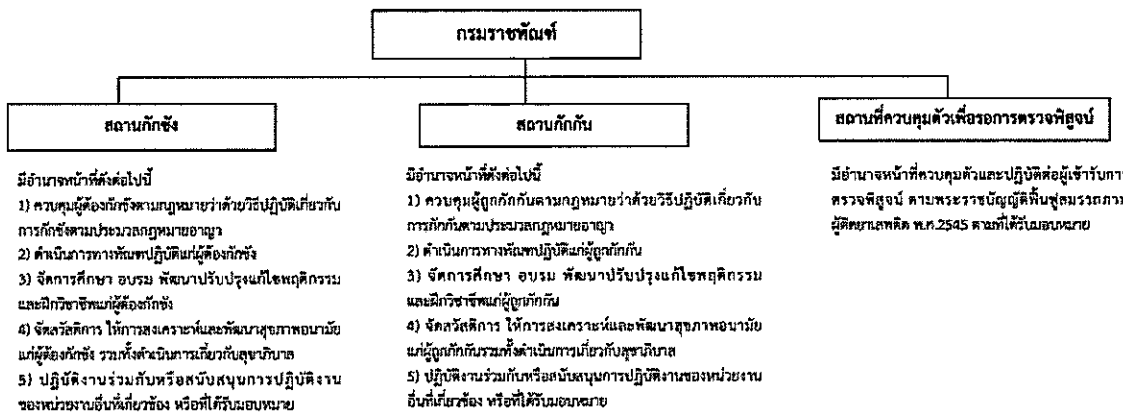
^{๑๕} กลุ่มงานมาตรฐานการควบคุมผู้ต้องขัง กรมราชทัณฑ์. "อำนาจการควบคุมของเรือนจำ / ทณฑสถาน". ข้อมูล ณ วันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๕.

เงื่อนไข และทัณฑ์สถานประเภทต่าง ๆ ของกรมราชทัณฑ์

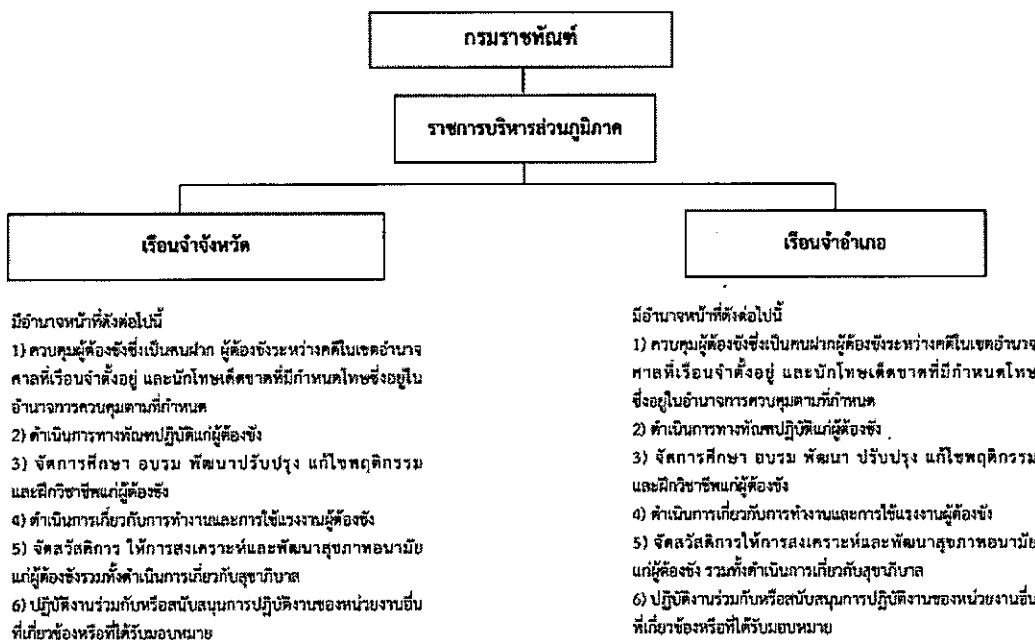
ในปัจจุบัน กรมราชทัณฑ์มีสถานที่ควบคุม / คุมขัง ผู้ที่เข้าสู่กระบวนการบำบัดพัฒนาพฤตินิสัย โดยแบ่งเป็นประเภทต่าง ๆ ดังนี้

การจำแนกประเภทสถานที่ควบคุมประจำ : เรือนจำกลาง เรือนจำพิเศษ และทัณฑ์สถาน

การจำแนกประเภทสถานที่ควบคุมชั่วคราว : สถานกักขัง สถานกักกัน

การจำแนกประเภทสถานที่ควบคุมส่วนภูมิภาค : เรือนจำจังหวัด และเรือนจำอำเภอ

ที่มา : แผนภูมิการแบ่งโครงสร้างส่วนราชการกรมราชทัณฑ์ ^{๑๖}

การดำเนินการของกรมราชทัณฑ์ ในการฝึกอาชีพผู้ต้องขัง และส่งเข้าไปทำงานในภาคอุตสาหกรรม

กรมราชทัณฑ์ได้มีการดำเนินการตามระเบียบกรมราชทัณฑ์ ว่าด้วยการส่งนักโทษเด็ดขาดออกไปทำงานสาธารณะหรือทำงานอื่นใดเพื่อประโยชน์ของทางราชการนอกเรือนจำ พ.ศ. ๒๕๖๓^{๑๗} ซึ่งจะเป็นการกำหนดหลักเกณฑ์ในการส่งตัวนักโทษเด็ดขาดตาม พ.ร.บ. ราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ และกฎกระทรวงกำหนดประโยชน์ของนักโทษเด็ดขาดซึ่งได้รับการลดวันต้องโทษจำคุกหรือพักการลงโทษ และได้รับการปล่อยตัวต้องปฏิบัติ พ.ศ. ๒๕๖๒ โดยเป็นการกำหนด

- ๑) คุณสมบัติของนักโทษเด็ดขาดออกทำงานสาธารณะ หรือทำงานอื่นใดเพื่อประโยชน์ของทางราชการนอกเรือนจำ
- ๒) แนวทางในการพิจารณาคัดเลือกนักโทษเด็ดขาดที่จะส่งให้ออกไปทำงานสาธารณะหรือทำงานอื่นใดเพื่อประโยชน์ของทางราชการนอกเรือนจำ
- ๓) แนวทางในการควบคุม ดูแล นักโทษเด็ดขาดที่ออกไปทำงานนอกเรือนจำ เช่น การกำหนดเวลาส่งออกนอกเรือนจำตั้งแต่เวลา ๐๖.๐๐ น. และนำกลับเข้าเรือนจำ ไม่เกิน ๑๘.๐๐ น. การกำหนดแนวทางการควบคุมดูแล และการปฏิบัติตนของนักโทษเด็ดขาด ระหว่างการเดินทาง และระหว่างการทำงาน เป็นต้น
- ๔) แนวทางในการรายงานผลการปฏิบัติงาน

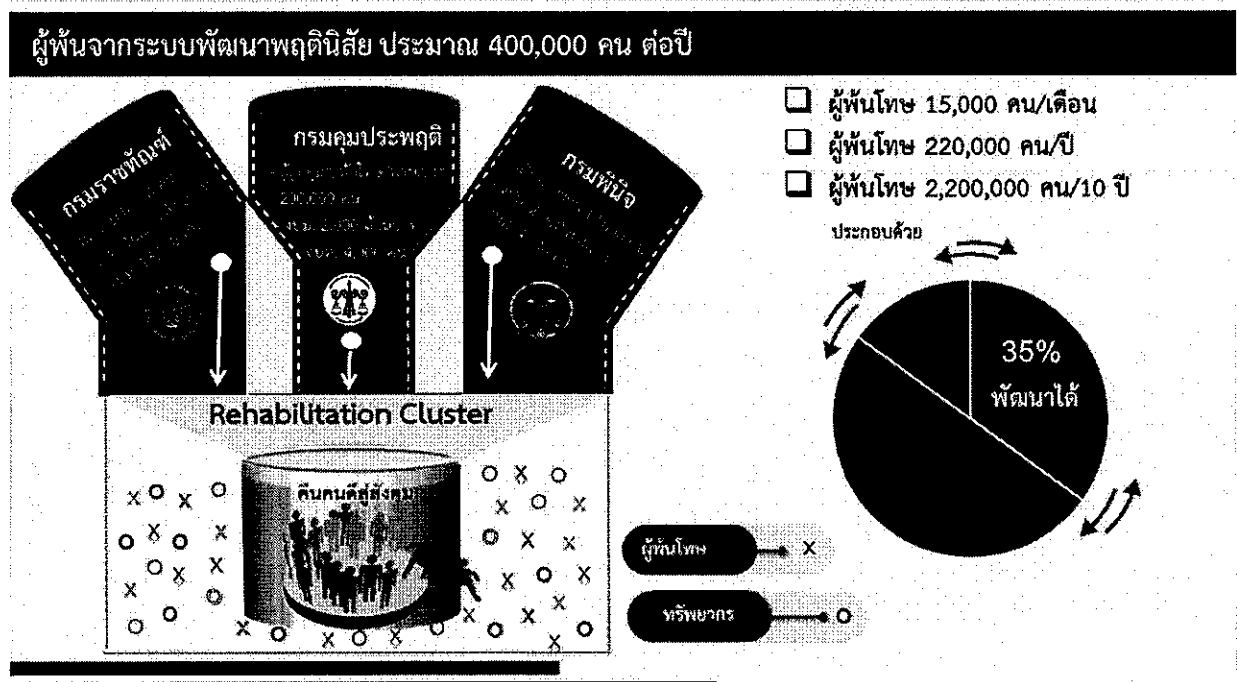
^{๑๖} แผนภูมิการแบ่งส่วนโครงสร้างส่วนราชการ กรมราชทัณฑ์. ๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๘

^{๑๗} ระเบียบกรมราชทัณฑ์ว่าด้วยการส่งนักโทษเด็ดขาดออกไปทำงานสาธารณะ หรือทำงานอื่นใดเพื่อประโยชน์ของทางราชการนอกเรือนจำ พ.ศ. ๒๕๖๓. ประกาศ ณ วันที่ ๑๙ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๓.

การดำเนินการของสำนักงานส่งเสริมสามาชีพและผลิตภัณฑ์เพื่อการพัฒนาพหุตินิสัย (สมภพ.)

เมื่อผู้กระทำความผิดได้ผ่านกระบวนการบังคับโทษ และบำบัดพัฒนาพหุตินิสัย จนครบระยะเวลาตามกำหนดโทษแล้ว จะได้รับการปล่อยตัวเพื่อกลับคืนสู่สังคม เรียกว่าเป็น “ผู้พ้นโทษ” อย่างไรก็ตามโดยทั่วไปแล้ว ผู้กระทำความผิดที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ใน ๑๐๐ คน จะสามารถกลับคืนสู่สังคมด้วยดีหลังพ้นโทษได้ ประมาณร้อยละ ๕๐ ได้แก่ผู้ที่มีครอบครัว ญาติหรือผู้ใกล้ชิด ที่ให้ความช่วยเหลือในการกลับคืนสู่สังคมเท่านั้น

การบำบัดพัฒนาพหุตินิสัยผู้กระทำความผิดเพื่อกลับคืนสู่สังคม นับเป็นภารกิจหลักที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งของกระบวนการยุติธรรม ซึ่งในปัจจุบันนี้ จากจำนวนประชากรไทยทั้งประเทศ ๗๐ ล้านคน มีผู้ที่อยู่ในระบบพัฒนาพหุตินิสัย เฉพาะที่อยู่ในเรือนจำ หรือในความดูแลของกรมราชทัณฑ์เพียงกรมเดียว ถึงประมาณเกือบ ๔๐๐,๐๐๐ คน ซึ่งในแต่ละเดือนจะมีผู้พ้นโทษกลับสู่สังคมประมาณ ๑๕,๐๐๐ คน ซึ่งในจำนวนนี้ จะมีผู้ที่สามารถกลับคืนสู่สังคมได้จริง ประมาณร้อยละ ๕๐ ดังที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น ผู้ที่ไม่สามารถกลับคืนสู่สังคมได้เนื่องจากมีปัญหาที่ไม่อาจแก้ไขได้ หรือได้รับคำพิพากษาให้จำคุกตลอดชีวิตโดยไม่ได้รับการลดหย่อนโทษ และผู้ที่ได้รับโอกาสให้กลับคืนสู่สังคม แต่กลับเข้ามาสู่กระบวนการบังคับโทษอีก (กระทำความผิดซ้ำ) ประมาณร้อยละ ๓๕

ภาพที่ ๑ สถิติจำนวนผู้พ้นจากระบบพัฒนาพหุตินิสัย

จากจำนวนดังกล่าว สามารถประมาณการได้ว่า ในแต่ละปีจะมีผู้พ้นจากระบบพัฒนาพหุตินิสัยปะปนอยู่ในสังคม ปีละประมาณ ๑๘๐,๐๐๐ คน และถ้านับย้อนไป ๒๐ ปี ก็จะมีจำนวนมากถึง ๓,๖๐๐,๐๐๐ คน ซึ่งคิดเป็นประมาณ ๓ - ๕% ของประชากรทั้งหมดในประเทศไทย ซึ่งหากประชากรกลุ่มนี้เป็นประชากรคุณภาพ ที่สามารถขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจได้ในทันทีที่กลับคืนสู่สังคม ก็จะมีผลดีต่อระบบเศรษฐกิจของ

ประเทศเป็นอย่างมาก แต่ในความเป็นจริงนั้นกลับพบว่า คนจำนวนมากในกลุ่มนี้ทวนกลับไปสู่การกระทำ ความผิดซ้ำ ซึ่งนับได้ว่า งบประมาณจำนวนมากที่ภาครัฐใช้ไปกับการพัฒนาพฤตินิสัยกว่า ๒๐,๐๐๐ ล้านบาทต่อปีนั้น ไม่ได้ก่อให้เกิดประโยชน์คุ้มค่าดังที่ควรจะเป็น

การกระทำความผิดซ้ำของผู้พ้นโทษเหล่านี้ อาจเกิดขึ้นได้จากสาเหตุปัจจัยต่างๆ หลายประการ เช่น ปัจจัยด้านการเงิน จิตวิทยา อารมณ์ การเลี้ยงดู ปัญหาทางสังคมที่ไม่อาจควบคุมได้ การเข้าไม่ถึงบริการของรัฐ และปัญหาเสพติด ซึ่งต้องการการแก้ไขด้วยวิธีการที่แตกต่างกัน ไม่สามารถแก้ไขได้ด้วยกระบวนการที่เหมือนกันทั้งหมด ดังที่หน่วยงานด้านการบำบัดพฤตินิสัยในประเทศไทยดำเนินการอยู่ เนื่องจากจำนวนผู้เข้าสู่ระบบที่มีมากเกินไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่ต้องคำพิพากษาให้จำคุกในเรือนจำ ทำให้มีปัญหาดังแต่ กระบวนการจำแนก ไปจนถึงการบำบัดพัฒนาพฤตินิสัยที่ไม่สามารถจัดให้สอดคล้องกับสาเหตุปัจจัยการกระทำ ความผิดของผู้ต้องขังได้

The Scottish Centre for Crime & Justice Research^{๑๘} ได้สรุปปัจจัยอันเป็นสาเหตุแห่ง อาชญากรรมตามแนวคิดทฤษฎีต่างๆ ไว้ดังนี้

๑) ทฤษฎีทางชีววิทยา (Biological theories) ซึ่งเห็นว่า บุคคลบางคนอาจเกิดมาโดยมีความ เป็นอาชญากรโดยสันดาน โดยนักวิชาการที่สำคัญคือ Cesare Lombroso ได้ทำการศึกษาวิจัยในนักโทษและ มีความเห็นว่า สมอของนักโทษเหล่านี้อาจมีพัฒนาการที่ผิดปกติ หรือไม่สมบูรณ์ ซึ่งจะสะท้อนออกมาใน รูปแบบของลักษณะความผิดปกติทางกาย เช่น ความลาดเอียงของหน้าผาก และลักษณะของคาง เป็นต้น โดย ในระยะต่อมา ได้มีการพัฒนาทฤษฎีในลักษณะนี้โดยนักวิชาการคนอื่นๆ ที่เน้นศึกษาปัจจัยทางกายภาพที่ นำไปสู่พฤติกรรมอาชญากร เช่น การมีฮอริโมนที่ไม่สมดุล การมีความผิดปกติทางสมอง และลักษณะที่ผิดปกติ ทางพันธุกรรม เป็นต้น

๒) ทฤษฎีทางสังคมวิทยา (Sociological theories) ซึ่งเห็นว่า อาชญากรรมเกิดจากปัจจัย ภายนอก เช่น ประสบการณ์ กลุ่มเพื่อน และครอบครัว ตัวอย่างของแนวคิดในกลุ่มนี้ เช่น Clifford R. Shaw and Henry D. McKay ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยในปี ค.ศ. ๑๙๔๒ พบว่า อาชญากรรมจากการกระทำผิดซ้ำจะ เกิดขึ้นมากในพื้นที่ที่เป็นที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้น้อย ชาติสุขอนามัยที่ดี มีข้อบกพร่องทางเศรษฐกิจและสังคม และเป็นประชากรที่ไม่มีที่อยู่แน่นอน Robert Merton ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยในปี ค.ศ. ๑๙๕๓ พบว่า ช่องว่างระหว่างชนชั้นทางสังคม ซึ่งทำให้คนบางกลุ่มต้องใช้ความพยายามมากเป็นพิเศษที่จะบรรลุเป้าหมายที่ สังคมคาดหวัง เช่น ด้านวัตถุ ความมั่งคั่ง และสถานะทางสังคม อาจเป็นปัจจัยผลักดันที่ทำให้คนบางกลุ่ม ตัดสินใจก่ออาชญากรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Albert Cohen ในปี ค.ศ. ๑๙๕๕ และงานวิจัยของ Richard Colward และ Lloyd Ohlin ในปี ค.ศ. ๑๙๖๐ และนักทฤษฎีในกลุ่มสังคมนิยมฝ่ายซ้าย (Left Realism) เช่น Lea and Young และ Elliot Currie ที่ทำการศึกษาวิจัยในปี ๑๙๘๔ และ ๑๙๘๕ ตามลำดับ พบว่า คนในสังคมที่เป็นกลุ่มชายขอบ และมีสถานะทางสังคมต่ำ มีแนวโน้มที่จะก่ออาชญากรรม และมี ประสบการณ์ร่วมกันกับกลุ่มคนที่ใช้ความรุนแรง ซึ่งจะมีแนวโน้มในการก่ออาชญากรรมมากกว่า

^{๑๘} The Scottish Centre for Crime & Justice Research, "Theories and causes of crime" <http://www.sccjr.ac.uk/wp-content/uploads/๒๐๑๖/๐๒/SCCJR-Causes-of-Crime.pdf> เข้าถึงเมื่อ ๑ มีนาคม ๒๕๖๔

การที่ยังไม่มีการศึกษาที่ชัดเจนเกี่ยวกับสาเหตุปัจจัยที่นำไปสู่การก่ออาชญากรรมในประเทศไทย โดยเฉพาะ ซึ่งอาจมีความแตกต่างจากในต่างประเทศ ทำให้การดำเนินกระบวนการบำบัดพัฒนาพฤตินิสัยของ กระทรวงยุติธรรมในบางครั้งยังไม่ตอบโจทย์ในการแก้ไขพฤติกรรมของผู้กระทำผิดที่ควร อย่างไรก็ตาม จากการทบทวนการดำเนินงานที่ผ่านมาพบว่า ปัจจัยสำคัญที่ทำให้การดำเนินกระบวนการบำบัดพัฒนาพฤตินิสัย โดยหน่วยงานต่างๆ ในกระทรวงยุติธรรมไม่สามารถแก้ไขปัญหา และบำบัดพัฒนาพฤตินิสัยให้แก่ผู้ที่เข้าสู่ระบบได้อย่างมีประสิทธิภาพ และแก้ไขปัญหาคาการกระทำผิดซ้ำเมื่อหวนกลับคืนสู่สังคมได้ นอกจากการที่จำนวนผู้ต้องขังมีเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ โดยเฉพาะผู้ต้องขังคดีอาชญากรรมที่มีจำนวนถึงร้อยละ ๘๐ ของผู้ต้องขังทั้งหมด ทำให้การบำบัดพัฒนาพฤตินิสัยอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพสูงสุดตามที่คาดหวังเป็นไปได้ยากแล้ว คือการที่ผู้ที่พ้นจากกลไกการพัฒนาพฤตินิสัยแล้ว ถือว่าอยู่นอกเหนือความรับผิดชอบของหน่วยงานในกลุ่มภารกิจด้านพัฒนาพฤตินิสัย ตามกรอบภารกิจของกรมราชทัณฑ์ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และ กรมคุมประพฤติ ซึ่งในปัจจุบันมีอัตรากำลัง และทรัพยากรไม่เพียงพอที่จะดูแลและติดตามกลุ่มผู้พ้นโทษ ตลอดจนขาดความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านที่จำเป็นในการส่งเสริมการกลับคืนสู่สังคมของผู้พ้นจากระบบพัฒนาพฤตินิสัยที่มีความต้องการแตกต่างกัน

นอกจากนี้ การฝึกอาชีพ การศึกษา และการฝึกทักษะต่างๆ ในเรือนจำหรือสถานที่ควบคุม ยังไม่เพียงพอที่จะเอื้ออำนวยให้แก่ผู้พ้นโทษที่จะสามารถกลับคืนสู่สังคมด้วยดี เนื่องจาก ผู้พ้นโทษที่กลับสู่สังคม โดยเฉพาะผู้ที่ถูกคุมขังเป็นเวลานาน มักมีลักษณะเป็นคนพ้นสมัย (The Lost Generation) เพราะช่วงเวลาที่ใช้ชีวิตอยู่ในเรือนจำและไม่ได้รับข่าวสารจากโลกภายนอก ทำให้ไม่สามารถตามทันโลกปัจจุบันที่ ความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ทั้งในด้านสังคม วัฒนธรรม และเทคโนโลยีต่างๆ เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว อีกทั้งไม่มี ปัจจัยต่างๆ ที่จะทำให้สามารถใช้ชีวิตอยู่รอดในสังคมได้ เช่น ไม่มีบัตรประจำตัวประชาชน ไม่มีใบอนุญาตขับรถ ไม่สามารถทำธุรกรรมทางการเงินในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ได้ เป็นต้น

จากการศึกษาแนวทางและรูปแบบอันเป็นตัวอย่างที่ดี ในการส่งเสริมการกลับคืนสู่สังคมด้วยดี (Reintegration) ในประเทศต่างๆ^{๙๙} การที่จะให้ผู้ผ่านกระบวนการพัฒนาพฤตินิสัยเหล่านี้ กลับคืนสู่สังคมได้อย่างดี มีความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการ ดังนี้

๑) จัดทำแผนการกลับคืนสู่สังคม ซึ่งประกอบด้วย การดำเนินการต่อเนื่องภายหลังจากการปล่อยตัว ในลักษณะของโปรแกรม / หลักสูตร ที่ประกอบด้วย การฝึกอบรมทักษะการกลับคืนสู่สังคม การบำบัดยาเสพติดต่อเนื่องจากที่ได้รับในระบบพัฒนาพฤตินิสัย การประสานหน่วยงาน/องค์กร เพื่อเข้าทดลองงานในฐานะแรงงานในระบบ หรือประสานแหล่งกักขังเพื่อกลับเข้าสู่ระบบการศึกษา หรือประกอบอาชีพอิสระตามที่ต้องการ โดยมีการจัดทำสัญญา / ข้อตกลงในการชำระคืน เมื่อสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ด้วยตนเองหลังสิ้นสุดระยะเวลาตามแผนแล้ว

๒) จัดให้มีที่ปรึกษาเฉพาะด้าน การเรียนรู้ความสำเร็จจากตัวอย่างที่ดีของผู้ที่สามารถกลับคืนสู่สังคมได้แล้ว และเครือข่าย ซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการใช้ชีวิตอยู่ในสังคมปัจจุบันได้อย่าง

^{๙๙} เช่น การดำเนินการโดยองค์กร Australian Community Support Organization (ASCO) ประเทศออสเตรเลีย

ยั่งยืน เนื่องจากปัญหาต่างๆ ที่ผู้พ้นจากระบบพัฒนาพฤติกรรมเสียที่กลับคืนสู่สังคมต้องประสบ มีลักษณะเป็นปัญหาในลักษณะเฉพาะ ที่อาจไม่สามารถแก้ไขได้ด้วยกลไกปกติ โดยมีการคิดค่าใช้จ่ายที่เหมาะสมในการใช้บริการ

๓) ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง เกี่ยวกับผู้พ้นจากระบบพัฒนาพฤติกรรมเสีย ซึ่งในปัจจุบันยังมีองค์ความรู้ด้านนี้อยู่ต่ำ เช่น ในด้านอาชีพ และการใช้ชีวิตในสังคมหลังจากที่พ้นจากระบบพัฒนาพฤติกรรมเสีย ปัจจัยต่างๆ ที่ทำให้ต้องกลับมากระทำความผิดอีก เป็นต้น ทำให้เกิดการแบ่งแยก ขาดความร่วมมือ ขาดความเชื่อมั่นในกลไกการพัฒนาพฤติกรรมเสีย และประสิทธิภาพของหน่วยงานภาครัฐ นำมาซึ่งความรู้สึกล้มเหลว และหวาดระแวงในการใช้ชีวิตอยู่ในสังคมที่มีผู้พ้นจากระบบพัฒนาพฤติกรรมเสียอยู่ร่วมด้วย

เพื่อที่จะปิดช่องว่างในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการกลับคืนสู่สังคมด้วยดีของผู้กระทำความผิด เมื่อสิ้นสุดกระบวนการตามภารกิจของหน่วยงานในกลุ่มภารกิจด้านพัฒนาพฤติกรรมเสียแล้ว ในช่วงระยะเวลากว่า ๑๐ ปีที่ผ่านมา กระทรวงยุติธรรมได้มีแนวคิดในการดำเนินงานโครงการและกิจกรรมต่างๆ โดย กลุ่มภารกิจด้านพัฒนาพฤติกรรมเสีย (Rehabilitation Cluster) ซึ่งเป็นส่วนงานหนึ่งในสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม ภายใต้การกำกับดูแลของรองปลัดกระทรวงยุติธรรมที่ได้รับมอบหมาย มีงบประมาณ และบุคลากรจำนวนจำกัด การดำเนินการต่างๆ จึงต้อง อาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานภายใต้กลุ่มภารกิจ ได้แก่ กรมราชทัณฑ์ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และกรมคุมประพฤติ สำนักงานส่งเสริมสัมมาชีพและผลดีภักดิ์เพื่อการพัฒนาพฤติกรรมเสีย (สมภพ.) และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงแรงงาน กระทรวงมหาดไทย รวมทั้งหน่วยงานในภาคประชาสังคม และองค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็นการดำเนินงานใน ๓ ด้าน ดังนี้

- การช่วยเหลือผู้พ้นโทษ (Rescuer) ประกอบด้วยการทำงานใน ๓ รูปแบบ คือ

๑) บันทึกข้อตกลงความร่วมมือเพื่อช่วยเหลือผู้ต้องขังก่อนพ้นโทษ และผู้พ้นโทษ โดยดำเนินงานร่วมกับหน่วยงาน และองค์กรต่างๆ ดังนี้

ปี พ.ศ. ๒๕๕๑

(๑) บันทึกข้อตกลงว่าด้วยการประสานความร่วมมือในการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยและการสงเคราะห์ผู้ต้องขังภายหลังพ้นโทษ ระหว่าง กรมราชทัณฑ์ กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กรมการจัดหางาน กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน สมาคมองค์การบริหารส่วนจังหวัดแห่งประเทศไทย สมาคมสันนิบาตเทศบาลแห่งประเทศไทย สมาคมองค์การบริหารส่วนตำบลแห่งประเทศไทย (๓ มกราคม ๒๕๕๑)

(๒) บันทึกข้อตกลงว่าด้วยการส่งเสริมการบูรณาการภาคสังคมให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลผู้ต้องขังและครอบครัว ทั้งก่อนปล่อย และภายหลังปล่อยตัว ระหว่างกรุงเทพมหานคร กับกระทรวงยุติธรรม (๔ กรกฎาคม ๒๕๕๑)

(๓) บันทึกข้อตกลงว่าด้วยการประสานความร่วมมือในการดำเนินงานด้านการจัดทำทะเบียนราษฎรและบัตรประจำตัวประชาชนให้แก่บุคคลที่อยู่ในความควบคุมดูแลของเรือนจำและทัณฑสถานทั่วประเทศ ระหว่างกรมการปกครอง กับ กรมราชทัณฑ์ (๑๕ กันยายน ๒๕๕๑)

ปี พ.ศ. ๒๕๕๙

บันทึกข้อตกลงว่าด้วยการประสานความร่วมมือในการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยและการสงเคราะห์ผู้ต้องขังภายหลังพ้นโทษ ระหว่างกรมราชทัณฑ์ กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กรมการจัดหางาน กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ กรมคุมประพฤติ สมาคมสันนิบาตเทศบาลแห่งประเทศไทย สมาคมองค์การบริหารส่วนจังหวัดประเทศไทย (๘ สิงหาคม ๒๕๕๙)

ปี พ.ศ. ๒๕๖๐

บันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ระหว่างกระทรวงยุติธรรม บริษัท ซีพี ออลล์ จำกัด (มหาชน) และวิทยาลัยเทคโนโลยีปัญญาภิวัฒน์ ณ กระทรวงยุติธรรม เมื่อวันที่ ๒๗ ธันวาคม ๒๕๖๐

๒) โครงการ และกิจกรรมเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัว และช่วยเหลือสงเคราะห์หลังพ้นโทษ ประกอบด้วย การดำเนินการ ดังนี้

การเตรียมความพร้อมก่อนการปล่อยตัว คือ การดำเนินการเพื่อเตรียมความพร้อมในด้านต่างๆ เช่น การประเมินความเสี่ยงในการกระทำผิดซ้ำ และการประเมินความต้องการการสนับสนุนต่างๆ เพื่อให้มีความพร้อมกลับคืนสู่สังคมหลังพ้นโทษ การฝึกวินัย การเตรียมความพร้อมด้านจิตใจ และการฝึกอาชีพต่างๆ เป็นต้น ประกอบด้วย

(๑) การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยในเรือนจำ / ทัณฑสถานระบบปิด ดำเนินการโดยกรมราชทัณฑ์ มีลักษณะเป็นโครงการฝึกอบรม จำนวน ๓๐ - ๑๐๐ ชั่วโมง

(๒) การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยในเรือนจำ / ทัณฑสถานระบบเปิด (เรือนจำโครงสร้างเบา) ซึ่งเริ่มมีการดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๙ เป็นต้นมา ดำเนินการโดยกรมราชทัณฑ์ มีลักษณะเป็นโครงการฝึกอบรม ระยะเวลา ๓ เดือน หรือ ๑๒ สัปดาห์ หรือ ๔๖๒ ชั่วโมง

(๓) การใช้แบบสัมภาษณ์ประเมินความเสี่ยงและความจำเป็น (Risks and Needs) ดำเนินการโดย กรมคุมประพฤติ และกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน มีลักษณะเป็นแบบสอบถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์และเก็บข้อมูลจากผู้กระทำความผิดที่เข้าสู่กระบวนการของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน เพื่อประเมินว่าต้องการการบำบัดพัฒนาพฤติกรรมเสีย และการส่งเสริมสนับสนุนในด้านใดบ้าง เพื่อดำเนินการระหว่างระยะเวลาที่กำหนด ก่อนที่จะกลับคืนสู่สังคม

การช่วยเหลือสงเคราะห์หลังพ้นโทษ คือ การดำเนินการต่างๆ เพื่อช่วยเหลือผู้พ้นโทษตามความต้องการ เช่น จัดหางาน หรือให้เงินทุนช่วยเหลือสงเคราะห์ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นลักษณะของการให้เปล่า ประกอบด้วย

(๑) การดำเนินงานของศูนย์ประสานงานและส่งเสริมการมีงานทำ (CARE - Center for Assistance to Reintegration and Employment)

(๒) การให้เงินช่วยเหลือสงเคราะห์แก่ผู้พ้นจากการคุมประพฤติด้วยดี โดยกรมคุมประพฤติ

(๓) การศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาแนวทางการปฏิบัติในการช่วยเหลือผู้พ้นโทษ โดย สำนักงานส่งเสริมสามมาชีพและผลิตภัณฑ์เพื่อการพัฒนาพฤติกรรมเสีย (สมภพ.) ได้ดำเนินการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการ

พัฒนาระบบติดตามผู้พันโทเพื่อสังคม เพื่อศึกษาวิเคราะห์แนวทางเบื้องต้นในการจัดเก็บข้อมูลผู้พันโท เพื่อนำมาใช้ในการวางแผนช่วยเหลือและสนับสนุนการกลับคืนสู่สังคมอย่างเป็นรูปธรรม

ปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินการ ได้แก่ การไม่มีหน่วยรับผิดชอบในการผลักดันการดำเนินการตามข้อตกลงความร่วมมือต่างๆ เพื่อให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม รวมทั้งไม่มีการติดตาม และประเมินผลการให้ความช่วยเหลือ และการให้เงินสงเคราะห์ ทำให้ไม่ทราบค่า ความช่วยเหลือและเงินช่วยเหลือที่ให้แก่ผู้พันโทไป เกิดประโยชน์คุ้มค่าและช่วยให้ผู้พันโทสามารถกลับคืนสู่สังคมได้จริงในระยะยาวหรือไม่

- การสร้างการรับรู้ของสังคม (Social Awareness) ประกอบด้วย การดำเนินงานใน ๒ รูปแบบคือ

๑) การจัดทำสื่อเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องของสังคมเกี่ยวกับผู้พันโท ได้แก่

(๑) การจัดทำสื่อเพื่อสร้างการรับรู้บทบาทกระบวนการยุติธรรมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พันโทเพื่อสังคม ภายใต้โครงการพัฒนาศักยภาพและคืนทุนมนุษย์ (หนังสือเรื่องที่ ๑ : ไอซ์คิว)

(๒) การวิเคราะห์สื่อเพื่อสร้างการรับรู้บทบาทกระบวนการยุติธรรมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พันโทและจัดทำรายงานการศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบติดตามผู้พันโทเพื่อสังคม ภายใต้โครงการพัฒนาศักยภาพและคืนทุนมนุษย์ (วิเคราะห์หนังสือเรื่องที่ ๑)

(๓) โครงการจัดทำสื่อเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจถึงความสำคัญของโอกาสและการฝึกอาชีพผู้พันโท ภายใต้โครงการพัฒนาศักยภาพและคืนทุนมนุษย์ (หนังสือเรื่องที่ ๒ : ไอซ์คิว)

(๔) โครงการผลิตหนังสือเพื่อเผยแพร่ผ่านสื่อสังคมแบบกระจายเร็ว ภายใต้โครงการสร้างการรับรู้ด้านการส่งเสริมและให้โอกาสผู้พันโทเพื่อคืนคนดีกลับสู่สังคม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๒

๒) การจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องของสังคมเกี่ยวกับผู้พันโท ได้แก่

(๑) โครงการสร้างการรับรู้เพื่อส่งเสริมการกลับคืนสู่สังคมของผู้พันโท “สมภพเสวนา”

(๒) โครงการสร้างการรับรู้เพื่อส่งเสริมการกลับคืนสู่สังคมของผู้พันโท “สมภพเสวนา ๒ : รวมพลคนสมภพ” ภายใต้โครงการสร้างการรับรู้ด้านการส่งเสริมและให้โอกาสผู้พันโทเพื่อคืนคนดีกลับสู่สังคม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๒

ปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินการ ได้แก่ การดำเนินงานไม่ต่อเนื่อง เนื่องจากเป็นโครงการที่ตั้งขึ้นเป็นการเฉพาะกิจ และไม่มียงบประมาณเพียงพอในการจัดทำสื่อเผยแพร่ในช่องทางสื่อกระแสหลัก

- การสร้างมูลค่าเพิ่มให้ทรัพยากรมนุษย์ (Productivity) ประกอบด้วย

๑) บันทึกข้อตกลงความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการมีงานทำและการสร้างอาชีพ รายได้ ในรูปแบบต่างๆ โดยดำเนินการร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ดังนี้

ปี พ.ศ. ๒๕๕๗

บันทึกข้อตกลงว่าด้วยความร่วมมือด้านการฝึกทักษะอาชีพระหว่างบริษัท ซีอาร์ซี ไทวัสดุ จำกัด กับกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม (๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๗)

ปี พ.ศ. ๒๕๖๑

บันทึกข้อตกลงว่าด้วยการประสานความร่วมมือโครงการประชารัฐ ร่วมสร้างงาน สร้างอาชีพ ผู้ต้องขัง ระหว่างกรมการจัดการงาน กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กรมราชทัณฑ์ สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย และสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย (มีนาคม ๒๕๖๑)

ปี พ.ศ. ๒๕๖๓

(๑) บันทึกข้อตกลงความร่วมมือ “โครงการชีวิตสีชมพู” ระหว่างกระทรวงยุติธรรม ร่วมกับบริษัท เทตอร์เวย์ (ประเทศไทย) จำกัด (ในนามเครื่องสำอางมิสทิน) และโครงการปันฝันปันยิ้ม ในการจัดจำหน่าย สินค้าและผลิตภัณฑ์ผ่านแอปพลิเคชัน “Ning Nong Shopping Thailand” (๖ มกราคม ๒๕๖๓)

(๒) บันทึกข้อตกลงความร่วมมือในการพัฒนาฝีมือแรงงาน เพื่อส่งเสริมการมีงานทำของผู้ที่อยู่ในกระบวนการพัฒนาพฤตินิสัยทั้งระบบ ระหว่างกระทรวงยุติธรรมและกระทรวงแรงงาน (๒๐ กรกฎาคม ๒๕๖๓)

(๓) บันทึกข้อตกลงความร่วมมือโครงการโคกหนองนาแห่งน้ำใจและความหวัง ระหว่าง กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม กับกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย (กันยายน ๒๕๖๓)

ปี พ.ศ. ๒๕๖๔

บันทึกข้อตกลงความร่วมมือ เรื่อง การส่งเสริมการสร้างงาน สร้างอาชีพ เพื่อคืนคนดีสู่สังคม ในระบบงานภาคนิคมอุตสาหกรรม ระหว่างการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยและกระทรวงยุติธรรม (๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔)

๓) โครงการ / กิจกรรมการจ้างงานผู้พ้นโทษ ได้แก่ โครงการคืนคนดีสู่สังคม โดย สำนักงาน กิจการยุติธรรม ซึ่งเป็นโครงการเพื่อส่งเสริมการจ้างงานผู้พ้นโทษในหน่วยงาน / องค์กรต่างๆ ในสังกัด กระทรวงยุติธรรม และหน่วยงานเอกชนที่สนใจ โดยจ้างงานผู้พ้นโทษ ปีละ ๑,๐๐๐ คน

ปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินการ ได้แก่ การไม่มีหน่วยรับผิดชอบในการผลักดันการ ดำเนินการตามข้อตกลงความร่วมมือต่างๆ เพื่อให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม และในส่วนของโครงการ / กิจกรรมการจ้างงานผู้พ้นโทษ สามารถดำเนินการได้ในขอบเขตที่จำกัด เนื่องจากไม่ใช่ภารกิจหลักของ สำนักงานกิจการยุติธรรม และภายหลังได้มีการยุติการดำเนินการ โดยส่งต่อให้กรมคุมประพฤติรับไป ดำเนินการแทน

จากการดำเนินงานที่ผ่านมา จะเห็นได้ว่า ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญของการดำเนินงานเพื่อแก้ไข ปัญหาการกระทำผิดซ้ำ ในส่วนที่อยู่นอกเหนือความรับผิดชอบของหน่วยงานในกลุ่มภารกิจด้านพัฒนาพฤติ นิสัย คือ การไม่มีหน่วยงานหลักในการติดตาม ดูแล และประสานการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง โดยที่เป็นความ รับผิดชอบหลักของหน่วยงานอย่างแท้จริง ดังนั้น กระทรวงยุติธรรมจึงมีแนวคิดในการจัดตั้ง องค์กรส่งเสริม การกลับคืนสู่สังคม (Organization for Fostering Reintegration – Ore) เป็นหน่วยงานเฉพาะด้าน เพื่อดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มเป้าหมาย ผู้พ้นจากการพัฒนาพฤตินิสัยผู้มีความพร้อมและสมัครใจ ที่จะกลับคืนสู่สังคมด้วยดี ที่ต้องการความช่วยเหลือเฉพาะด้าน (กลุ่ม “ผู้ไฝ่ดี”) โดยเฉพาะ ซึ่งเป็นภารกิจ ที่ไม่ทับซ้อนกับงานที่หน่วยงานในกลุ่มภารกิจด้านพัฒนาพฤตินิสัยดำเนินการอยู่แล้ว

ทั้งนี้ การดำเนินการดังกล่าวมีความจำเป็นที่จะต้องจัดตั้งในรูปแบบของหน่วยงานที่มีความ คล่องตัวในการบริหารจัดการ และการดำเนินงานต่างๆ ที่หน่วยงานภาครัฐไม่สามารถดำเนินการได้ โดยเป็น :

๑) การสร้างหลักประกันทางสังคม (Social Security) เพื่อให้ประชาชนทุกคนสามารถมั่นใจ ได้ว่า จะสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ แม้จะเป็นผู้ที่เคยต้องโทษ ซึ่งจะเป็นการสร้างเชื่อมั่น และแสดง ให้เห็นถึงเสถียรภาพของรัฐในการปกป้องคุ้มครองสิทธิในการสร้างความปลอดภัยให้แก่สังคม (Social Protection/ Social Defense) เพื่อให้ประชาชนกลุ่มอื่นในสังคมมั่นใจว่า ทุกคนจะมีความปลอดภัยในการ

อยู่ในสังคมที่มีผู้พ้นโทษรวมอยู่ด้วย เนื่องจากในแต่ละปี จะมีผู้ที่พ้นโทษกลับมาใช้ชีวิตในสังคมอยู่แล้วเป็นปกติ ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้

๒) การเอื้ออำนวยผู้พ้นโทษให้สามารถกลับคืนสู่สังคม (Reintegration) ได้ โดยการ

(๑) ส่งเสริมการเรียนรู้เพื่ออยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมใหม่ (Re-orientation) ได้แก่ การแนะนำ และจัดให้มีปัจจัยต่างๆ ที่จะทำให้สามารถดำรงชีวิตในสังคมปกติ โดยมีค่าใช้จ่ายตามความเหมาะสม หรือเป็นลักษณะการทำข้อตกลง/สัญญา เพื่อดำเนินการจัดหาให้ก่อน และให้ชำระค่าใช้จ่ายตามความเหมาะสมเมื่อสามารถกลับคืนสู่สังคมได้แล้ว เช่น เสื้อผ้า รองเท้า บัตรประจำตัวประชาชน และ/หรือการลงทะเบียน / ใบรับรองสิทธิต่าง ๆ เช่น ๓๐ บาท รักษาทุกโรค โทรศัพท์มือถือและซิมหมายเลขโทรศัพท์ บัญชีธนาคาร และบัตร ATM ประกันสังคม (สำหรับแรงงานในระบบ) ประกันสุขภาพ (สำหรับผู้ประกอบอาชีพอิสระ) ใบอนุญาตขับขี่ยานพาหนะประเภทต่างๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต เป็นต้น โดยมีการจัดสรรทรัพยากร หรือระบบในการจัดหาทรัพยากรเหล่านี้ ที่มีความโปร่งใส เหมาะสม และเอื้ออำนวยให้ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมที่เกี่ยวข้องสามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้ รวมทั้งมีการจัดทำฐานข้อมูลเหล่านี้ด้วย

(๒) ให้การศึกษาใหม่ (Re-education) ได้แก่ การส่งเสริมให้เข้าสู่ระบบการศึกษาในหลักสูตรที่เป็นปัจจุบัน โดยอำนวยความสะดวกในการติดต่อสถานศึกษาเพื่อขอวุฒิการศึกษา (กรณีมีวุฒิอยู่เดิม) และการสมัครเข้าศึกษาในหลักสูตรต่างๆ ตลอดจนช่วยเหลือในการติดต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา การทำข้อตกลง/ สัญญา เพื่อชำระคืน เมื่อสามารถกลับคืนสู่สังคมได้แล้ว

(๓) เสริมสร้างทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต (Upskill, Reskill) ส่งเสริมทักษะที่จำเป็นต้องมี เช่น การใช้เครื่องมือต่างๆ และเทคโนโลยีที่จำเป็นต่อการใช้ชีวิตในโลกปัจจุบันให้แก่ผู้พ้นโทษ ในลักษณะของหลักสูตรฝึกอบรมที่มีค่าใช้จ่ายตามความเหมาะสม หรือมีข้อตกลง/ สัญญา เพื่อชำระค่าใช้จ่ายเมื่อสามารถกลับคืนสู่สังคมได้แล้ว

๓) การปิดช่องว่างต่าง ๆ ที่จะทำให้ผู้พ้นโทษกลับไปก่ออาชญากรรมซ้ำ โดยการจัดเก็บวิเคราะห์ สังเคราะห์ฐานข้อมูลปฐมภูมิตัวคน (Data Base) ที่เกี่ยวข้องกับผู้พ้นโทษ เพื่อตอบสนองความต้องการได้อย่างตรงจุด และปิดช่องว่างที่อาจเอื้ออำนวยให้เกิดการกระทำผิดซ้ำ

โครงการนิคมอุตสาหกรรมราชทัณฑ์

กระทรวงยุติธรรมได้มีแนวคิดและริเริ่มโครงการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมราชทัณฑ์ ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๓ - ๒๕๖๔ โดยมีความร่วมมือกับการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (กนอ.) และผู้ประกอบการภาคเอกชน เพื่อพัฒนาและยกระดับฝีมือแรงงานให้ผู้ต้องขังและผู้ที่อยู่ในระหว่างพักการลงโทษ เพื่อส่งเข้าไปทำงานในสถานประกอบการในลักษณะทางเลือกให้แก่ผู้ประกอบการ ในเขตนิคมอุตสาหกรรมตามพระราชบัญญัติการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๖๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม รวมถึงกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง และได้มีคำสั่งที่ ๓๒๘/๒๕๖๔ ลงวันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๖๔ แต่งตั้งคณะกรรมการส่งเสริมการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมราชทัณฑ์ โดยมีปลัดกระทรวงยุติธรรมเป็นประธานกรรมการ รองปลัดกระทรวงยุติธรรมหัวหน้ากลุ่มภารกิจด้านพัฒนาพลตินิสัย เป็นรองประธานกรรมการ และผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวมถึงผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๗ คน ร่วมเป็นกรรมการ

คณะกรรมการส่งเสริมการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมราชทัณฑ์ มีหน้าที่และอำนาจ ดังนี้

๑. พัฒนาและจัดทำขอบเขตพื้นที่ข้อตกลงความร่วมมือในการเข้าร่วมโครงการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมราชทัณฑ์ และการขอสนับสนุนผู้ที่ได้รับการพักการลงโทษหรือผู้พ้นโทษเข้าทำงานในสถานประกอบการ

๒. เสนอแนะและให้ความเห็นในการเตรียมผู้ต้องขัง การพัฒนาฝีมือ และการเข้าร่วมโครงการพัก การลงโทษในกรณีมีเหตุพิเศษ

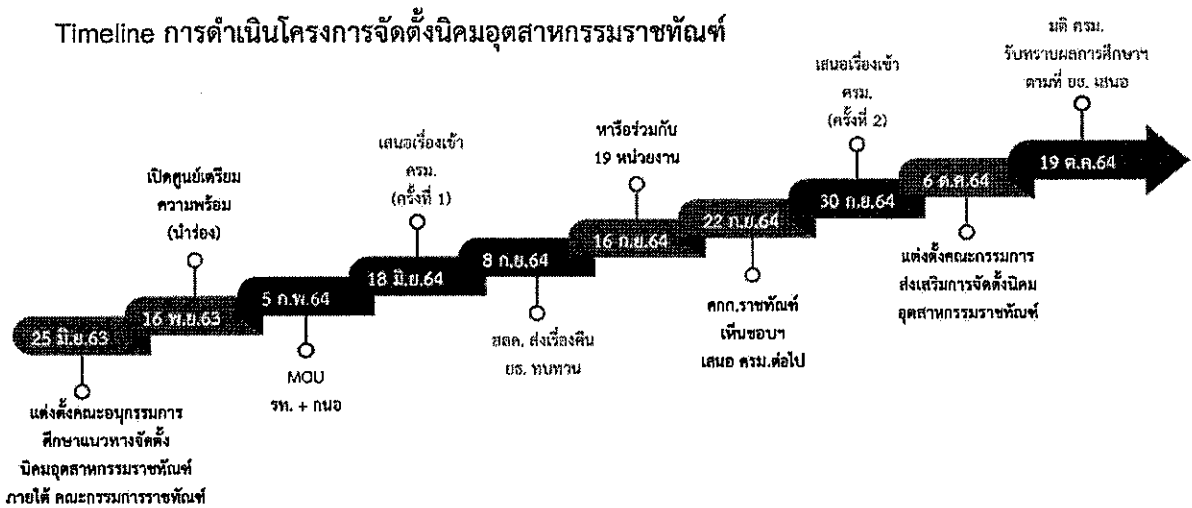
๓. เสนอแนะและให้ความเห็นในการพัฒนาและดำเนินการผลักดันมาตรการและสิทธิประโยชน์ที่ เหมาะสมเพื่อก่อให้เกิดแรงดึงดูดและแรงจูงใจแก่ผู้ประกอบการ

๔. ประสานความร่วมมือกับการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย และภาคเอกชน ในการเข้าลงทุนในเขตนิคมอุตสาหกรรมราชทัณฑ์

๕. กำกับดูแลและประเมินผลการส่งเสริมการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมราชทัณฑ์เพื่อเพิ่ม ประสิทธิภาพการดำเนินงาน

๖. ดำเนินการอื่นๆ ตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมมอบหมาย

ทั้งนี้ โครงการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมราชทัณฑ์ มีวัตถุประสงค์สำคัญคือ ร่วมมือกับผู้ประกอบการ ด้านเอกชนในการพัฒนาและยกระดับทักษะฝีมือแรงงานให้แก่ผู้ต้องขังเพื่อเข้าไปทำงานในสถานประกอบการ ซึ่งเป็นการส่งเสริมและผลักดันให้ผู้ต้องขังที่ได้รับการพักโทษและผู้พ้นโทษมีงานทำ มีรายได้เลี้ยงชีพ และมี คุณภาพชีวิตที่ดี ในขณะที่เดียวกันก็เป็นการพัฒนาพฤตินิสัย ให้ผู้ต้องขังที่ได้รับการพักโทษ มีความพร้อมในการ ปรับตัวเข้าสู่สังคม สามารถกลับไปอยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างปกติสุขด้วยชีวิตที่มีคุณภาพ และได้รับการยอมรับ จากสังคมภายหลังการพ้นโทษ

ภาพที่ ๒ การจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมราชทัณฑ์

รายละเอียดการดำเนินงานที่สำคัญของโครงการนิคมอุตสาหกรรมราชทัณฑ์ โดยสรุปได้ดังนี้

๑. การแต่งตั้งคณะกรรมการ/คณะอนุกรรมการ/ เพื่อสนับสนุนการดำเนินงาน

๑.๑. คณะกรรมการขับเคลื่อนโครงการสร้างงาน สร้างอาชีพ ฝึกทักษะการทำงานใน ภาคอุตสาหกรรม เรือนจำกลางสมุทรปราการ (โครงการพักการลงโทษกรณีมีเหตุพิเศษ) โดยมี ปลัดกระทรวงยุติธรรม เป็นประธานกรรมการ ประกอบด้วย คณะที่ปรึกษา จำนวน ๓ ท่าน ผู้แทนจาก

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นกรรมการ จำนวน ๒๓ ท่าน ซึ่งคณะอนุกรรมการมีหน้าที่หลักในการศึกษา วิเคราะห์ วางแผน และกำหนดแนวทางการดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อนโครงการดังกล่าว

๑.๒ คณะอนุกรรมการเพื่อศึกษาแนวทางจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมราชทัณฑ์ เป็นอนุกรรมการภายใต้คณะกรรมการราชทัณฑ์ โดยมี ดร.โฆสิต สุวินิจจิต เป็นประธานอนุกรรมการ ประกอบด้วย คณะที่ปรึกษา จำนวน ๕ ท่าน ผู้แทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นอนุกรรมการ จำนวน ๒๐ ท่าน ซึ่งคณะอนุกรรมการทำงานร่วมกับที่ปรึกษาของสถาบันการศึกษา เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมราชทัณฑ์ ซึ่งได้รับการอนุมัติงบประมาณจากเงินดอกเบี้ยอันเกิดจากเงินกลางของส่วนราชการ ในสังกัดกระทรวงยุติธรรม จำนวน ๒ ล้านบาท คณะอนุกรรมการได้มีการประชุมทั้งในและนอกสถานที่ และได้ดำเนินการศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมเสร็จเรียบร้อยแล้ว ซึ่งผลการศึกษาพบว่า การจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมราชทัณฑ์เป็นโครงการที่จะช่วยส่งเสริมแนวคิดการสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้แก่ผู้พ้นโทษ ได้จริง และยังเป็นการสร้างความมั่นคงทางแรงงานให้แก่ผู้ประกอบการไปพร้อมกันด้วย นอกจากนี้ผลจากการรับฟังความเห็นของผู้มีส่วนได้เสียและผู้เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน และผู้ต้องขัง พบว่าทุกภาคส่วนได้สนับสนุนให้มีการดำเนินโครงการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมราชทัณฑ์

๒. การนำเสนอแนวคิดการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมราชทัณฑ์เข้าสู่การพิจารณาของคณะรัฐมนตรี กระทรวงยุติธรรมได้เสนอแนวทางการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมโดยมีข้อเสนอให้คณะรัฐมนตรีพิจารณา ดังนี้

- (๑) รับทราบผลการศึกษาแนวทางการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมราชทัณฑ์
- (๒) เห็นชอบแนวทางการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมราชทัณฑ์
- (๓) เห็นชอบให้ กนอ. สนับสนุนการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรม
- (๔) เห็นชอบให้จัดตั้งองค์การในการบริหารจัดการนิคมอุตสาหกรรมในรูปแบบ

องค์การมหาชน “องค์การส่งเสริมการกลับคืนสู่สังคม”

คณะรัฐมนตรีได้มีมติ เมื่อวันที่ ๑๙ ตุลาคม ๒๕๖๔ รับทราบผลการศึกษาแนวทางการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมราชทัณฑ์ ตามที่กระทรวงยุติธรรม (ยธ.) เสนอ สำหรับแนวทางการจัดตั้งนิคมฯ และแนวทางการสนับสนุนของการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย นั้น ให้การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณาดำเนินการตามความจำเป็นเหมาะสม โดยให้ดำเนินการให้ถูกต้องเป็นไปตามขั้นตอนของกฎหมาย ระเบียบ หลักเกณฑ์ และมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด และ ให้ยธ. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับความเห็นหน่วยงานไปพิจารณาดำเนินการต่อไป

๓. ความก้าวหน้าในการดำเนินงานของหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

๓.๑ กรมราชทัณฑ์ มีการดำเนินงาน ดังนี้

(๑) การลงนามบันทึกข้อตกลงว่าด้วยความร่วมมือการส่งเสริม การสร้างงาน สร้างอาชีพ เพื่อคืนคนดีสู่สังคมในระบบงานภาคนิคมอุตสาหกรรม กับการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย เมื่อวันที่ ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อร่วมกันส่งเสริม สนับสนุน ส่งเสริมให้เกิดวัฒนธรรมแห่งการให้ออกาส ความหวังและสร้างภาพลักษณ์ใหม่ให้กับพลเมืองดีในอนาคต ร่วมกันสร้างงาน สร้างอาชีพและคืนคนดีสู่สังคมอย่างยั่งยืน ร่วมกันส่งเสริมการใช้แรงงานคุณภาพภายในประเทศให้เกิดการพัฒนาองค์กร และพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในการขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจของประเทศ สร้างภาพลักษณ์องค์กรภาคนิคมอุตสาหกรรม เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาการนำเข้ากำลังแรงงานจากนอกประเทศ รวมทั้งสร้างความมั่นคงทางแรงงานภายในประเทศในอนาคต

(๒) การจัดทำพื้นที่นาร่องต้นแบบ โดยพื้นที่ที่มีความพร้อมสูงในการนำโครงการนาร่องต้นแบบมาผลักดันในพื้นที่ ได้แก่

- จังหวัดสมุทรสาคร สามารถใช้เรือนจำจังหวัดสมุทรสาคร (เรือนจำชั่วคราวบางหญ้าแพรก) เป็นศูนย์เตรียมความพร้อมฝึกทักษะได้ กรมธนารักษ์มีพื้นที่ราชพัสดุในจังหวัดสมุทรสาครที่มีความเหมาะสมซึ่งเป็นพื้นที่ติดต่อกับนิคมอุตสาหกรรมสมุทรสาคร การพัฒนาเป็นนิคมอุตสาหกรรมราชทัณฑ์สามารถพัฒนาเป็นส่วนต่อขยายจากนิคมอุตสาหกรรมสมุทรสาครซึ่งสามารถดำเนินการได้ทันที

- จังหวัดสมุทรปราการ สามารถใช้เรือนจำกลางสมุทรปราการ (เรือนจำชั่วคราวคลองด่าน) เป็นศูนย์เตรียมความพร้อมฝึกทักษะฝีมือแรงงานรองรับในช่วงเตรียมความพร้อมและพัฒนาทักษะฝีมือแรงงานก่อนปล่อยตัว มีพื้นที่เรือนจำนอกแดนควบคุมสำหรับพัฒนาเป็นนิคมอุตสาหกรรม รวมถึงเป็นพื้นที่ประกอบการและสถานพักพิง

- จังหวัดชลบุรี สามารถใช้เรือนจำกลางชลบุรี (เรือนจำชั่วคราวบ้านบึง) เป็นศูนย์เตรียมความพร้อมฝึกทักษะฝีมือแรงงานรองรับในช่วงเตรียมความพร้อม และพัฒนาทักษะฝีมือแรงงานก่อนปล่อยตัว โดยพื้นที่ดังกล่าวมีความพร้อมในการพัฒนาเป็นพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมขนาดเล็กสำหรับรองรับอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมในลักษณะของการต่อยอดขยายโรงงานอุตสาหกรรมเดิมที่ดำเนินการอยู่ในพื้นที่เรือนจำในแดนควบคุมอยู่แล้ว

- จังหวัดระยอง สามารถใช้เรือนจำกลางระยอง เป็นศูนย์เตรียมความพร้อมฝึกทักษะฝีมือแรงงานรองรับในช่วงเตรียมความพร้อมและพัฒนาทักษะฝีมือแรงงานก่อนปล่อยตัว เป็นเรือนจำที่มีความพร้อมในการพัฒนาเป็นพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมขนาดกลางสำหรับรองรับอุตสาหกรรมได้ทั้งธุรกิจขนาดใหญ่ ขนาดกลางและขนาดย่อม นอกจากนี้ยังมีพื้นที่เรือนจำชั่วคราวเขาไม้แก้วที่สามารถพัฒนาให้เป็นพื้นที่ประกอบการ สถานที่พักพิง และแหล่งท่องเที่ยว

(๓) การขับเคลื่อนโครงการคู่ขนาน “สร้างงาน สร้างอาชีพ ฝึกทักษะการทำงานในภาคอุตสาหกรรม เรือนจำกลางสมุทรปราการ (โครงการพักการลงโทษกรณีมีเหตุพิเศษ)” ประกอบด้วย

- การกำหนดคุณสมบัติและหลักเกณฑ์การพักโทษกรณีมีเหตุพิเศษ เพื่อเป็นการส่งเสริมศักยภาพของนักโทษเด็ดขาดที่ได้รับการพักการลงโทษให้ได้รับการฝึกทักษะในภาคอุตสาหกรรม และโอกาสประกอบอาชีพที่มั่นคง รวมถึงให้นักโทษเด็ดขาดได้แก้ไข ปรับปรุงตนเอง สามารถดำเนินชีวิตร่วมกับสังคมอย่างปกติสุขภายหลังได้รับการปล่อยตัว โดยไม่หวนกลับมากระทำผิดซ้ำ สังคมยอมรับและให้โอกาสมากขึ้น

- การดำเนินงานโครงการสมุทรปราการโมเดล โดยเรือนจำกลางสมุทรปราการได้คัดเลือกผู้ต้องขังที่เข้าหลักเกณฑ์การพักการลงโทษ และผ่านการสืบเสาะโดยพนักงานคุมประพฤติแล้วเพื่อเข้าทำงานกับผู้ประกอบการโรงงานอุตสาหกรรมในเขตพื้นที่สมุทรปราการ โดยเมื่อวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๖๔ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมได้เป็นประธานในพิธีปล่อยตัวนักโทษเด็ดขาดออกทำงาน โครงการสร้างงานสร้างอาชีพฝึกทักษะการทำงานในภาคอุตสาหกรรม “สมุทรปราการโมเดล” และพิธีลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือระหว่างกรมราชทัณฑ์กับผู้ประกอบการ ซึ่งกรมราชทัณฑ์ได้นำร่องเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับสังคมและผู้ประกอบการมากยิ่งขึ้น โดยใช้กลไกการพักการลงโทษกรณีมีเหตุพิเศษคุ้มครองความประพฤติ และติดอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว (EM) โดยผู้ประกอบการเป็นผู้จัดหาที่พักพิง และรับเป็นผู้ประกอบการดูแลตลอดการทำงาน มีค่าจ้างและสวัสดิการตามกฎหมายแรงงาน ปัจจุบันมีสถานประกอบการเข้าร่วมโครงการแล้ว จำนวน ๘ แห่ง มีนักโทษเด็ดขาดเข้าโครงการแล้ว จำนวน ๑๘๑ คน โดยส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีระยะเวลาการคุ้มครองเฉลี่ยอยู่ระหว่าง ๑-๒ ปีลักษณะงานที่ทำมีความหลากหลาย อาทิ แรงงานในฝ่าย

ผลิต ขนส่งขนถ่ายสินค้า ช่างเชื่อมโลหะ ตัดเย็บ แม่บ้านทำความสะอาด ขับรถส่งสินค้า เป็นต้น ทั้งนี้สถานประกอบการให้ค่าจ้างขั้นต่ำเฉลี่ยวันละประมาณ ๓๓๑ บาท (ข้อมูล ณ วันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๖๔)

ทั้งนี้ มีข้อสังเกตจากการดำเนินงาน (สมุทรปราการโมเดล) ดังนี้

- ผู้พันโทษ/ผู้ต้องขังที่เข้าเงื่อนไข : มีความสนใจที่จะเข้าร่วมโครงการเป็นอย่างมาก แต่ความหลากหลายของการเลือกอาชีพมีอยู่อย่างจำกัด (นิคมอุตสาหกรรม) ยังไม่หลากหลายพอสมควร และสิ่งสำคัญที่สุดคือการพัฒนาความเข้มแข็งและมั่นคงทางจิตใจของผู้พันโทษ

- ผู้ประกอบการ : มีความสนใจเข้าร่วมโครงการเป็นอย่างมาก แต่เนื่องจากตามเงื่อนไขในการรับผู้พันโทษเข้าทำงานจะต้องจัดเตรียมสถานที่พักให้กับผู้พันโทษ ทำให้ผู้ประกอบการบางส่วนไม่สามารถรับผู้พันโทษเข้าทำงานได้ และการดำเนินงานดังกล่าวไม่ได้รับรองรับในบางสาขาอาชีพ เช่น พนักงานส่งของ

- กฎ ระเบียบ เงื่อนไข : ไม่เอื้อในการรับผู้พันโทษเข้าทำงานในบางสาขาอาชีพ เนื่องจากติดเงื่อนไขคุมประพฤติเรื่องการข้ามเขตหรือจังหวัด

- เจ้าหน้าที่ผู้ประสานงาน : จากการดำเนินงานในช่วงแรกอาจติดปัญหาในเรื่องความไม่เข้าใจในการดำเนินงาน แต่เมื่อมีการพูดคุยทำความเข้าใจร่วมกัน ทำให้กระบวนการทำงานราบรื่นขึ้น ดังนั้น การสื่อสารพูดคุยอย่างต่อเนื่องจึงเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อให้เข้าใจเป้าหมายในการทำงานร่วมกันโดยเฉพาะระหว่างหน่วยงาน นอกจากนี้ อยากรู้อยากเห็นเรื่องขวัญกำลังใจของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน เนื่องจากภาระงานและกระบวนการที่เพิ่มขึ้น อาทิ การต้องพาผู้พันโทษไปทำบัตรประชาชน หรือการตรวจโรค ก่อนเข้าทำงานในสถานประกอบการ

- ครอบครัว และเครือข่าย : ควรสนับสนุนกลไกการมีส่วนร่วมของครอบครัวในการกำกับดูแลนักโทษที่เข้าทำงานในสถานประกอบการหรือโรงงาน

- อื่นๆ : การขับเคลื่อนนิคมอุตสาหกรรมราชทัณฑ์ อาจจะต้องพิจารณาในประเด็นการสร้างความยั่งยืนที่เป็นระบบ และการพัฒนาต่อยอดนิคมอุตสาหกรรมราชทัณฑ์ในระยะต่อไป อาจจะต้องกำหนดเงื่อนไขให้นักโทษที่เข้าโครงการสามารถพักอาศัยอยู่ที่บ้านได้ โดยใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว (EM) เป็นเครื่องมือในการควบคุมและกำหนดขอบเขตพื้นที่ในการเดินทาง นอกจากนี้ อาจเพิ่มทางเลือกอาชีพอื่นที่หลากหลายตามความสนใจของผู้พันโทษ ไม่จำกัดเฉพาะจะต้องทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมเพียงอย่างเดียว และกำหนดเงื่อนไขหรือทางเลือกในการเปลี่ยนงานให้มีความชัดเจน

๓.๒ กรมคุมประพฤติ มีการดำเนินงาน ดังนี้

(๑) การดำเนินโครงการคู่ขนาน “สร้างงาน สร้างอาชีพ ฝึกทักษะการทำงานในภาคอุตสาหกรรม นำร่องเรือนจำกลางสมุทรปราการ (โครงการพักการลงโทษกรณีมีเหตุพิเศษ) โดยกำกับดูแลนักโทษเด็ดขาดที่เข้าร่วมโครงการที่ได้รับการปล่อยตัวพักการลงโทษและเป็นผู้ถูกคุมความประพฤติที่อยู่ในความดูแลของกรมคุมประพฤติ ซึ่งมีหลักเกณฑ์ต้องทำงานในสถานประกอบการที่เข้าร่วมโครงการฯ และติดอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว (EM) ตามระยะเวลาการคุมประพฤติ พนักงานคุมประพฤติจะเข้ารับรายงานตัวในสถานประกอบการเดือนละ ๑ ครั้ง รวมถึงติดตาม สอดส่องและดูแลพฤติกรรมให้ปฏิบัติตามเงื่อนไขการคุมประพฤติและเงื่อนไขการติดอุปกรณ์ EM ร่วมกับสถานประกอบการและภาคีเครือข่ายในพื้นที่ ทั้งนี้ หากมีการฝ่าฝืนจะมีการแจ้งไปยังศูนย์ควบคุมอิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวและจะมีการส่งเจ้าหน้าที่ลงพื้นที่ติดตาม นอกจากนี้ ยังมีอาสาสมัครคุมประพฤติช่วยเหลือทางหนึ่งด้วย โดยตั้งแต่เริ่มดำเนินการมีผู้ถูกคุมความประพฤติผิดเงื่อนไข จำนวน ๑ ราย โดยไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขในการติด EM ออกนอกที่พักอาศัยในเวลาที่ยห้าม

โดยไม่มีเหตุผลสมควรพิจารณาเหตุประกอบความเห็นของสถานประกอบการ เจ้าหน้าที่คุมประพฤติและเจ้าหน้าที่เรือนจำจึงนำตัวกลับเข้าควบคุมตัวในเรือนจำ

สำหรับผลการรับรายงานตัวในสถานประกอบการ สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดสมุทรปราการเข้ารับรายงานตัวผู้ถูกคุมความประพฤติในโครงการ ครั้งที่ ๑ เมื่อวันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๖๔ ในสถานประกอบการจำนวน ๒ แห่ง ได้แก่ บริษัท ส ขอนแก่น จำนวน ๒๙ ราย และบริษัท JPK จำนวน ๑๕ ราย โดยมี อาสาสมัครคุมประพฤติในพื้นที่ร่วมสนับสนุนการปฏิบัติงานของพนักงานคุมประพฤติ ทั้งนี้ จากการตรวจปัสสาวะผู้ถูกคุมความประพฤติทั้งหมดไม่พบสารเสพติดในปัสสาวะแต่อย่างใด

๓.๓ การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ได้รายงานสถานะปัจจุบันของการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมทรัพย์สินศาสตร์ เพื่อเป็นนิคมอุตสาหกรรมราชทัณฑ์ ดังนี้

(๑) กระทรวงยุติธรรม ได้เสนอเรื่องเข้า ครม. มีมติเมื่อวันที่ ๑๙ ตุลาคม ๒๕๖๔ เรื่องที่ ๑๑ แนวคิดการจัดตั้งนิคมฯราชทัณฑ์โดย ครม. มีมติรับทราบผลการศึกษาแนวทางการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมราชทัณฑ์ ตามที่กระทรวงยุติธรรมเสนอ สำหรับแนวทางการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมราชทัณฑ์ และแนวทางการสนับสนุนของการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (กนอ.) นั้น ให้ กนอ. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณาดำเนินการตามความจำเป็นเหมาะสม โดยดำเนินการให้ถูกต้อง เป็นไปตามขั้นตอนของกฎหมายระเบียบ หลักเกณฑ์ และมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด และให้กระทรวงยุติธรรมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับความเห็น ข้อสังเกต และข้อเสนอแนะของกระทรวงการคลัง กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม กระทรวงคมนาคม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สำนักงานนายกรัฐมนตรี (สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี) สำนักงานงบประมาณ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และสำนักงาน ก.พ.ร. ไปประกอบการพิจารณาดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไปด้วย

(๒) กนอ. ได้มีประกาศ กนอ. ที่ ๗๓/๒๕๖๕ เรื่อง เชิญชวนเอกชนเสนอพื้นที่เพื่อจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรม ลงวันที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๖๕

(๓) บริษัท ศิวาชัย จำกัด ได้มีหนังสือที่ SV ๑๖/๒๕๖๕ ลงวันที่ ๒๙ เมษายน ๒๕๖๕ ยื่นความประสงค์ขอจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมทรัพย์สินศาสตร์ โดยบริษัทมีแนวคิดพัฒนานิคมอุตสาหกรรมทรัพย์สินศาสตร์ตามแนวทางการร่วมมือระหว่าง กนอ. อก. กับ กระทรวงยุติธรรม ในการดำเนินโครงการนิคมอุตสาหกรรมราชทัณฑ์ ตามมติ ครม. ในการประชุมเมื่อวันที่ ๑๙ ตุลาคม ๒๕๖๔ บริษัทฯ เสนอพื้นที่โครงการประมาณ ๔,๑๓๑-๓-๓๕.๐๑ ไร่ ในท้องที่ตำบลกาหลง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร

(๔) ตามเอกสารประกอบการขอจัดตั้งโครงการนิคมอุตสาหกรรมทรัพย์สินศาสตร์ ระบุว่าพื้นที่ตั้งโครงการอยู่ในเขตสีเขียว : ที่ดินประเภทชนบทและเกษตรกรรม และเขตสีขาวมีกรอบและเส้นทแยงสีเขียว : ที่ดินประเภทอนุรักษ์ชนบทและเกษตรกรรม ตามผังเมืองรวมจังหวัดสมุทรสาคร พ.ศ. ๒๕๖๐ ซึ่งเขตทั้ง ๒ ประเภทดังกล่าว มีข้อห้ามใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อกิจการตามที่กำหนด อาทิ การจัดสรรที่ดินเพื่อประกอบอุตสาหกรรม

(๕) กนอ. ได้มีหนังสือที่ อก ๕๑๐๒.๓.๓/๑๓๔๑ ลงวันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๖๕ แจ้งสำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดสมุทรสาคร ขอรับการสนับสนุนกำหนดเขตการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทอุตสาหกรรมและคลังสินค้า

(๖) สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดสมุทรสาคร มีหนังสือตอบกลับ กนอ. ที่ สค ๐๐๒๒/๑๒๓๕ ลงวันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๖๕ แจ้งว่า ในการจัดตั้งนิคมฯ ทรัพย์สินศาสตร์ สนง.โยธาธิการและผังเมืองจังหวัดสมุทรสาคร ได้แจ้งเรื่องดังกล่าวให้เทศบาลนครสมุทรสาคร ผู้รับมอบภารกิจด้านการวางผังเมือง

ในเขตอำเภอเมืองสมุทรสาคร ซึ่งขณะนี้อยู่ระหว่างดำเนินการวางและจัดทำผังเมืองรวมเมืองสมุทรสาคร (ปรับปรุงครั้งที่ ๓) เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณากำหนดพื้นที่ประเภทอุตสาหกรรมและคลังสินค้า (สีม่วง) ต่อไป

(๗) ปัจจุบัน บริษัทฯ อยู่ระหว่างจัดทำเอกสารประกอบการจัดตั้งนิคมฯ อาทิ เอกสาร ด้านกรรมสิทธิ์ที่ดิน การออกแบบระบบสาธารณูปโภคโครงการ การศึกษาความเป็นไปได้ทางการเงิน แนวคิด รูปแบบการพัฒนาโครงการในรายละเอียด เป็นต้น เพื่อจัดส่งให้ กนอ. พิจารณาเสนอขออนุมัติใน หลักการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรม

(๘) กนอ. มีหนังสือที่ ออก ๕๑๐๒.๓.๓/๒๑๖๔ ลงวันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๖๔ ขอความ อนุเคราะห์สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดสมุทรสาคร พิจารณาเร่งดำเนินการกำหนดการใช้ประโยชน์ ที่ดินที่จะจัดตั้งโครงการนิคมอุตสาหกรรมทรัพย์สินฯ เป็นที่ดินประเภทอุตสาหกรรมและคลังสินค้า (เขตสี ม่วง) โดยด่วน เนื่องจากโครงการมีความพร้อมในการพัฒนาโครงการเพื่อรองรับผู้ต้องขังและผู้พันโทษที่มี จำนวนมาก

(๙) กนอ. มีหนังสือที่ ออก ๕๑๐๒.๓.๓/๒๕๔๖ ลงวันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๖๕ ได้จัดส่ง การศึกษาความเหมาะสมเชิงพื้นที่โครงการจัดตั้งนิคมฯ ทรัพย์สินฯ ให้ นายกเทศมนตรีนครสมุทรสาคร ผู้รับ มอบภารกิจด้านการวางผังเมืองอำเภอเมืองสมุทรสาคร

(๑๐) กนอ. มีหนังสือที่ ออก ๕๑๐๒.๓.๓/๓๓๖๕ ลงวันที่ ๒๘ ตุลาคม ๒๕๖๕ แจ้ง อบต. กาหลง ขอรับการสนับสนุนกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทอุตสาหกรรมและคลังสินค้าโครงการนิคม อุตสาหกรรมทรัพย์สินฯ

(๑๑) คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๕ รับทราบตามที่กระทรวง อุตสาหกรรมเสนอรายงานความคืบหน้าโครงการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมราชทัณฑ์

(๑๒) วันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๕ อบต.กาหลง จัดประชุมสภาองค์การบริหารส่วน ตำบลกาหลง สมัยวิสามัญ สมัยที่ ๓ ครั้งที่ ๑ ประจำปี ๒๕๖๕ โดยเชิญ กนอ. และโครงการฯ เข้าร่วมเพื่อ นำเสนอข้อมูลเรื่อง “การรับฟังความคิดเห็นและสร้างการรับรู้แก่ประชาชนในการปรับผังเมือง เพื่อรองรับการ จัดตั้งนิคมอุตสาหกรรม และพัฒนาเมือง เพื่อรองรับประโยชน์ส่วนรวมของประชาชนจังหวัดสมุทรสาคร” ณ องค์การบริหารส่วนตำบลกาหลง ตำบลกาหลง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร

(๑๓) วันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๕ อบต. กาหลง จัดให้มีการประชุมรับฟังความคิดเห็น และสร้างการรับรู้แก่ประชาชนจังหวัดสมุทรสาครในการขอแก้ไขผังเมืองรวมจังหวัดสมุทรสาคร พ.ศ. ๒๕๖๐ บริเวณที่ตั้งโครงการนิคมอุตสาหกรรมทรัพย์สินฯ กม.ที่ ๔๗.๕ ถนนพระราม ๒ หมู่ที่ ๔,๕ ตำบลกาหลง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร จากเขตสีเขียว : ที่ดินประเภทชนบทและเกษตรกรรม และเขตสี ขาวมีกรอบและเส้นทแยงสีเขียว : ที่ดินประเภทอนุรักษ์ชนบทและเกษตรกรรม เป็นเขตสีม่วง : ที่ดินประเภท อุตสาหกรรมและคลังสินค้า ตามมาตรา ๓๕ แห่ง พ.ร.บ. การผังเมือง พ.ศ. ๒๕๖๒ ณ ศาลาการเปรียญ วัดนา ขวาง ตำบลกาหลง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร (หนังสือ อบต. กาหลง ที่ สค ๗๒๘๐๓/ว ๗๑๕ ลงวันที่ ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๕)

บทที่ ๓
ระเบียบวิธีวิจัย

โครงการ นวสมภพ : การส่งเสริมอาชีพและรายได้ของผู้ต้องขังใกล้พ้นโทษเพื่อการกลับคืนสู่สังคม ได้กำหนดแนวทางในการจัดเก็บ และวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งประกอบด้วย

๑) การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับนโยบายของกระทรวงยุติธรรมที่เกี่ยวข้อง และความ ต้องการของผู้ต้องขังใกล้พ้นโทษ / ผู้พ้นโทษ จากโครงการ / กิจกรรมที่ผ่านมาของสำนักงานส่งเสริมสัมมาชีพ และผลิตภัณฑ์ เพื่อการพัฒนาพหุตินิสัย เพื่อนำมาใช้ในการออกแบบ และพัฒนาโครงการฝึกอบรมผู้พ้นโทษ และผู้ปล่อยตัวพักการลงโทษ

๒) การจัดทำโครงการฝึกอบรมผู้พ้นโทษ และผู้ถูกปล่อยตัวพักการลงโทษในการพัฒนาจิตใจ (Spiritual Healing) และทักษะชีวิต เพื่อเตรียมเข้าทำงาน “ไขกุญแจสู่แสงสว่าง ปลดปล่อยตัวตน จิตใจ สู่โลก ภายนอก” ระหว่างวันที่ ๑๗ - ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๖๖

๓) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้แนวทางการดำเนินงานของกระทรวงยุติธรรม ในส่วนของกรมราชทัณฑ์ / ทัณฑสถาน และจัดเก็บข้อมูลจากผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่ รวมทั้งผู้ต้องขังใกล้พ้นโทษ ฯ เพิ่มเติม ณ เรือนจำ / ทัณฑสถานนำร่อง ที่เข้าร่วมโครงการของสำนักงานส่งเสริมสัมมาชีพและผลิตภัณฑ์เพื่อการพัฒนาพหุตินิสัย (สมภพ.) จำนวน ๔ แห่ง โดยดำเนินการระหว่างเดือนมิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๖ จำนวน ๓ ครั้ง โดยมี กำหนดการ ดังนี้

ที่	วัน/เวลา	สถานที่
๑.	วันศุกร์ที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๖๖ เวลา ๐๙.๐๐ น.	ทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง จังหวัดปทุมธานี
๒.	วันอังคารที่ ๑๓ มิถุนายน ๒๕๖๖ เวลา ๐๘.๓๐ น.	เรือนจำกลางนครปฐม จังหวัดนครปฐม
๓.	วันพฤหัสบดีที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๖๖ เวลา ๐๘.๓๐ น.	เรือนจำกลางสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ
๔.	วันอังคารที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๖๖ เวลา ๐๘.๓๐ น.	เรือนจำจังหวัดสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร

๔) การประชุมทางวิชาการ “นวสมภพ” ครั้งที่ ๑ เพื่อพัฒนาตัวแบบธุรกิจ (Business Model) ในการสร้างอาชีพ รายได้ ให้กับผู้ต้องขังใกล้พ้นโทษ และผู้พ้นโทษ เมื่อวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๖๖ ระหว่างเวลา ๑๔.๐๐ - ๒๐.๐๐ น. ณ ห้องประชุม ๑๐ - ๑ ชั้น ๑๐ กระทรวงยุติธรรม ถนนแจ้งวัฒนะ เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร

๕) การประชุมทางวิชาการ “นวสมภพ” ครั้งที่ ๒ เพื่อหาหรือแนวทางเกี่ยวกับการวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analysis) และการจับคู่ธุรกิจ (Business Matching) เพื่อการสร้างอาชีพ รายได้ ให้กับผู้ต้องขังใกล้พ้นโทษ และผู้พ้นโทษ เมื่อวันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๖๖ ระหว่างเวลา ๑๔.๐๐ - ๒๐.๐๐ น. ณ ห้องวีนิส ชั้น ๓ โรงแรม มิราเคิล แกรนด์ คอนเวนชั่น ถนนวิภาวดีรังสิต เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร

๖) การนำเสนอผลการดำเนินงานต่อรองนายกรัฐมนตรีผู้กำกับดูแลกระทรวงยุติธรรม (นายสมศักดิ์ เทพสุทิน) เมื่อวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๖๖ ระหว่างเวลา ๑๖.๐๐ - ๑๘.๐๐ น. ณ ห้องประชุม ๓๐๒ ชั้น ๓ ตึกบัญชาการ ๑ ทำเนียบรัฐบาล

โดยมีรายละเอียดการจัดเก็บข้อมูล ดังนี้

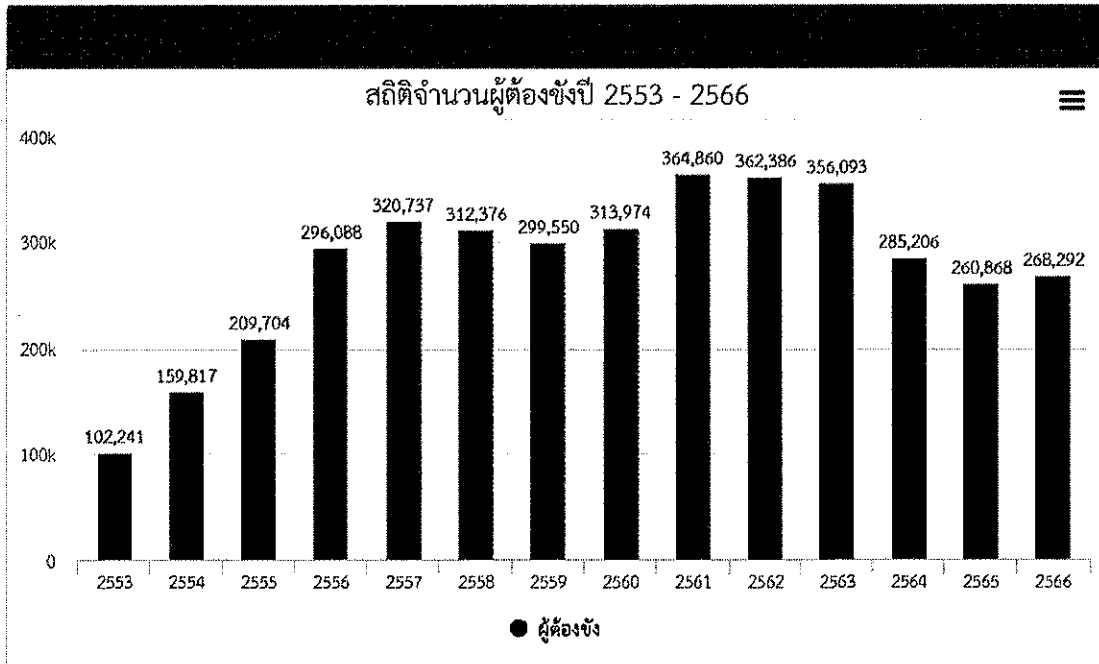
๑) การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับนโยบายของกระทรวงยุติธรรมที่เกี่ยวข้อง และความต้องการของผู้ต้องขังใกล้พ้นโทษ / ผู้พ้นโทษ จากโครงการ / กิจกรรมที่ผ่านมาของสำนักงานส่งเสริมสัมมาชีพและผลิตภัณฑ์ เพื่อการพัฒนาพฤตินิสัย เพื่อนำมาใช้ในการออกแบบ และพัฒนาโครงการฝึกอบรมผู้พ้นโทษ และผู้ปล่อยตัวพักการลงโทษ

การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับนโยบายของกระทรวงยุติธรรมที่เกี่ยวข้อง และความต้องการของผู้ต้องขังใกล้พ้นโทษ / ผู้พ้นโทษ จากโครงการ / กิจกรรมที่ผ่านมาของสำนักงานส่งเสริมสัมมาชีพและผลิตภัณฑ์ เพื่อการพัฒนาพฤตินิสัย เพื่อนำมาใช้ในการออกแบบ และพัฒนาโครงการฝึกอบรมผู้พ้นโทษ และผู้ปล่อยตัวพักการลงโทษ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับนโยบายของกระทรวงยุติธรรม และกรมราชทัณฑ์ในการดูแลผู้ต้องขัง และเตรียมความพร้อมเพื่อกลับคืนสู่สังคม ความต้องการของผู้ต้องขังและผู้พ้นโทษ ที่เคยเข้าร่วม หรือมีส่วนร่วมในการออกแบบและพัฒนากิจกรรมที่ผ่านมาของสำนักงานส่งเสริมสัมมาชีพ และผลิตภัณฑ์เพื่อการพัฒนาพฤตินิสัย ดำเนินการโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก และการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) กลุ่มเป้าหมายจำนวน ๕ คน ในช่วงระหว่างวันที่ ๘ - ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๖๕

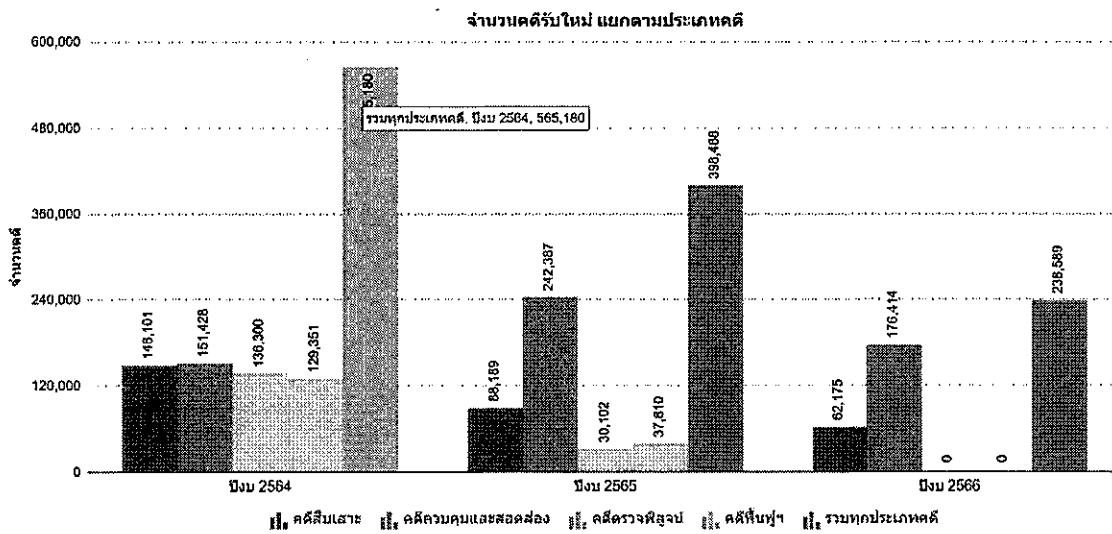
ผลการจัดเก็บข้อมูล โดยสรุปได้ดังนี้

(๑) การดำเนินการในปัจจุบันของกระทรวงยุติธรรม และกรมราชทัณฑ์ พบว่าในปัจจุบัน กระทรวงยุติธรรม และกรมราชทัณฑ์ ยังไม่มีกิจกรรม / โครงการ / การจัดสรรงบประมาณโดยเฉพาะเพื่อส่งเสริมการกลับคืนสู่สังคมของผู้พ้นโทษ เนื่องจากหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการบำบัดพัฒนาพฤตินิสัย ได้แก่ กรมราชทัณฑ์ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และกรมคุมประพฤติ มีภารกิจมาก จำนวนบุคลากร ผู้ปฏิบัติงาน ไม่สอดคล้องกับภารกิจ และจำนวนผู้เข้าสู่ระบบพัฒนาพฤตินิสัยในแต่ละปีที่มีจำนวนมาก และได้รับงบประมาณจำกัด งบประมาณส่วนใหญ่ถูกใช้ไปกับค่าตอบแทนบุคลากร ค่าอาหารผู้ถูกคุมขังที่มีจำนวนมาก ตลอดจนค่าใช้จ่ายในการก่อสร้าง และซ่อมแซมสถานที่คุมขัง ทำให้มีงบประมาณสำหรับการบำบัดพัฒนาพฤตินิสัย และการฝึกอบรมผู้กระทำความผิดไม่เพียงพอ ไม่ตอบสนองต่อความต้องการ ไม่ทั่วถึง อีกทั้งระบบและระเบียบต่าง ๆ ของทางราชการยังไม่เอื้ออำนวยต่อการมีส่วนร่วมของภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และภาคประชาชน ในการเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการบำบัดพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังเพื่อกลับคืนสู่สังคม และหน่วยงานภายนอก รวมทั้งประชาชนส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ ความเข้าใจ และทัศนคติที่ถูกต้องเกี่ยวกับ

ผู้กระทำความผิด / ผู้ต้องขัง ทำให้การให้ความช่วยเหลือเป็นไปได้ยาก และยังไม่ทั่วถึง ไม่ครอบคลุมจำนวนผู้ต้องขังและเรือนจำ/ ทัณฑสถานที่มีอยู่ทั่วประเทศ

ภาพที่ ๓ สถิติจำนวนผู้ต้องขัง ปี พ.ศ. ๒๕๕๓ - ๒๕๖๖^{๒๐}

ภาพที่ ๔ สถิติคดีรับใหม่ของกรมคุมประพฤติ ปี พ.ศ. ๒๕๖๕ - ๒๕๖๖^{๒๑}

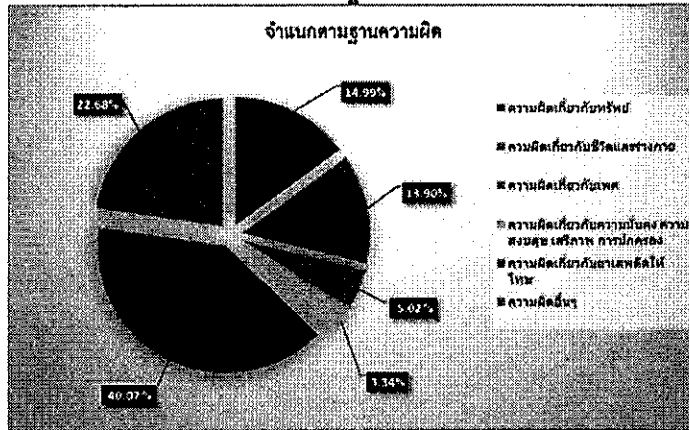
^{๒๐} กรมราชทัณฑ์.(๒๕๖๖) “สถิติผู้ต้องราชทัณฑ์” <http://www.correct.go.th/stathomepage/>

^{๒๑} กรมคุมประพฤติ. (๒๕๖๖) “รายงานผลการดำเนินงานกรมคุมประพฤติ”. <http://๒๐๑.๑๑๓.๑๑๑.๑๑๑/dcpedoc/main.php>

หน่วย : คดี

	1,828	14.99
	1,695	13.90
	612	5.02
	407	3.34
	4,885	40.07
	2,765	22.68
	12,192	100.00

ร้อยละของคดีที่เด็กและเยาวชนถูกดำเนินคดีโดยสถานพินิจฯ ทั่วประเทศ ปีงบประมาณ 2565
 จำแนกตามฐานความผิด

ภาพที่ ๕ จำนวนและร้อยละของคดีที่เด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีและควบคุมตัวโดยสถานพินิจฯ และ
 คุ้มครองเด็กและเยาวชนทั่วประเทศ ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕^{๒๖}

(๒) ความต้องการของผู้ต้องขัง และผู้พ้นโทษ เพื่อส่งเสริมการกลับคืนสู่สังคมด้วยดี พบว่า ผู้ต้องขัง / ผู้พ้นโทษส่วนใหญ่ โดยเฉพาะผู้ที่ไม่มีญาติพี่น้อง หรือถูกตัดขาดจากญาติพี่น้อง เนื่องจากถูกคุมขัง ในเรือนจำที่ห่างไกลจากภูมิลำเนา ส่วนใหญ่ประสบปัญหาในการกลับคืนสู่สังคม เนื่องจากไร้ที่อยู่อาศัย ขาดแคลนทุนทรัพย์ ไม่ทราบ และไม่สามารถเข้าถึงความช่วยเหลือต่าง ๆ ของภาครัฐ ภาคเอกชน และหน่วยงานต่าง ๆ เนื่องจากมีคุณสมบัติที่ไม่ตรงตามเงื่อนไข หรือขาดเอกสารสำคัญต่าง ๆ ที่ทางราชการออกให้ รวมทั้งขาดผู้รับรอง ทำให้ไม่สามารถเข้าถึงแหล่งทุนในการประกอบอาชีพ หรือไม่สามารถสมัครเข้าทำงานในตำแหน่งงานต่าง ๆ

นอกจากนี้ การที่ผู้ต้องขังต้องใช้ชีวิตอยู่ในเรือนจำเป็นเวลานาน โดยต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบ ของเรือนจำ และทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามที่กำหนดให้ทำเท่านั้น ยังส่งผลทำให้ขาดความมั่นใจในตนเอง ขาดความเชื่อมั่นในการตัดสินใจ ขาดความหวัง และแรงบันดาลใจเนื่องจากขาดสิ่งยึดเหนี่ยว และตัวอย่างที่ดี ในการกลับคืนสู่สังคม ทำให้มีความเสี่ยงที่จะถูกชักจูงไปในทางที่ไม่ดี และการกระทำความผิดซ้ำได้ง่าย

^{๒๖} กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน. (๒๕๖๕) รายงานสถิติคดี ประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๕.
<https://www.djop.go.th/storage/files/๒/รายงานสถิติคดี%๒๐๒๕๖๕.pdf>

อย่างไรก็ตาม หากผู้ต้องขังใกล้พ้นโทษ หรือผู้พ้นโทษเหล่านี้ได้รับความช่วยเหลือที่เหมาะสม ถูกต้อง ทันเวลา เช่น การให้ความช่วยเหลือในการจัดหางาน หรือการเข้าถึงแหล่งทุนในการประกอบอาชีพ การจัดหาที่อยู่อาศัยชั่วคราว หรือการให้คำปรึกษา การมีตัวอย่างที่ดีของผู้พ้นโทษที่สามารถกลับคืนสู่สังคมได้ รวมทั้งการรักษาโรค หรือการบำบัดยาเสพติดอย่างต่อเนื่อง ก็จะช่วยลดโอกาสที่ผู้พ้นโทษเหล่านี้จะกลับไปกระทำความผิดซ้ำได้

๒) การจัดทำโครงการฝึกอบรมผู้พ้นโทษ และผู้ถูกปล่อยตัวพักการลงโทษในการพัฒนาจิตใจ (Spiritual Healing) และทักษะชีวิต เพื่อเตรียมเข้าทำงาน “ไขกุญแจสู่แสงสว่าง ปลดปล่อยตัวตน จิตใจสู่โลกภายนอก” ระหว่างวันที่ ๑๗ - ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๖๖

จากข้อมูลในส่วนที่ ๑ คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการออกแบบ และพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเบื้องต้น เพื่อดำเนินการทดสอบ และจัดเก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายผู้ต้องขัง และผู้พ้นโทษ ที่เข้าร่วมโครงการของสำนักงานส่งเสริมสัมมาชีพและผลิตรายได้เพื่อการพัฒนาพฤตินิสัย ได้แก่ หลักสูตรฝึกอบรมผู้พ้นโทษและผู้ถูกปล่อยตัวพักการลงโทษในการพัฒนาจิตใจ (Spiritual Healing) และทักษะชีวิต เพื่อเตรียมเข้าทำงาน “ไขกุญแจสู่แสงสว่าง ปลดปล่อยตัวตน จิตใจสู่โลกภายนอก” โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

๑) เพื่อส่งเสริมการปรับทัศนคติของผู้เข้ารับการอบรม ให้มีความพร้อมในการใช้ชีวิตในสังคมปัจจุบัน รวมทั้งการเสริมสร้างบุคลิกภาพ และความมั่นใจในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม

๒) เพื่อส่งเสริมการเพิ่มพูนทักษะที่จำเป็นต่อการใช้ชีวิตในสังคมปัจจุบัน รวมทั้งการฝึกอบรมทักษะอาชีพและการสร้างงาน สร้างรายได้ และใช้ชีวิตให้พ้นภัยยาเสพติด

๓) เพื่อพัฒนาและยกระดับความมั่นคงทางจิตใจ และอารมณ์ เช่น ด้วยหลักแนวคิดทางศาสนา ปรัชญา หรือแนวคิดอื่น ๆ การเสริมสร้างความตระหนักในคุณค่าของตนเอง

๔) เพื่อเสริมสร้างแรงบันดาลใจในการใช้ชีวิตหลังพ้นโทษ เพื่อเป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่สังคม และเป็นพลังการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ

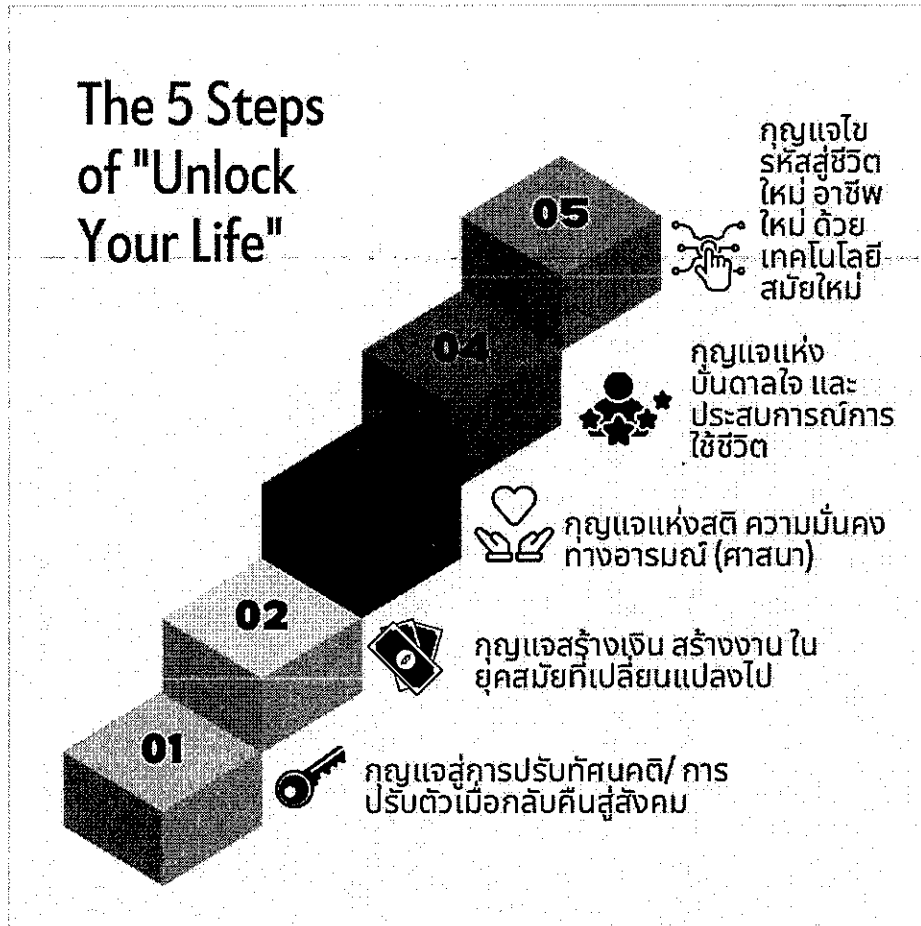
๕) เพื่อส่งเสริมความรู้ด้านเทคโนโลยี และทักษะที่จำเป็นในชีวิตประจำวัน รวมถึงการสร้างอาชีพด้วยสื่อออนไลน์ และเทคโนโลยีสมัยใหม่

ทั้งนี้ โดยดำเนินการระหว่างวันที่ ๑๗ - ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๖๖ ณ ศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร กลุ่มเป้าหมายจำนวน ๕๑ คน ประกอบด้วย

๑) ผู้ต้องขังใกล้พ้นโทษ ที่ได้รับการคัดเลือกจากเรือนจำที่เข้าร่วมโครงการฯ

๒) ผู้ต้องขังที่ได้รับการพักโทษ ตามหลักเกณฑ์ของคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องกับการพักโทษที่กระทรวงยุติธรรมได้แต่งตั้งขึ้น

๓) ผู้พ้นโทษที่มีคุณสมบัติเหมาะสมตามที่สำนักงานส่งเสริมสัมมาชีพและผลิตรายได้เพื่อการพัฒนาพฤตินิสัยกำหนด และมีความสมัครใจเข้าร่วมโครงการ

ภาพที่ ๖ กรอบแนวคิดในการดำเนินการจัดทำหลักสูตรฝึกอบรมผู้พันโทและผู้ถูกปล่อยตัวพักการลงโทษในการพัฒนาจิตใจ (Spiritual Healing) และทักษะชีวิต เพื่อเตรียมเข้าทำงาน “ไขกุญแจสู่แสงสว่าง ปลดลี้ดตัวตน จิตใจ สู่โลกภายนอก”

สาระสำคัญของหลักสูตรการฝึกอบรมที่ได้พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย ๕ โปรแกรม ดังนี้

โปรแกรมที่ ๑ : กุญแจสู่การปรับทัศนคติ การปรับตัวเมื่อคืนสู่สังคม (จิตใจ) ปรับทัศนคติ “ให้มีความภาคภูมิใจในตัวเอง” ออกสู่สังคมอย่างมีคุณภาพ เน้นการปรับกระบวนการคิด สร้างผลสัมฤทธิ์ในงาน (Rethinking for Success at Work) การทำงานเป็นทีม (Teamwork) จิตวิทยาการสร้างแรงจูงใจ (Motivation Psychology) การสร้างพลังการเปลี่ยนแปลง (The Power of Change) และการวิเคราะห์ปัญหาและการตัดสินใจ (Problem Analysis and Decision Making)

โปรแกรมที่ ๒ : กุญแจสร้างงาน สร้างเงิน ในยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป เน้นการเพิ่มพูนทักษะที่จำเป็นในการใช้ชีวิตในปัจจุบัน เช่น การสื่อสารและการเครื่องมือต่างๆ ในปัจจุบัน ไม่ให้เป็นคนพ้นสมัย เน้นความมั่นใจในตนเองการพัฒนาตัวเอง รู้จักกระบวนการสร้างเงิน หารายได้เข้าใจสังคมยุคปัจจุบัน ตลอดจนการใช้ชีวิตให้พ้นภัยยาเสพติด

โปรแกรมที่ ๓ : กุญแจแห่งสติ ความมั่นคงทางอารมณ์ (ศาสนา) เน้นการพัฒนาจิตใจและยกระดับความมั่นคงทางอารมณ์ ด้วยหลักแนวคิดในทางศาสนา เช่นการแก้ไขความเครียด ด้วยวิธีมหัศจรรย์ การปรับ

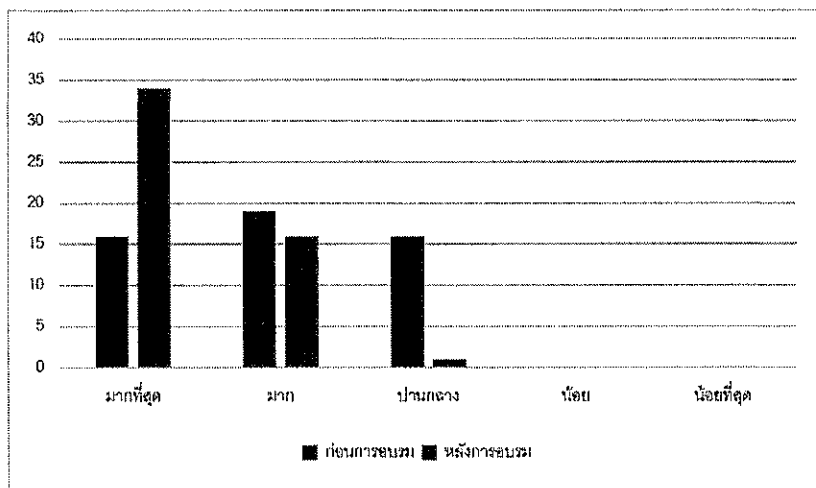
ทัศนคติเพื่อให้อีกใจ ไม่ไปทำผิดอีก การพูดเรื่อง ผิดชอบชั่วดี กฎแห่งกรรม ไม่ทำสิ่งไม่ดี การส่งเสริมให้เห็นคุณค่าของตัวเอง การสร้างเป้าหมายชีวิต และการทำความเข้าไควความสุข ทุกข์ ทางสู่ความสุข เป็นต้น

โปรแกรมที่ ๔ : ภูเขาแห่งแรงบันดาลใจ และประสบการณ์การใช้ชีวิต เน้นการแชร์ประสบการณ์การใช้ชีวิตของรุ่นพี่ที่พันโท และแรงบันดาลใจที่นำพาตัวเอง สู่ความสำเร็จ แนะนำรุ่นน้องเกี่ยวกับยาเสพติด “จากพี่สู่น้อง”

โปรแกรมที่ ๕ : ภูเขาไรท์สู่ชีวิตใหม่ อาชีพใหม่ ด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่ เน้น การเพิ่มพูนทักษะที่จำเป็นในการใช้ชีวิตในปัจจุบัน รวมไปถึงการสร้างอาชีพด้วยการใช้สื่อออนไลน์ และเทคโนโลยีสมัยใหม่

ทั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดเก็บข้อมูล โดยใช้แบบสอบถามในรูปแบบของ Google Form เพื่อประเมินทัศนคติ ทักษะ สภาวะจิตใจ และความรู้พื้นฐานของผู้เข้ารับการอบรม เปรียบเทียบก่อน และหลัง การอบรม ใน ๗ ด้าน ได้แก่ ๑) ทัศนคติในการปรับตัวเข้าสู่สังคม ๒) ทักษะการสื่อสารในการเข้าสู่สังคม ๓) สภาวะจิตใจในการเข้าสู่สังคม ๔) ความรู้เกี่ยวกับยุคสมัยในโลกปัจจุบัน ๕) การสร้างงาน สร้างเงิน หลังจาก พันโทและถูกปล่อยตัวพักการลงโทษ ๖) แรงบันดาลใจ ในการดำเนินชีวิตหลังจากเข้าสู่สังคม และ ๗) ความรู้เกี่ยวกับอาชีพใหม่ ด้วยเทคโนโลยีใหม่ ผลการประเมินสรุปได้ดังนี้

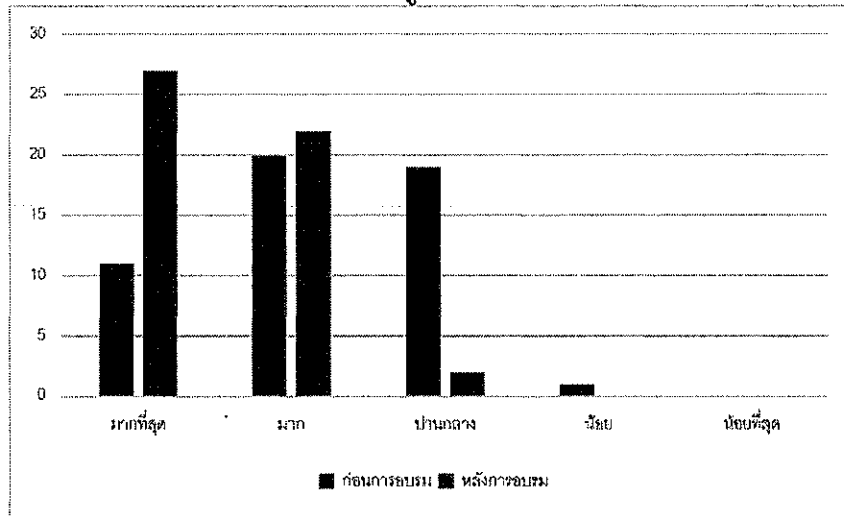
(๑) ด้านทัศนคติในการปรับตัวเข้าสู่สังคม

ภาพที่ ๗ ทัศนคติในการปรับตัวเข้าสู่สังคม ก่อน - หลัง การฝึกอบรม

ในด้านทัศนคติการปรับตัวเข้าสู่สังคม พบว่า ก่อนเข้ารับการฝึกอบรม ผู้เข้ารับการฝึกอบรมส่วนใหญ่มีความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่องทัศนคติที่ถูกต้อง ในการปรับตัวเข้าสู่สังคม ในระดับมาก และ ปานกลาง คิดเป็นร้อยละ ๓๗ และ ๓๑ ตามลำดับ ในขณะที่ภายหลังการฝึกอบรม ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ความเข้าใจในประเด็นนี้เพิ่มขึ้น โดยส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๖๖ และระดับมาก คิดเป็นร้อยละ ๓๑

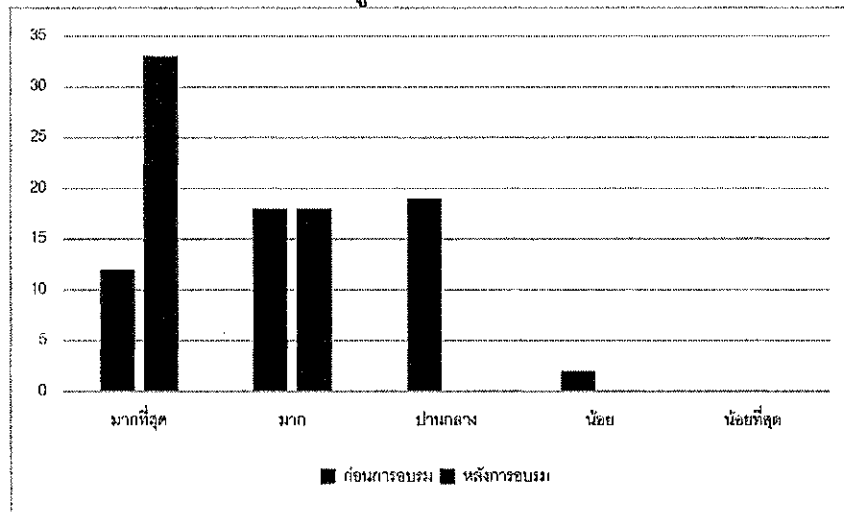
(๒) ด้านทักษะการสื่อสารในการเข้าสู่สังคม

ภาพที่ ๘ ทักษะการสื่อสารในการเข้าสู่สังคม ก่อน - หลัง การฝึกอบรม

ในด้านทักษะการสื่อสารในการเข้าสู่สังคม พบว่า ก่อนเข้ารับการฝึกอบรม ผู้เข้ารับการฝึกอบรมส่วนใหญ่มีความรู้ ความเข้าใจ ในระดับมาก และปานกลาง คิดเป็นร้อยละ ๓๘ และ ๓๗ ตามลำดับ ในขณะที่ภายหลังการฝึกอบรม ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ความเข้าใจในประเด็นนี้เพิ่มขึ้น โดยส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๕๒ และระดับมาก คิดเป็นร้อยละ ๔๓

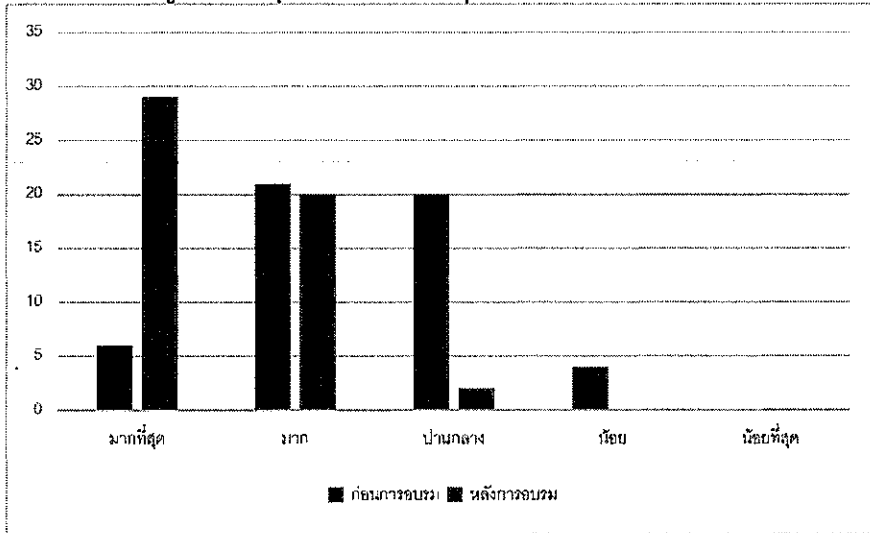
(๓) ด้านสภาวะจิตใจในการเข้าสู่สังคม

ภาพที่ ๙ สภาวะจิตใจในการเข้าสู่สังคม ก่อน - หลัง การฝึกอบรม

ในด้านสภาวะจิตใจในการเข้าสู่สังคม พบว่า ก่อนเข้ารับการฝึกอบรม ผู้เข้ารับการฝึกอบรมส่วนใหญ่มีความรู้ ความเข้าใจ ในระดับปานกลาง และมาก คิดเป็นร้อยละ ๓๗ และ ๓๕ ตามลำดับ ในขณะที่ภายหลังการฝึกอบรม ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ความเข้าใจในประเด็นนี้เพิ่มขึ้น โดยส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๖๔ และระดับมาก คิดเป็นร้อยละ ๓๕

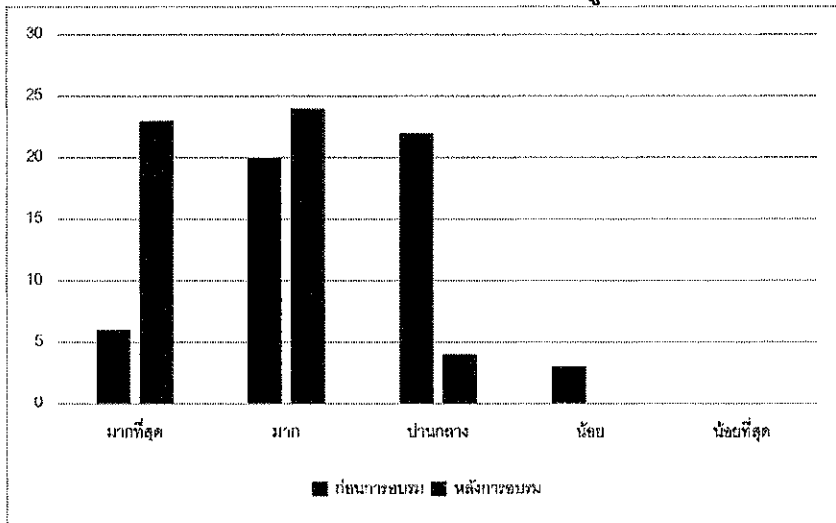
(๔) ด้านความรู้เกี่ยวกับยุคสมัยในโลกปัจจุบัน

ภาพที่ ๑๐ ความรู้เกี่ยวกับยุคสมัยในโลกปัจจุบัน ก่อน - หลัง การฝึกอบรม

ในด้านความรู้เกี่ยวกับยุคสมัยในโลกปัจจุบัน พบว่า ก่อนเข้ารับการฝึกอบรม ผู้เข้ารับการฝึกอบรมส่วนใหญ่มีความรู้ ความเข้าใจ ในระดับมาก และปานกลาง คิดเป็นร้อยละ ๔๑ และ ๓๙ ตามลำดับ ในขณะที่ภายหลังการฝึกอบรม ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ความเข้าใจในประเด็นนี้เพิ่มขึ้น โดยส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๕๖ และระดับมาก คิดเป็นร้อยละ ๓๙

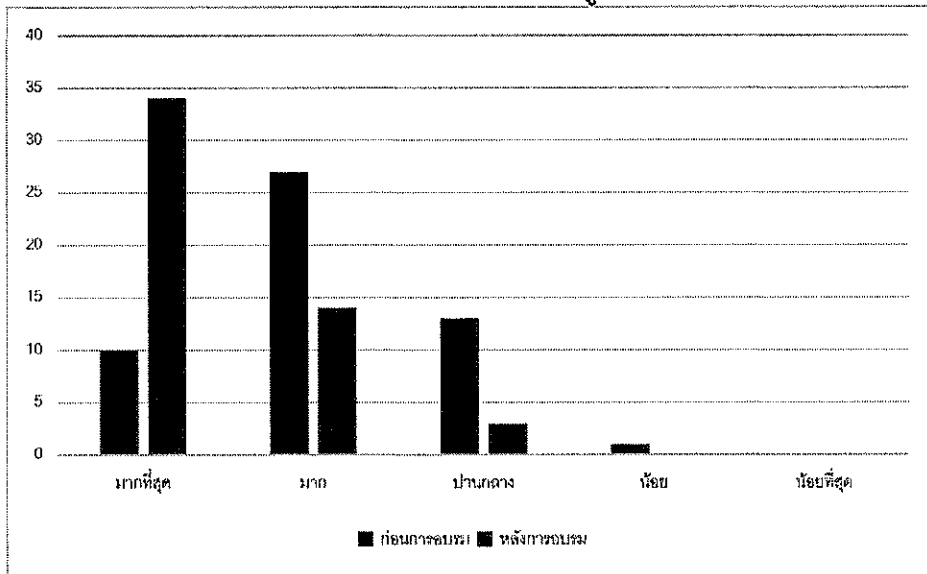
(๕) ด้านการสร้างงาน สร้างเงิน หลังจากพ้นโทษและถูกปล่อยตัวพักการลงโทษ

ภาพที่ ๑๑ ความรู้ความเข้าใจด้านการสร้างงาน สร้างเงิน หลังจากพ้นโทษและถูกปล่อยตัวพักการลงโทษ ก่อน - หลัง การฝึกอบรม

ในด้านการสร้างงาน สร้างเงิน หลังจากพ้นโทษและถูกปล่อยตัวพักการลงโทษ พบว่า ก่อนเข้ารับการฝึกอบรม ผู้เข้ารับการฝึกอบรมส่วนใหญ่มีความรู้ ความเข้าใจ ในระดับปานกลาง และมาก คิดเป็นร้อยละ ๔๓ และ ๓๙ ตามลำดับ ในขณะที่ภายหลังการฝึกอบรม ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ความเข้าใจในประเด็นนี้เพิ่มขึ้น โดยส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ ๔๗ และระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๔๕

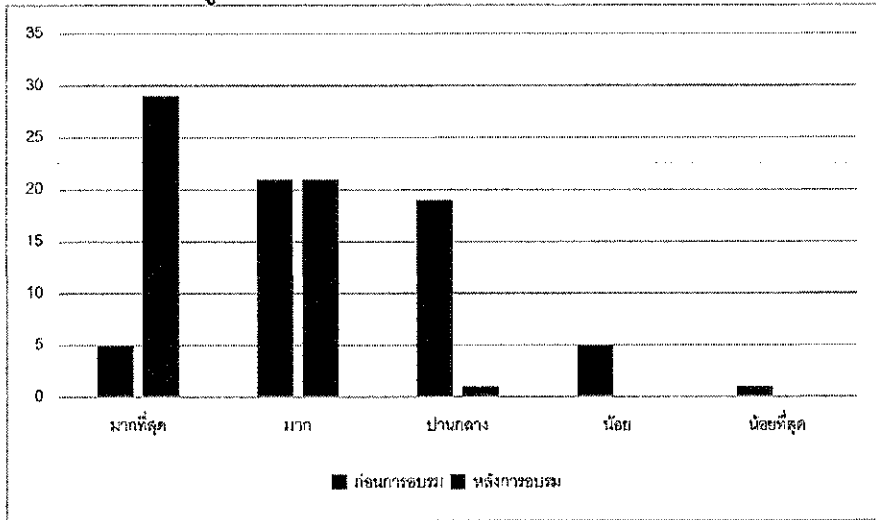
(๖) ด้านแรงบันดาลใจในการดำเนินชีวิตหลังจากเข้าสู่สังคม

ภาพที่ ๑๒ ความรู้ความเข้าใจด้านแรงบันดาลใจในการดำเนินชีวิต ก่อน - หลัง การฝึกอบรม

ในด้านแรงบันดาลใจในการดำเนินชีวิตหลังจากเข้าสู่สังคม พบว่า ก่อนเข้ารับการฝึกอบรม ผู้เข้ารับการฝึกอบรมส่วนใหญ่มีความรู้ ความเข้าใจ ในระดับมาก และปานกลาง คิดเป็นร้อยละ ๕๒ และ ๒๕ ตามลำดับ ในขณะที่ภายหลังการฝึกอบรม ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ความเข้าใจในประเด็นนี้เพิ่มขึ้น โดยส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๖๖ และระดับมาก คิดเป็นร้อยละ ๒๗

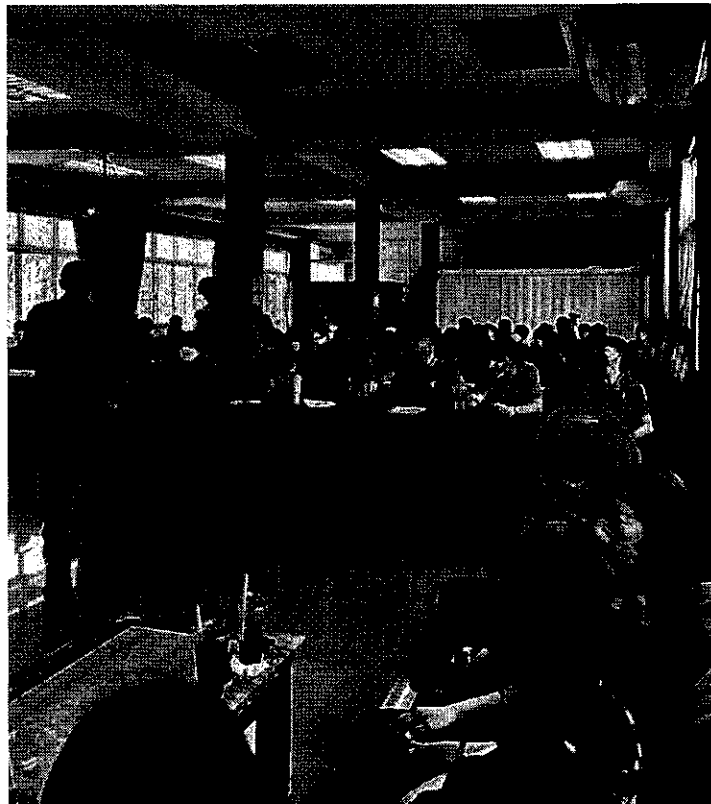
(๗) ด้านความรู้เกี่ยวกับอาชีพสมัยใหม่ ด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่

ภาพที่ ๑๓ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอาชีพสมัยใหม่ ด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่ ก่อน - หลัง การฝึกอบรม

ในด้านความรู้เกี่ยวกับอาชีพใหม่ ด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่ พบว่า ก่อนเข้ารับการฝึกอบรม ผู้เข้ารับการฝึกอบรมส่วนใหญ่มีความรู้ ความเข้าใจ ในระดับมาก และปานกลาง คิดเป็นร้อยละ ๔๑ และ ๓๗ ตามลำดับ ในขณะที่ภายหลังการฝึกอบรม ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ความเข้าใจในประเด็นนี้เพิ่มขึ้น โดยส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๕๖ และระดับมาก คิดเป็นร้อยละ ๔๑

ภาพที่ ๑๔ - ๑๖ กิจกรรมการฝึกอบรม พันโทฯ และผู้ถูกปล่อยตัวพักการลงโทษในการพัฒนาจิตใจ (Spiritual Healing) และทักษะชีวิต เพื่อเตรียมเข้าทำงาน “ไขกุญแจสู่แสงสว่าง ปลดลือคตัวตน จิตใจสู่โลกภายนอก” ระหว่างวันที่ ๑๗ - ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๖๖

๓) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้แนวทางการดำเนินงานของกระทรวงยุติธรรม ในส่วนของกรมราชทัณฑ์ / ทณฑสถาน และจัดเก็บข้อมูลจากผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่ รวมทั้งผู้ต้องขังใกล้พ้นโทษ ฯ เพิ่มเติม ณ เรือนจำ / ทณฑสถานนาร่อง ที่เข้าร่วมโครงการของสำนักงานส่งเสริมสามาชีพและผลิตภัณฑ์ เพื่อการพัฒนาพุดินิสัย (สมภพ.) จำนวน ๔ แห่ง ได้แก่

(๑) การลงพื้นที่เพื่อจัดเก็บข้อมูล ณ ทณฑสถานวัยหนุ่มกลาง จังหวัดปทุมธานี วันศุกร์ที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๖๖ เวลา ๐๙.๐๐ น.

(๒) การลงพื้นที่เพื่อจัดเก็บข้อมูล ณ เรือนจำกลางนครปฐม จังหวัดนครปฐม วันอังคารที่ ๑๓ มิถุนายน ๒๕๖๖ เวลา ๐๘.๓๐ น.

(๓) การลงพื้นที่เพื่อจัดเก็บข้อมูล ณ เรือนจำกลางสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ วันพฤหัสบดีที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๖๖ เวลา ๐๘.๓๐ น.

(๔) การลงพื้นที่เพื่อจัดเก็บข้อมูล ณ เรือนจำจังหวัดสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร วันอังคารที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๖๖ เวลา ๐๘.๓๐ น.

วัตถุประสงค์ของการลงพื้นที่จัดเก็บข้อมูล เพื่อแลกเปลี่ยน เรียนรู้ประสบการณ์ร่วมกับผู้บริหาร และผู้ปฏิบัติงานจริงในพื้นที่ ในเรือนจำประเภทต่าง ๆ ที่เป็นผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องและใกล้ชิดกับผู้ต้องขังและผู้พ้นโทษโดยตรง โดยเฉพาะในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับหลักนิติธรรม ประชาธิปไตย สิทธิมนุษยชน และการนำมาประยุกต์เพื่อพัฒนาอุตสาหกรรม และแผนปฏิบัติงาน เพื่อส่งเสริมการดำเนินงานของสำนักงานส่งเสริมสามาชีพและพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อการพัฒนาพุดินิสัย ใน ๓ ด้าน ได้แก่

- (๑) กระบวนการกำกับดูแล และรายงานผลการปฏิบัติงานกลับมายังกระทรวงยุติธรรม
- (๒) การส่งเสริมให้ความช่วยเหลือการปรับตัวเข้าสู่สังคมของผู้พ้นโทษ
- (๓) แนวทางในการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมให้แก่ผู้ต้องขังใกล้พ้นโทษ

ภาพที่ ๑๗ - ๑๙ การลงพื้นที่จัดเก็บข้อมูล ณ ทักษสถานวัยหนุ่มกลาง

ภาพที่ ๒๐ - ๒๒ การลงพื้นที่จัดเก็บข้อมูล ณ เรือนจำกลางสมุทรปราการ

ผลการหารือ และจัดเก็บข้อมูล โดยสรุปได้ดังนี้

(๑) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับกระบวนการกำกับดูแล และรายงานผลการปฏิบัติงานกลับมายังกระทรวงยุติธรรม ที่ประชุมมีข้อเสนอให้ดำเนินการ ดังนี้

- ปรับปรุงกระบวนการดำเนินงาน โดยเน้นการประสาน เชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานต่างๆ โดยเฉพาะด้านระบบข้อมูลระหว่างหน่วยงานต่างๆ ทั้งนี้ อาจมีการแต่งตั้งคณะทำงานซึ่งประกอบด้วยผู้แทนจากหน่วยงานต่าง ๆ

- ควรใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น การพัฒนา web application หรือระบบ ai ในการตรวจสอบข้อมูลและจัดทำรายงาน
- ในส่วนของการติดตามผู้พันโทฯไปแล้ว ควรพัฒนาระบบเพื่อให้ผู้พันโทฯสามารถรายงานได้เองโดยไม่จำเป็นต้องกลับมาที่เรือนจำ / ทัณฑสถาน หรือติดต่อกับหน่วยงานของกระทรวงยุติธรรมอีก โดยควรเป็นระบบที่ใช้งานได้สะดวก เข้าถึงง่าย มีค่าใช้จ่ายน้อย เช่น โทรเข้าระบบ hotline อัตโนมัติ โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย
- ควรคำนึงถึงสิทธิมนุษยชนของผู้พันโทฯในการติดตามหลังพันโทฯ
- ควรสร้างแรงจูงใจในการรายงาน / การติดตามตัวผู้พันโทฯ ทั้งในส่วนของเจ้าหน้าที่ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง และผู้พันโทฯเอง เพื่อส่งเสริมให้การกำกับดูแลเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
- หากมีความจำเป็น อาจต้องมีการพัฒนากฎหมาย หรือระเบียบปฏิบัติ สำหรับหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการกำกับดูแล และติดตามผู้พันโทฯหลังพันโทฯ ทั้งนี้ ในการพัฒนากฎหมายหรือระเบียบดังกล่าว ต้องคำนึงถึงหลักนิติธรรม ประชาธิปไตย และสิทธิมนุษยชนของผู้พันโทฯและผู้ที่เกี่ยวข้อง

(๒) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมให้ความช่วยเหลือการปรับตัวเข้าสู่สังคมของผู้พันโทฯ ที่ประชุมมีข้อเสนอแนะในการดำเนินการ ดังนี้

- ควรสำรวจความต้องการของผู้ต้องขัง ผู้พันโทฯ ผู้ประกอบการ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในสังคมที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน เช่น ผู้ประกอบการ หน่วยงานราชการ และเอกชนที่เกี่ยวข้อง ญาติ เพื่อนบุคคลในชุมชน เพื่อดำเนินการพัฒนาหลักสูตร หรือกลไกในการให้ความช่วยเหลือที่สอดคล้องกับความต้องการจริง และสถานการณ์ปัจจุบัน และคำนึงถึงการสอดแทรกองค์ความรู้เกี่ยวกับหลักนิติธรรม ประชาธิปไตย และสิทธิมนุษยชนซึ่งมีความสำคัญต่อการปรับตัว และใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคม
- ควรกำหนดระยะเวลาในการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร และกลไกความช่วยเหลือในการกลับคืนสู่สังคมของผู้พันโทฯให้มีความเป็นปัจจุบันอยู่เสมอ
- ควรจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมเพื่อการพัฒนาหลักสูตร และกลไกการช่วยเหลือเพื่อการปรับตัวเข้าสู่สังคมของผู้พันโทฯ โดยหากงบประมาณของภาครัฐไม่เพียงพอ อาจร่วมทุนกับภาคเอกชน ภาคประชาสังคมที่สนใจ หรือของงบประมาณสนับสนุนในรูปแบบของทุนวิจัยจากหน่วยสนับสนุนทุนต่าง ๆ เช่น สำนักงานส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (สกสว.)
- ควรคำนึงถึงความเหมาะสม และความเป็นไปได้เชิงปฏิบัติ ในการพัฒนาหลักสูตร และกลไกช่วยเหลือส่งเสริมการกลับคืนสู่สังคมของผู้พันโทฯที่มีความแตกต่างหลากหลาย เช่น เด็กและเยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ ผู้มีความบกพร่องทางร่างกายและจิตใจในรูปแบบต่าง ๆ ตลอดจนผู้ที่ปฏิบัติงาน หรือประกอบอาชีพในลักษณะที่แตกต่างกัน ซึ่งอาจมีข้อจำกัด หรือความจำเป็นที่ทำให้ต้องรับการสนับสนุนในรูปแบบที่แตกต่างกันไป

(๓) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางในการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมให้แก่ผู้ต้องขังใกล้พันโทฯ ที่ประชุมมีข้อเสนอแนะในการดำเนินการ ดังนี้

- ควรมีการสำรวจ และประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่มีการดำเนินการจัดสรรสวัสดิการในรูปแบบต่าง ๆ อยู่แล้ว เช่น กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงศึกษาธิการ เพื่อเพิ่มช่องทางในการเข้าถึง หรือจัดสวัสดิการเฉพาะ สำหรับผู้พันโทฯ / ผู้ต้องขังใกล้พันโทฯ เพื่อลดความซ้ำซ้อนในด้านการดำเนินการและงบประมาณ

- ควรสำรวจความต้องการของผู้ต้องขัง ผู้พันโทษ ผู้ประกอบการ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในสังคมที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน เช่น ผู้ประกอบการ หน่วยงานราชการ และเอกชนที่เกี่ยวข้อง ญาติ เพื่อน บุคคลในชุมชน เพื่อดำเนินการพัฒนาช่องทาง หรือกลไกในการเข้าถึงสวัสดิการต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับความต้องการจริง และสถานการณ์ปัจจุบัน และคำนึงถึงหลักนิติธรรม ประชาธิปไตย และสิทธิมนุษยชนในการดำเนินการ

- ควรจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมเพื่อการพัฒนาสวัสดิการที่จำเป็น และช่องทาง/ กลไกในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสวัสดิการต่าง ๆ ของผู้พันโทษ โดยหากงบประมาณของภาครัฐไม่เพียงพอ อาจร่วมทุนกับภาคเอกชน ภาคประชาสังคมที่สนใจ หรือของงบประมาณสนับสนุนในรูปแบบของทุนวิจัยจากหน่วยสนับสนุนทุนต่าง ๆ เช่น สำนักงานส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (สกสว.)

- ควรคำนึงถึงความเหมาะสม และความเป็นไปได้เชิงปฏิบัติ ในการจัดสรรสวัสดิการเพื่อช่วยเหลือส่งเสริมการกลับคืนสู่สังคมของผู้พันโทษที่มีความแตกต่างหลากหลาย เช่น เด็กและเยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ ผู้มีความบกพร่องทางร่างกายและจิตใจในรูปแบบต่าง ๆ ตลอดจนผู้ที่ปฏิบัติงาน หรือประกอบอาชีพในลักษณะที่แตกต่างกัน ซึ่งอาจมีข้อจำกัด หรือความจำเป็นในการเข้าถึง หรือได้รับสวัสดิการที่แตกต่างกันออกไป

๔) การประชุมทางวิชาการ “นวสมภพ” ครั้งที่ ๑ เพื่อพัฒนาตัวแบบธุรกิจ (Business Model) ในการสร้างอาชีพ รายได้ ให้กับผู้ต้องขังใกล้พ้นโทษ และผู้พันโทษ เมื่อวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๖๖ ระหว่างเวลา ๑๔.๐๐ - ๒๐.๐๐ น. ณ ห้องประชุม ๑๐ - ๑ ชั้น ๑๐ กระทรวงยุติธรรม ถนนแจ้งวัฒนะ เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร

การประชุมทางวิชาการ “นวสมภพ” ครั้งที่ ๑ มีวัตถุประสงค์เพื่อเปิดโอกาสในการพบปะหารือร่วมกันระหว่างผู้มีความรู้ ประสบการณ์ ทักษะคติ และวิสัยทัศน์ในการนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จ ในแวดวงต่างๆ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาแนวทาง และนวัตกรรมในกระบวนการการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิด ได้แก่ กลไกเพื่อการเชื่อมโยงการกลับคืนสู่สังคมด้วยดีของทรัพยากรมนุษย์ที่ผ่านกระบวนการพัฒนาพฤติกรรม ในรูปแบบของการจัดตั้งองค์การส่งเสริมการกลับคืนสู่สังคม และการพัฒนาตัวแบบธุรกิจ (Business Model) ในเรือนจำ / ทัณฑสถาน จำนวน ๓ แห่ง ได้แก่

(๑) ตัวแบบธุรกิจการฝึกอาชีพช่างซ่อมรถยนต์/ ช่างเคาะพ่นสีรถยนต์ / จักรยานยนต์ ณ ทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง จังหวัดปทุมธานี

(๒) ตัวแบบธุรกิจการฝึกอาชีพช่างเสริมสวย การนวดแผนไทย และอาชีพบริการสำหรับผู้บริหารหน่วยงาน / องค์กร ณ เรือนจำจังหวัดสมุทรปราการ และ

(๓) ตัวแบบธุรกิจการฝึกอาชีพเพื่อปฏิบัติงานในนิคมอุตสาหกรรม และผู้ปฏิบัติงานด้านการอำนวยความสะดวกในการรับผู้ป่วย (Doorman) ในสถานประกอบการ และโรงพยาบาลต่าง ๆ และสถานประกอบการต่าง ๆ ณ เรือนจำจังหวัดสมุทรสาคร

ภาพที่ ๒๒ - ๒๓ การประชุมทางวิชาการ “นวสมภพ” ครั้งที่ ๑

ผู้เข้าร่วมประชุมในครั้งนี ประกอบด้วยผู้บริหาร นักวิชาการ และผู้ปฏิบัติงานระดับสูง จากองค์กรภาครัฐและเอกชน อาทิ ที่ปรึกษาพิเศษสำนักงาน สมภพ., รองคณบดีคณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาล รามาธิบดี, รองปลัดกระทรวงมหาดไทย, รองอธิบดีกรมการค้าต่างประเทศ, ผู้อำนวยการศูนย์ประสานงาน โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและความมั่นคง, ที่ปรึกษาประจำตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ, รองอัยการสูงสุด, กรรมการผู้จัดการบริษัท โตโยต้า พารา มอเตอร์ จำกัด, ที่ปรึกษากองบรรณาธิการด้านจริยธรรมและจรรยาบรรณสื่อบางกอกโพสต์, ประธานเจ้าหน้าที่บริหารและกรรมการผู้จัดการบริษัท โรงพยาบาลปิยะเวท จำกัด (มหาชน), ผู้จัดการด้านกลยุทธ์ธุรกิจบริษัท อมตะ ฟาซิลิตี้ เซอร์วิส จำกัด, กรรมการผู้จัดการ บริษัท วันเดอร์ แลนด์ फिल्म จำกัด, กรรมการผู้จัดการ บริษัท โซเอ็ม เอเจนซี่ จำกัด, ประธานกรรมการบริหารบริษัท รอยส์ เซอร์วิส จำกัด, ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาวิจัย และทีมงาน, ผู้บัญชาการเรือนจำกลางสมุทรปราการ, ผู้อำนวยการทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง ผู้อำนวยการสำนักงานคุมประพฤติจังหวัดสมุทรปราการ, ผู้อำนวยการสำนักงานคุมประพฤติจังหวัดสมุทรสาคร และตัวแทนจากเรือนจำจังหวัดสมุทรสาคร

ภาพที่ ๒๔ การประชุมทางวิชาการ “นวสมภพ” ครั้งที่ ๑

ที่ประชุมได้มีการหารือกันในประเด็นต่าง ๆ โดยสรุปได้ดังนี้

๑) การพัฒนาการดำเนินงานของ สมภพ. เพื่อให้สามารถช่วยเหลือผู้พ้นโทษ ควรทำ ๓ ประการ ได้แก่

(๑) สร้างคน : สร้างให้ผู้พ้นโทษมีศักยภาพที่ดีขึ้น

(๒) สร้างภาพ : สร้างให้ผู้พ้นโทษสามารถกลับเข้าสู่สังคม

(๒) สร้างโอกาส : สร้างให้สังคมยอมรับ โดยใช้ผู้พ้นโทษกลุ่มนี้ (ที่อยู่ใน สมภพ.) ให้เป็นประโยชน์

๒) การดำเนินการในส่วนของเรือนจำ/ กระทรวงยุติธรรม ควรสร้างความร่วมมือกับเรือนจำที่มีผู้ต้องขังใกล้พ้นโทษที่มีคุณสมบัติพร้อมเข้าร่วมโครงการ เพื่อประเมิน และจำแนกผู้ต้องขังก่อนพ้นโทษ ออกเป็นกลุ่มต่าง ๆ เช่น กลุ่มที่มีความต้องการทำงานในสถานประกอบการ หรือ กลุ่มผู้ประสงค์ประกอบอาชีพอิสระ เพื่อสามารถส่งเสริมโอกาสให้แก่ผู้พ้นโทษได้อย่างเหมาะสม

๓) แนวทางในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการเข้าทำงานในหน่วยงาน/ องค์กรต่าง ๆ ของผู้พ้นโทษ ดังนี้

(๑) การพัฒนาระบบค้ำประกันการทำงานสำหรับผู้พ้นโทษ โดย สมภพ. ควรพัฒนาระบบค้ำประกันผู้พ้นโทษ ไม่ว่าจะค้ำด้วยเงิน/บุคคล เพื่อให้ผู้ประกอบการมีความเชื่อมั่นในการรับผู้พ้นโทษเข้าทำงาน นอกจากนี้ ควรมีการจัดทำ/พัฒนาข้อกำหนด/ระเบียบเกี่ยวกับการค้ำประกันผู้พ้นโทษ

ทั้งนี้ การพัฒนาระบบการคัดสรรผู้พันโทฯ อาจให้มีแนวทางในการดำเนินการเบื้องต้น ดังนี้

- ดำเนินการในลักษณะของการจัดตั้งศูนย์การรับรองผู้พันโทฯ
- ดำเนินการโดยความร่วมมือกับภาคเอกชน
- ดำเนินการจัดเก็บ และวิเคราะห์ข้อมูลสถิติต่าง ๆ ควบคู่ไปด้วย
- พัฒนาเครื่องหมายรับรองเฉพาะ โดยไม่ควรเป็นเครื่องหมายที่แสดงถึงความเชื่อมโยง หรือ

ดำเนินการโดยกรมราชทัณฑ์

- ส่งเสริม ผลักดัน และพัฒนามาตรการพิเศษเพื่อจูงใจหน่วยงานภาครัฐกิจเอกชนที่รับผู้พันโทฯ เข้าทำงาน / เข้าร่วมโครงการ เช่น การได้รับสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ

- ส่งเสริมการสร้างจิตสำนึกให้แก่ผู้พันโทฯ เพื่อไม่ให้กลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก เมื่อได้รับเครื่องหมายรับรองให้เข้าทำงานแล้ว

(๒) การฝึกอบรม และพัฒนาทักษะที่เหมาะสมกับการทำงาน โดย สมภพ. ควรมีบทบาทในการทำหน้าที่เป็นผู้รับพิจารณา ตรวจสอบ จำแนกผู้ต้องขังใกล้พ้นโทษ และผู้พันโทฯ ที่ต้องการโอกาสในการพัฒนา ซึ่งอาจใช้คำเรียกว่า “ผู้พัฒนา” ทั้งนี้ โดยสามารถพิจารณาจากประวัติของผู้พันโทฯ ได้ ในลักษณะของงานบริหารทรัพยากรบุคคล (Human Resource Management) โดยดำเนินการจำแนก (Classify) พัฒนา และปรับปรุงทักษะเดิมให้สอดคล้องกับความต้องการในตลาดปัจจุบัน (upskill/ reskill) และเสริมสร้างทักษะใหม่ (New Skill) โดยต้องศึกษาความต้องการของตลาด และดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด

๔) แนวทางในการบูรณาการการดำเนินงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ โดย

(๑) สำหรับกลุ่มเป้าหมายที่มีความต้องการในรูปแบบเดียวกัน เช่น กลุ่มผู้ต้องขัง และผู้พันโทฯ ที่เป็นผู้เสพยาเสพติด และยังคงต้องการการบำบัดอย่างต่อเนื่อง ควรมีการบูรณาการการดำเนินงานระหว่างหน่วยงานบำบัด เช่น สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) กรมคุมประพฤติ และกระทรวงมหาดไทย

(๒) การดำเนินการแก้ไขและปรับปรุงกฎหมาย/ กฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้พันโทฯ เข้าทำงานในหน่วยงานต่าง ๆ

๕) ความท้าทายในการดำเนินโครงการของ สมภพ. ที่สำคัญได้แก่

(๑) การทำให้สังคมและผู้ประกอบการเชื่อว่า ผู้พันโทฯ เป็นคนดี ตั้งใจกลับสู่สังคม

(๒) การให้โอกาสจากสังคม

(๓) การลงทุนกับผู้พันโทฯ โดยไม่ถามความต้องการ/ความสมัครใจ จะทำให้ไม่เกิดผล

๕) การประชุมทางวิชาการ” นวสมภพ ” ครั้งที่ ๒ เพื่อหารือแนวทางเกี่ยวกับการวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analysis) และการจับคู่ธุรกิจ (Business Matching) เพื่อการสร้างอาชีพ รายได้ ให้กับผู้ต้องขังใกล้พ้นโทษ และผู้พันโทฯ เมื่อวันพุธที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๖๖ ระหว่างเวลา ๑๔.๐๐ - ๒๐.๐๐ น. ณ ห้องวินัส ชั้น ๓ โรงแรม มิราเคิล แกรนด์ คอนเวนชั่น ถนนวิภาวดีรังสิต เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร

การประชุมทางวิชาการ “นวสมภพ” มีวัตถุประสงค์เพื่อต่อยอดจากผลการประชุมหารือและการดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาตัวแบบธุรกิจ (Business Model) ในการสร้างอาชีพ รายได้ให้แก่ผู้ต้องขังใกล้พ้นโทษ และผู้พ้นโทษ ครั้งที่ ๑ โดยเน้นการวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analysis) ความต้องการของ ผู้พ้นโทษ และสถานประกอบการ ในตลาดแรงงาน เพื่อดำเนินการจับคู่ธุรกิจ (Business Matching) และมุมมองของผู้ประกอบการ หน่วยงาน องค์กรที่ให้การสนับสนุน รวมทั้งมุมมองของผู้พ้นโทษที่ประสบความสำเร็จในการ กลับคืนสู่สังคมด้วยดี นอกจากนี้ ได้มีการหารือแนวทางในการขับเคลื่อนการดำเนินงานของสำนักงานส่งเสริมสามาชีพ และผลิตภัณฑ์เพื่อการพัฒนาพหุตินิสัย (สมภพ.) โดยเน้นบทบาทของผู้พ้นโทษที่ผ่านการคัดกรองโดยสำนักงานฯ (“ผู้พัฒนา”) ในการเป็นผู้ตรวจสอบ รับรอง คุณสมบัติ และให้การช่วยเหลือส่งเสริมผู้พัฒนารายใหม่เพื่อกลับคืนสู่สังคม รวมทั้งการพัฒนาธุรกิจ (Business Unit) ของผู้พัฒนา

ภาพที่ ๒๕ - ๒๖ การประชุม “นวสมภพ” ครั้งที่ ๒

การประชุม นวสมภพ ครั้งที่ ๒ มีผู้เข้าร่วมประชุม รวมทั้งสิ้น ๗๐ ท่าน ประกอบด้วยผู้บริหาร นักวิชาการ และผู้ปฏิบัติงานระดับสูง จากองค์กรภาครัฐและเอกชน อาทิ ที่ปรึกษาพิเศษสำนักงาน สมภพ. ประธานกรรมการบริษัท ศิวาชัย จำกัด ผู้จัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมราชทัณฑ์ “นิคมอุตสาหกรรมทรัพย์สาคร จ. สมุทรสาคร”, ประธานบริหาร บริษัท ดับเบิ้ลยู แอนด์ เอส เดคคอเรชั่น จำกัด, รองคณบดีคณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี, ประธานเจ้าหน้าที่บริหารและกรรมการผู้จัดการบริษัท โรงพยาบาลปิยะเวท จำกัด (มหาชน), ผู้อำนวยการศูนย์ประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและความมั่นคง, รองอัยการสูงสุด, ที่ปรึกษากองบรรณาธิการด้านจริยธรรมและจรรยาบรรณสื่อ บางกอกโพสต์, ประธานและที่ปรึกษา กลุ่มอุตสาหกรรมสิ่งทอ สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย, ประธานกลุ่มเครื่องนุ่งห่ม, กรรมการบริหาร สมาคมดนตรีแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ พร้อมทั้งตัวแทนจากผู้ประกอบการที่เป็นผู้ให้การสนับสนุน เช่น สมาคมอุตสาหกรรมฟอกล้อมพิมพ์และตกแต่งสิ่งทอไทย, บริษัท อมตะ ฟาซิลิตี้ เซอร์วิส จำกัด, บริษัท โอโยมิตร จำกัด (โบรกเกอร์ประกันภัย), บริษัท วันเดอร์ แลนด์ फिल्म จำกัด, บริษัท โซเอ็ม เอ เจนซี จำกัด, บริษัท รอยส์ เซอร์วิส จำกัด, บริษัท วาย.ไอ.เอ็ม. คอร์ปอเรชั่น จำกัด, บริษัท โรงงานส่งเสริมไทยอุตสาหกรรม จำกัด, บริษัท แอล.วี.ดับบลิว.กรุ๊ป จำกัด, บริษัท ไทยแทฟพีต้า จำกัด, และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เรือนจำจังหวัดสมุทรสาคร, เรือนจำกลางสมุทรปราการ, ทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง, และสำนักงานคุมประพฤติจังหวัดสมุทรสาคร รวมถึงตัวแทนจากผู้พัฒนาภาคเอกชน ได้แก่ นายอัศวิน ฐิรี และนายเฉลิมพล สิงห์วังชา

ทั้งนี้ ในการประชุมดังกล่าว ได้มีการนำเสนอผลการศึกษาวิจัย จำนวน ๒ เรื่อง ได้แก่

๑) การสำรวจข้อมูลความต้องการการทำงานผู้พ้นโทษและผู้ถูกปล่อยตัวพักการลงโทษเพื่อเตรียมการจัดหางานและส่งเสริมการประกอบอาชีพ โดย บริษัท วาย.ไอ.เอ็ม.คอร์ปอเรชั่น จำกัด

โดยมีสาระสำคัญกล่าวถึง การสำรวจข้อมูลความต้องการแรงงานผู้พ้นโทษ และผู้ถูกปล่อยตัวพักการลงโทษ จากการสำรวจความต้องการของตลาดแรงงานไทย ๔๐ แห่ง การศึกษารายละเอียดของสถานประกอบการ/โรงงาน ฯ คุณสมบัติและเงื่อนไขการรับคนเข้าทำงาน เงื่อนไขในการรับผู้พ้นโทษเข้าทำงาน และการติดตามผลการส่งผู้พ้นโทษเข้าทำงานในโรงงาน/ สถานประกอบการ รวมทั้งข้อเสนอแนะ ได้ข้อมูลภาคีเครือข่ายนิคมอุตสาหกรรม องค์กรธุรกิจ เพื่อสนับสนุน โครงการส่งเสริมการกลับคืนสู่สังคม

การวางแผนสำรวจ และเป้าหมายการเก็บข้อมูล

กำหนดพื้นที่สำรวจข้อมูล 5 ภูมิภาค 20 จังหวัด

 ภาคเหนือ 5 แห่ง
เชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง

 ภาคกลาง 20 แห่ง
ปราจีนบุรี พระนครศรีอยุธยา สมุทรปราการ ปทุมธานี และนนทบุรี
สมุทรสาคร สระบุรี ปทุมธานี

 ภาคตะวันออก 15 แห่ง
ระยอง ชลบุรี จันทบุรี ตราด

 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 5 แห่ง
นครราชสีมา ขอนแก่น มหาสารคามหรือ อุบลราชธานี

 ภาคใต้ 5 แห่ง
สงขลา สตูล

เกณฑ์การคัดเลือก

- มีโรงงานอยู่ในนิคมอุตสาหกรรม
- เป็นกิจการ/งานที่นักโทษทำได้
 - ความรู้/การศึกษาไม่สูงมาก
 - ใช้ทักษะที่สามารถฝึกได้
- มีคนงานมากกว่า 100 /> 50 คน
- มีเครือข่าย/ประสานงานได้
- การเดินทาง/คมนาคมสะดวก
- มีโทรศัพท์ติดต่อประสานงานได้

ผลลัพธ์ ที่ได้จากการไปสำรวจข้อมูล

1. ได้ข้อมูลภาคีเครือข่ายนิคมอุตสาหกรรม องค์กรธุรกิจ เพื่อสนับสนุนโครงการส่งเสริมการกลับคืนสู่สังคม สรุปได้ดังนี้

- 1) โรงงานที่รับสมัครคนเข้าทำงาน : ฐานข้อมูลของกรมโรงงานอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม รวมทั้งสิ้น 68,414 แห่ง ส่วนใหญ่เป็นโรงงานขนาดเล็กหรือกลุ่ม SME ที่มีคนงานต่ำกว่า 50 คน

- 1.1 โรงงานที่มีคนงานตั้งแต่ 100 คนขึ้นไป มีจำนวน 6,066 โรงงาน
- 1.2 โรงงานที่มีคนงานระหว่าง 50 - 99 คน มีจำนวน 7,209 โรงงาน
- 1.3 โรงงานที่มีคนงานต่ำกว่า 50 คน มีจำนวน 54,843 โรงงาน

2) โรงงานที่มีคนงานมากที่สุด คือบริษัท คิวเอ็มบี จำกัด ผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์ เช่น อุปกรณ์รับส่งสัญญาณภาพและเสียง มีคนงาน รวมทั้งสิ้น 19,800 คน

3) ข้อมูลภาคีเครือข่ายการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค “เป็นโครงการที่ดี มีความน่าสนใจในการรับผู้พ้นโทษเข้าทำงาน เพื่อมาเป็นคนงานจ้างเหมา หล่อเสาไฟฟ้า”

เงื่อนไขการรับผู้พันโทเข้าทำงาน

กฟภ. : โครงการนำสนใจและ เห็นควรให้โอกาส
แต่ผู้บริหารระดับสูง เป็นผู้พิจารณาตัดสินใจ
กฟภ. ไม่สามารถรับพนักงานที่มีประวัติเกี่ยวกับคดีอาญาได้
... ควรจะต้องมีการลงนามข้อตกลงความร่วมมือ (MOU)
ระหว่างกระทรวงยุติธรรม และ กฟภ.
เพื่อกำหนดเป็นนโยบายที่ชัดเจน โดยพิจารณาให้สิทธิประโยชน์ทั้ง 2 ฝ่าย

1) ได้แรงงานที่ราคาถูก
กว่าแรงงานทั่วไป

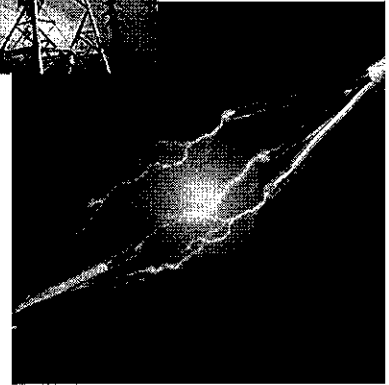
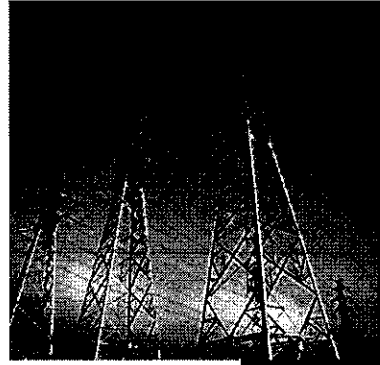

2) องค์กรต้นแบบ สนับสนุนการให้โอกาส
ผู้กระทำผิด ส่วนกรมราชทัณฑ์ จะได้
หน่วยงานรัฐเป็นพันธมิตร

3) ดำเนินการในรูปแบบ
จ้างบริษัท Sub Contract

“กฟภ. น่าจะเลือกทำความตกลงในรูปแบบที่ 3 เพื่อลดความเสี่ยงที่
อาจเกิดขึ้นเบื้องต้นกระทรวงยุติธรรมอาจมีหนังสือหรือเข้าพบ
หารือกับ ผู้ว่าการ กฟภ. เกี่ยวกับแนวทางการจ้างงานผู้พันโท และ
ประโยชน์จากที่จะได้รับ”

ภาพที่ ๒๗ - ๒๙ ข้อมูลจากโครงการศึกษาวิจัยการสำรวจข้อมูลความต้องการการทำงานผู้พันโทและผู้ถูก
ปล่อยตัวพักการลงโทษเพื่อเตรียมการจัดหางานและส่งเสริมการประกอบอาชีพ

๒) การสำรวจข้อมูลความต้องการทักษะสาขาอาชีพในนิคมอุตสาหกรรมหรือตลาดแรงงาน
เพื่อเตรียมการจ้างงานผู้พันโทและผู้ถูกปล่อยตัวพักการลงโทษ โดย ดร.วิภาพร นิธิปรีชานนท์

เป็นโครงการศึกษาวิจัย เพื่อสำรวจข้อมูลความต้องการ, ทักษะ, เงื่อนไขและปัญหา เพื่อ
วิเคราะห์ให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์สำหรับจัดหางานให้เหมาะสมกับผู้พันโท และ ผู้ถูกปล่อยตัวพักการ
ลงโทษเพื่อนำไปสู่การวางแผนพัฒนาการช่วยเหลือในอนาคต ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษา และจัดเก็บข้อมูล
จากผู้พันโท และหน่วยงาน / องค์กรที่รับผู้พันโทเข้าทำงาน หรือมีความประสงค์ที่จะรับผู้พันโทเข้า
ทำงาน เพื่อให้มีความเข้าใจสถานะปัจจุบัน, ความท้าทาย, และความต้องการของผู้พันโทเพิ่มขึ้น แนวทางใน
การประเมินความพร้อมของผู้ที่พันโทในการกลับสู่สังคม และการพัฒนาระบบฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์
เพื่อการประมวล และวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจ ซึ่งจะเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนา
นโยบายในการส่งเสริมการกลับสู่สังคม ให้ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงานในปัจจุบัน และการสร้าง
เสริมผลกระทบเชิงบวก และลดปัญหาการก่อเหตุซ้ำในระยะเวลา

ความก้าวหน้าโครงการ

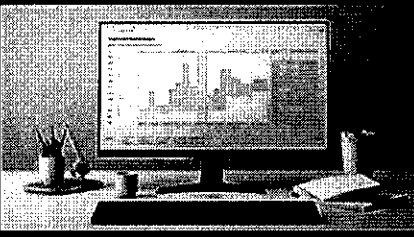
14/05/2565

การที่จบครบร้อยละ 35%

- ❑ การขุดลอกบ่อ
- ❑ การขุดลอกบ่อพร้อมบ่อโหล
- ❑ งานโยธาเบื้องต้น
- ❑ การก่อสร้างอาคาร

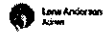
การที่จบครบร้อยละ 90%

- ❑ ทำความสะอาดถังบำบัด
- ❑ ขุดลอกบ่อและบ่อโหล
- ❑ ฝังท่อระบายน้ำ
- ❑ ใช้รถลำเลียงมูลสัตว์ 5 รายการ
- ❑ กำจัดวัชพื
- ❑ ขุดลอกบ่อและบ่อโหลพร้อมบ่อโหล
- ❑ ขุดลอกบ่อโหล

- Dashboard
- Member
- Company
- Skill
- Labor Information
- Recruit
- Job application
- Document
- Hospital
- Website
- News
- Report
- User management
- Setting

จำนวนสมาชิก

300,000

จำนวนบริษัท

150,000

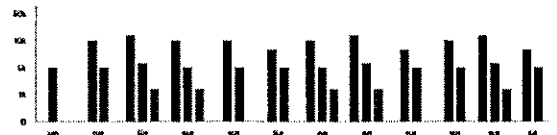
จำนวนโครงการ

30

จำนวนงาน

140

จำนวนงาน

50,000

จำนวนงาน (Jan)

100,000

จำนวนงาน (Feb)

จำนวนงานที่เสร็จสิ้น

157	1,903	29,897
100%	100%	100%

จำนวนงานที่รอการอนุมัติ

50,000

จำนวนงานที่รอการอนุมัติ

100	167
100%	100%

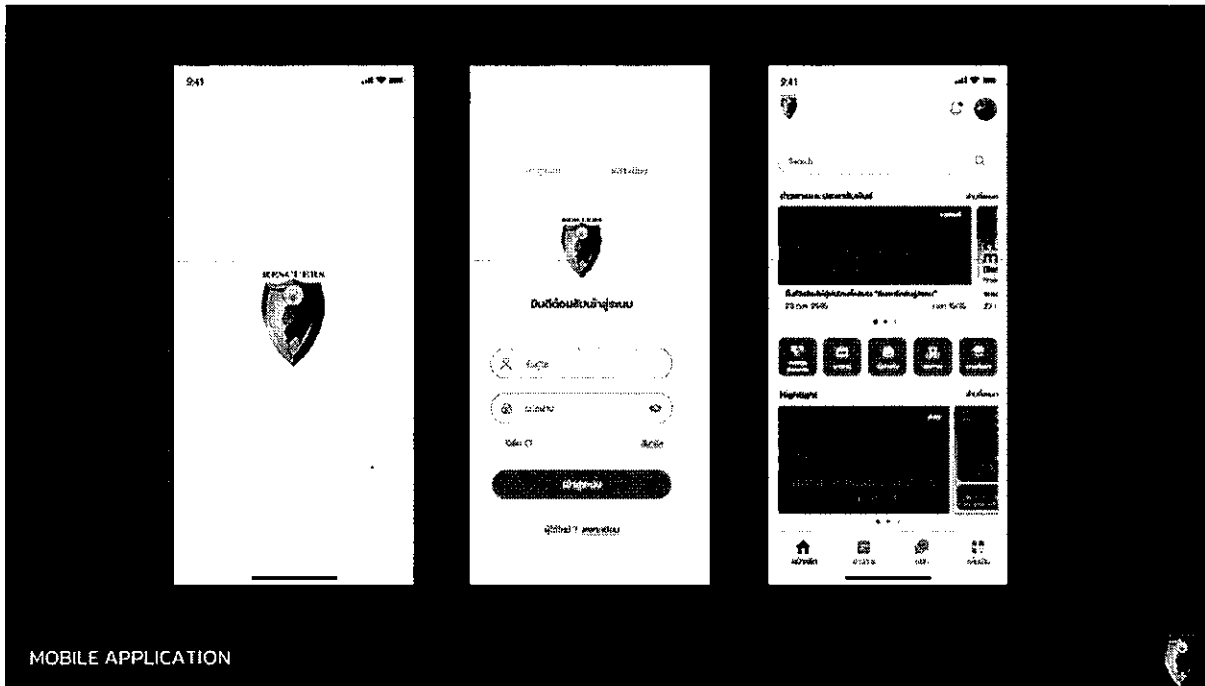
จำนวนงานที่รอการอนุมัติ

1. Welder 78%
2. Cutter 78%
3. Carpenter 78%

จำนวนงานที่รอการอนุมัติ

ID	Name	Job	Company	Status
1	Kitpong Mangon	Welder	Kitpong Mangon	☒
2	Araya Dujean	Carpenter	Kitpong Mangon	☒

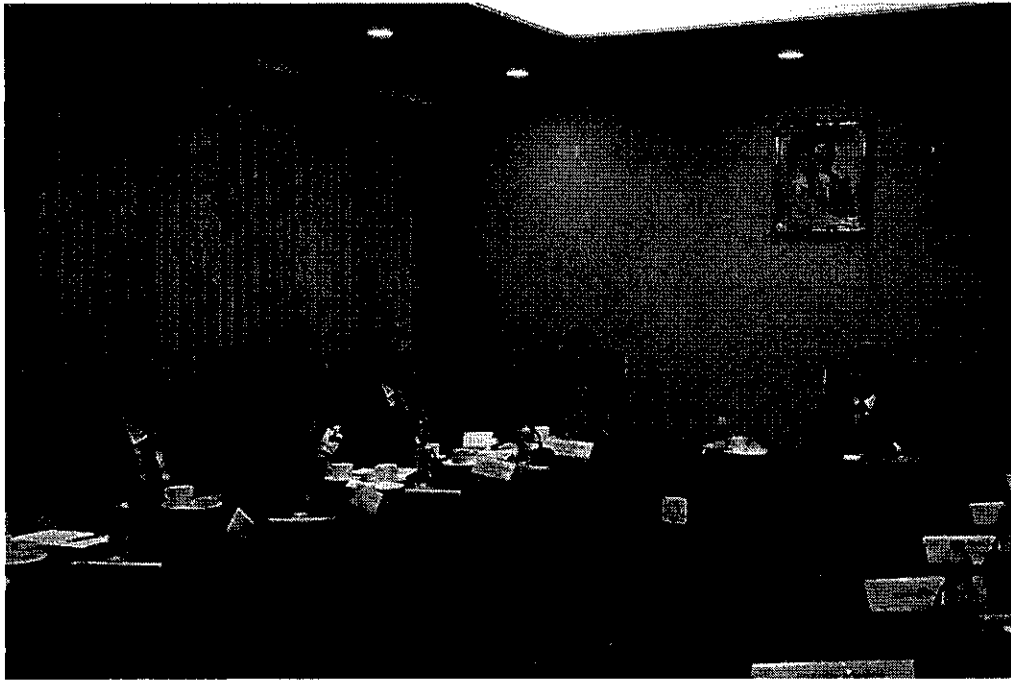
DASHBOARD

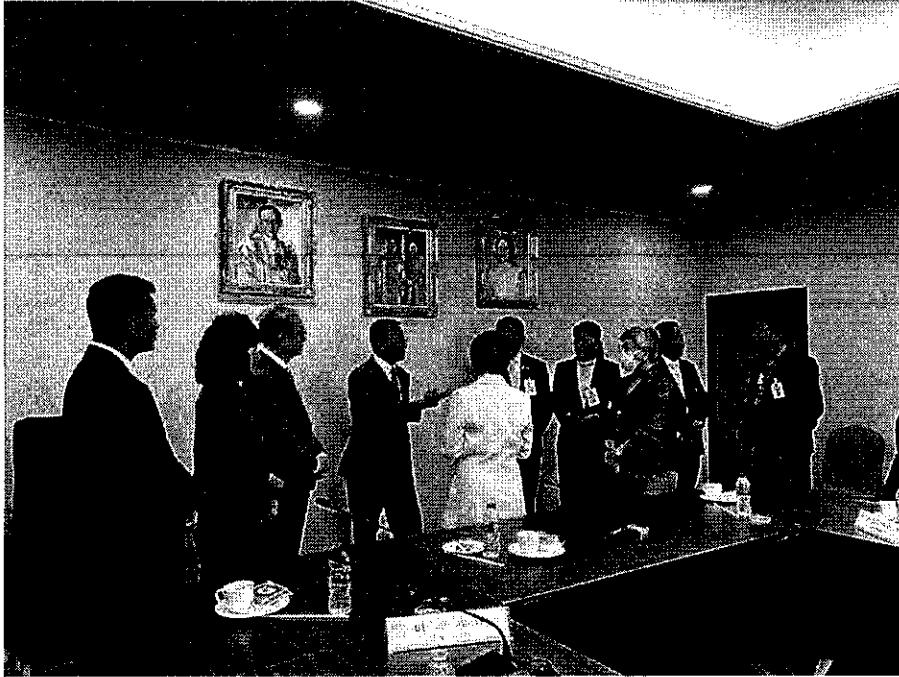

ภาพที่ ๓๐ - ๓๒ ภาพประกอบจากโครงการศึกษาวิจัยเรื่อง การสำรวจข้อมูลความต้องการทักษะสาขาอาชีพในนิคมอุตสาหกรรมหรือตลาดแรงงานเพื่อเตรียมการจ้างงานผู้พ้นโทษและผู้ถูกปล่อยตัวพักการลงโทษ โดย ดร.วิภาพร นิธิปรีชานนท์

๖) การนำเสนอผลการดำเนินงานต่อรองนายกรัฐมนตรีผู้กำกับดูแลกระทรวงยุติธรรม (นายสมศักดิ์ เทพสุทิน) เมื่อวันศุกร์ที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๖๖ ระหว่างเวลา ๑๖.๐๐- ๑๘.๐๐ น. ณ ห้องประชุม ๓๐๒ ชั้น ๓ ตึกบัญชาการ ๑ ทำเนียบรัฐบาล

คณะผู้บริหารสำนักงานส่งเสริมสัมมาชีพและผลิตรายได้เพื่อการพัฒนาพฤตินิสัย (สมภพ.) คณะผู้บริหารหลักสูตร หลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย (นอป.) ผู้แทนหน่วยงาน/ องค์กร ที่เกี่ยวข้องกับ อาทินาย วิเศษ ไผ่ชัยสิทธิ์ อุปนายก สมาคมดนตรีแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ สมาคมดนตรีแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ ดร.ศุภพรพงษ์ ชวนบุญ ประธานกรรมการ บริษัท ศิวาชัย จำกัด และนางวริศรา ชวนบุญ กรรมการผู้อำนวยการ บริษัท ศิวาชัย จำกัด ตัวแทนผู้พ้นโทษที่ประสบความสำเร็จในการกลับคืนสู่สังคม จำนวน ๒ คน ได้แก่ นายเฉลิมพร สวัสดิ์สุข และ นางสาวศรณิยา สุขนิ่ม และคณะผู้ดำเนินโครงการศึกษาวิจัย และจัดทำฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผู้พ้นโทษ ได้แก่ นายมนต์ชีพ ศิวะสินางกูร นายภูติท สมิตหันท์ บริษัท วาย.ไอ.เอ็ม.คอร์ปอเรชั่น จำกัด และนางสาว วิภาพร นิธิปรีชานนท์ ข้าราชการบำนาญ ตำแหน่งนักวิชาการเชี่ยวชาญ กระทรวงศึกษาธิการ ทั้งนี้ สาระสำคัญของการหารือ เป็นการนำเสนอข้อมูลความก้าวหน้าในการดำเนินโครงการ รวมทั้งขอเสนอแนะเพื่อดำเนินการขับเคลื่อนโครงการอย่างยั่งยืนต่อไปในส่วน of กระทรวงยุติธรรม

ภาพที่ ๓๓ - ๓๕ การรายงานความก้าวหน้า และหารือร่วมกับรองนายกรัฐมนตรีที่รับผิดชอบกระทรวง
ยุติธรรม (นายสมศักดิ์ เทพสุทิน) เมื่อวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๖๖ ณ ทำเนียบรัฐบาล

บทที่ ๔ ผลการศึกษาวิจัย

ในบทนี้ จะเป็นการนำผลการศึกษาและเก็บข้อมูลจากการลงพื้นที่ในบทที่ ๓ มาใช้เพื่อการต่อยอดเพื่อพัฒนาไปสู่ผลงานที่สามารถผลักดันไปสู่การปฏิบัติจริงได้ เช่น โดยการพัฒนานวัตกรรม แผนปฏิบัติการ โครงการ และกิจกรรม ที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปดำเนินการได้จริง โดยมีแนวทางในการดำเนินงานได้แก่

๑) การกำหนดพื้นที่เฉพาะ (Focused Area) ที่มีคุณสมบัติครบถ้วนเพื่อการดำเนินการขั้นต่อไป เช่น จังหวัดสมุทรปราการ

๒) การยกระดับการดำเนินงาน เช่น โดยการจัดทำเป็น social enterprise หรือพัฒนานวัตกรรมต่าง ๆ

๓) การกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อการดำเนินการอย่างยั่งยืน เช่น การกำหนดแนวทางเพื่อการพัฒนาเป็นหน่วยบริหารจัดการในรูปแบบพิเศษ (Special Delivery Unit – SDU) หรือ การรับผู้พันโท/ผู้ต้องขังที่เข้าร่วมโครงการฯ เข้าทำงานในหน่วยงานราชการต่าง ๆ ตามวุฒิการศึกษาหลังพ้นโทษ

ทั้งนี้ การดำเนินการนำร่องดังกล่าว มีเป้าหมายเพื่อให้ผู้ต้องขังที่พ้นโทษแล้ว สามารถมีอาชีพ รายได้ อย่างยั่งยืน เพื่อให้สามารถใช้ชีวิตรอดอยู่ในสังคมได้จริง และไม่กลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก ซึ่งจะแตกต่างจากการฝึกอาชีพในเรือนจำ และการส่งผู้ต้องขังออกไปทำงานตามสถานประกอบการต่าง ๆ ระหว่างระยะเวลาพ้นโทษ ซึ่งจะมุ่งเน้นการสร้างประโยชน์ให้แก่สถานประกอบการเป็นหลัก

การกำหนดพื้นที่เฉพาะในการดำเนินงาน และแนวทางการยกระดับการดำเนินงาน

คณะผู้ศึกษา เห็นควรนำตัวอย่างการฝึกอบรมผู้ต้องขังที่เรือนจำสมุทรสาคร ที่ฝึกให้ผู้ต้องขังที่เหลือโทษน้อยไปทำงานในนิคมอุตสาหกรรมมาใช้เป็นตัวอย่าง โดยได้กำหนดพื้นที่เฉพาะในการดำเนินงาน ๒ พื้นที่หลัก ดังนี้

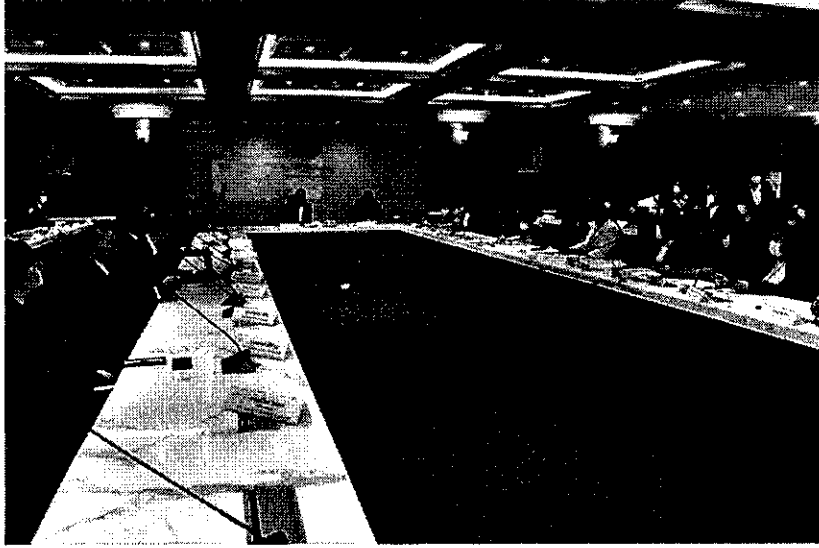
๑) ตัวแบบธุรกิจเรือนจำ จำนวน ๓ แห่ง ได้แก่

(๑) ตัวแบบธุรกิจ (Business Model) การฝึกอาชีพช่างซ่อมรถยนต์/ จักรยานยนต์ ช่างเคาะ/ ฟันสี และอู่รถยนต์/ จักรยานยนต์ ณ ทัดพลสถานวิทยุหนุ่มกลาง จังหวัดปทุมธานี

(๒) ตัวแบบธุรกิจ (Business Model) การฝึกอาชีพช่างเสริมสวย การนวดแผนไทย และอาชีพบริการสำหรับผู้บริหารหน่วยงาน/องค์กร เช่น พนักงานขับรถ ณ เรือนจำสมุทรปราการ

(๓) ตัวแบบธุรกิจ (Business Model) การฝึกอาชีพเพื่อปฏิบัติงานในนิคมอุตสาหกรรม และผู้ปฏิบัติงานด้านการอำนวยความสะดวกในการรับผู้ป่วย (Doorman) ในโรงพยาบาล และสถานประกอบการต่างๆ ณ เรือนจำจังหวัดสมุทรสาคร

ทั้งนี้ ในการดำเนินการตัวแบบธุรกิจในเรื่องจำทั้ง ๓ แห่ง คณะผู้เข้าร่วมรับการอบรม หลักสูตรนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย ได้มีการหารือร่วมกับผู้บัญชาการเรือนจำ และผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง ยินดีให้การสนับสนุนรับผู้พ้นโทษเข้าทำงาน และให้ความร่วมมือในการฝึกอาชีพให้แก่ผู้ต้องขังใกล้พ้นโทษใน เรือนจำเข้าทำงาน รวมทั้งการพัฒนาแนวคิดในการใช้พื้นที่เรือนจำ และแรงงานผู้ต้องขังในการดำเนินกิจกรรม ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจบางประการ ซึ่งจะเป็นการสร้างรายได้ให้แก่ผู้ต้องขังอีกด้วย

ภาพที่ ๓๖ - ๓๗ การหารือร่วมกันระหว่างผู้บัญชาการเรือนจำ เจ้าหน้าที่กระทรวงยุติธรรม และผู้บริหาร หน่วยงานภาคธุรกิจเอกชน ในการประชุมทางวิชาการ “นวสมภพ” ครั้งที่ ๑ เมื่อวันที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๖๖

จากการหารือร่วมกัน และการติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาต้นแบบธุรกิจในเรื่องจำทั้ง ๓ แห่งดังกล่าว คณะผู้ศึกษา มีแนวทางในการดำเนินงาน เพื่อยกระดับการดำเนินงานในแต่ละพื้นที่เป้าหมาย โดยมีการประชุมหารือร่วมกัน ระหว่างผู้เข้าร่วมอบรม หลักสูตรนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย กลุ่มสี่เหลี่ยม เพื่อการพัฒนานวัตกรรมในเรื่องจำแต่ละพื้นที่ โดยจะได้มีการปรับเปลี่ยนแนวทางดำเนินการให้เหมาะสม ดังนี้

๑) ดำเนินการยกระดับค่าแรง ส่งเสริม การมีรายได้ ตามงานที่ ดำเนินการอยู่พัฒนาเพิ่มเติม ให้เหมาะสมกับพื้นที่ และกลุ่มผู้ต้องขัง

๒) พัฒนาความร่วมมือกับผู้ประกอบการในพื้นที่

๓) พัฒนาระบบ / กฎเกณฑ์ ในการรับค่าตอบแทนของผู้ต้องขังที่เหมาะสม

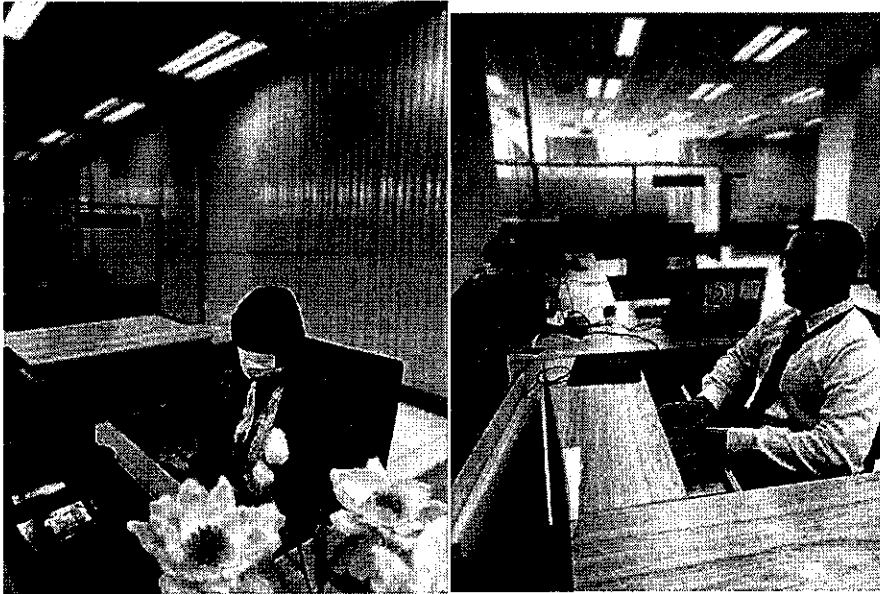
๔) การเตรียมความพร้อมเพื่อกับคืนสู่สังคมหลังพ้นโทษ เช่น เข้าร่วมรับการอบรมเพื่อการเปลี่ยนผ่าน (Transition Training)

๕) กำหนดแนวทางในการรับค่าตอบแทนเพื่อเป็นทุนในการประกอบอาชีพและใช้ชีวิตหลังพ้นโทษ

๖) กำหนดแนวทางในการติดตาม เพื่อให้ความช่วยเหลือสนับสนุนหลังพ้นโทษ

๒) พื้นที่สำนักงานส่งเสริมสามาชีพและพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อการพัฒนาพหุมิติสมัย กระทรวงยุติธรรม กรุงเทพมหานคร คณะผู้ศึกษา เห็นสมควรดำเนินการศึกษา พัฒนาข้อมูลเพิ่มเติม และกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาหน่วยบริการรูปแบบพิเศษ (Special Delivery Unit – SDU) และสร้างระบบที่มั่นคง ยั่งยืน โดยได้ริเริ่มดำเนินการรับผู้พ้นโทษที่มีประวัติอาชญากรรมเข้ามาทำงานในระบบราชการ โดยให้เข้าทำงานร่วมกับพนักงานทั่วไป ซึ่งเป็นสิ่งที่หน่วยราชการตามปกติเช่น กรมราชทัณฑ์ กรมคุมประพฤติ ไม่สามารถดำเนินการได้ เนื่องจากมีข้อจำกัดทางกฎหมาย

ภาพที่ ๓๘ - ๔๑ ผู้ปฏิบัติงานรุ่นแรกของสำนักงานส่งเสริมสามาชีพและผลิตภัณฑ์เพื่อการพัฒนาพหุตินิสัย (สมภพ.) ซึ่งเป็นผู้พันโทชที่มีประวัติอาชญากรรมปฏิบัติงานร่วมกับบุคคลทั่วไป รวมจำนวน ๑๓ คน

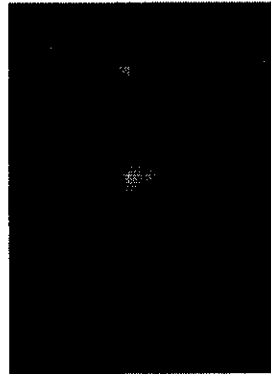
ทั้งนี้ แนวทางในการจ้างงานของ สมภพ. ไม่เน้นการจ้างงานแบบรับเงินเดือน แต่เน้นการส่งเสริมให้พัฒนาโครงการ และกิจกรรมที่สามารถออกไปดำเนินการได้เอง ทั้งในลักษณะเดี่ยว และกลุ่ม เช่น การจำหน่ายสินค้าและบริการต่าง ๆ ผ่านทางระบบออนไลน์ และการจัดทำแผนธุรกิจทั้งในลักษณะเดี่ยว และการดำเนินการร่วมกันเป็นกลุ่ม เพื่อนำไปสู่การเสนอขอร่วมทุนกับห้างร้าน / บริษัท หรือขอรับทุนสนับสนุนการพัฒนากิจการ เป็นต้น โดยในระหว่างการพัฒนาธุรกิจ เจ้าหน้าที่สามารถปฏิบัติงานในฐานะเจ้าหน้าที่ของสมภพ. ในการร่วมจัดกิจกรรมการประชุมวิชาการ การพัฒนาและส่งเสริมเครือข่ายบุคคล และองค์กรภายนอกที่สนใจให้เข้าร่วมกิจกรรม และส่งเสริมความร่วมมือกับผู้พันโทช ในลักษณะของการจับคู่ธุรกิจ ประสานการดำเนินงานในลักษณะที่สามารถดำเนินการได้ เช่น การรับผู้ต้องขัง / ผู้พันโทชที่ติด EM เข้าทำงาน รวมทั้งการสร้างหน่วยงานในลักษณะของ SDU เพื่อให้มีความคล่องตัว มีฐานะเป็นองค์กรที่มีความยั่งยืน มีสำนักงาน สามารถเป็นผู้รับรองผู้พันโทชให้เข้าทำงานในสถานที่ต่าง ๆ ได้

จัดจำหน่ายสินค้า จากผู้พันไทย

สินค้าจากผู้พันไทยเป็นระบบการที่ผู้พันไทย
ได้ยื่นส่งทางไปรษณีย์จำนวนหนึ่งเพื่อจำหน่าย
แก่คนไทยและเพื่อนต่างชาติ
ซึ่งเจ้าหน้าที่ได้รับการคัดเลือกโดยทางการไทย
หรือกระทรวงกลาโหมในอดีต
ระบบการนี้เป็นส่วนหนึ่งของระบบการ
ที่ผู้พันไทยมอบให้ผู้พันไทย
มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือผู้พันไทยอย่างเต็มที่ด้วยความซื่อสัตย์
และด้วยความเป็นส่วนตัวให้แก่ผู้พันไทยด้วยความสุข
หรือสละความจำใจในขณะ

ดูสินค้าเพิ่มเติม

สินค้าแนะนำ

ดูเพิ่มเติม >

<p>10%</p> <p>ภาพวาดจากเรือนจำกลางธนบุรี SKU : p0008 ภาพวาดจากเรือนจำกลางธนบุรี ฿530 ฿530</p> <p>เป็นเจ้าของสิทธิ์</p> <p>☐ ฝากขายไม่หวั่น ☐ เปลี่ยนเพื่อน</p>	<p>7%</p> <p>ภาพวาดจากเรือนจำกลางธนบุรี SKU : p0007 ภาพวาดจากเรือนจำกลางธนบุรี ฿320 ฿299</p> <p>เป็นเจ้าของสิทธิ์</p> <p>☐ ฝากขายไม่หวั่น ☐ เปลี่ยนเพื่อน</p>	<p>17%</p> <p>ภาพวาดจากเรือนจำกลางธนบุรี SKU : p0006 ภาพวาดจากเรือนจำกลางธนบุรี ฿590 ฿490</p> <p>เป็นเจ้าของสิทธิ์</p> <p>☐ ฝากขายไม่หวั่น ☐ เปลี่ยนเพื่อน</p>	<p>17%</p> <p>ภาพวาดจากเรือนจำกลางธนบุรี SKU : p0025 ภาพวาดจากเรือนจำกลางธนบุรี ฿530 ฿490</p> <p>เป็นเจ้าของสิทธิ์</p> <p>☐ ฝากขายไม่หวั่น ☐ เปลี่ยนเพื่อน</p>
<p>8%</p> <p>ภาพวาดจากเรือนจำพิเศษธนบุรี SKU : p0004 ภาพวาดจากเรือนจำพิเศษธนบุรี ฿499 ฿459</p> <p>เป็นเจ้าของสิทธิ์</p> <p>☐ ฝากขายไม่หวั่น ☐ เปลี่ยนเพื่อน</p>	<p>20%</p> <p>ภาพวาดจากเรือนจำพิเศษธนบุรี SKU : p0003 ภาพวาดจากเรือนจำพิเศษธนบุรี ฿490 ฿290</p> <p>เป็นเจ้าของสิทธิ์</p> <p>☐ ฝากขายไม่หวั่น ☐ เปลี่ยนเพื่อน</p>	<p>25%</p> <p>ภาพวาดจากเรือนจำพิเศษธนบุรี SKU : p0002 ภาพวาดจากเรือนจำพิเศษธนบุรี ฿390 ฿290</p> <p>เป็นเจ้าของสิทธิ์</p> <p>☐ ฝากขายไม่หวั่น ☐ เปลี่ยนเพื่อน</p>	<p>17%</p> <p>ภาพวาดจากเรือนจำพิเศษธนบุรี SKU : p0001 ภาพวาดจากเรือนจำพิเศษธนบุรี ฿530 ฿490</p> <p>เป็นเจ้าของสิทธิ์</p> <p>☐ ฝากขายไม่หวั่น ☐ เปลี่ยนเพื่อน</p>

ภาพที่ ๔๒ ตัวอย่างหน้า web จำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่เจ้าหน้าที่ สมภพ. พัฒนาขึ้น (อยู่ระหว่างดำเนินการ)

ความท้าทายในการดำเนินงาน และการกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อการดำเนินงานอย่างยั่งยืน

คณะผู้ดำเนินการฯ ได้กำหนดแนวทางในการกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยเน้นปัจจัยหลัก (Key Factors) ๔ ด้าน ซึ่งได้กำหนดและพัฒนารายละเอียดขึ้น โดยใช้ผู้ต้องขังใกล้พื้นที่ / ผู้พ้นโทษเป็นศูนย์กลาง ดังนี้

๑) ด้านกฎหมาย เพื่อนำไปสู่การพัฒนาให้กฎหมายต่าง ๆ ได้รับการแก้ไข ปรับปรุง หรือมีการพัฒนากลไกทางกฎหมายที่เอื้อต่อการกลับคืนสู่สังคมของผู้พ้นโทษ หรือผู้ที่เคยต้องโทษ เพื่อให้สามารถอยู่ในสังคมได้ในฐานะประชากรที่มีคุณภาพ มีโอกาสในการเข้าถึงอาชีพ รายได้ ที่เพียงพอต่อการดำรงชีพในสังคม

จากการดำเนินโครงการฯ พบว่า สภาพปัญหาในปัจจุบัน ได้แก่

- ไม่มีกฎหมายที่ระบุค่าตอบแทนที่เหมาะสมสำหรับผู้ต้องขัง
- มีกฎหมายหลายฉบับที่ระบุเกี่ยวกับการห้ามผู้มีประวัติอาชญากรรม ซึ่งยังไม่มี ความชัดเจนว่าจะมีการแก้ไขกฎหมายดังกล่าวหรือไม่อย่างไร
- ยังไม่มีกฎหมายที่ระบุถึงการจ้างงาน และเงื่อนไขในการจ้างงานผู้ที่มีประวัติอาชญากรรม
- ยังไม่มีกฎหมายที่ระบุชัดเจนถึงเงื่อนไข หลักเกณฑ์ และสิทธิประโยชน์ที่หน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชนจะได้รับจากการจ้างงานผู้ต้องขังในเรือนจำ / ทัณฑสถาน และรับผู้พ้นโทษ หรือผู้มีประวัติอาชญากรรมเข้าทำงาน หรือหลักเกณฑ์ในการเป็นวิสาหกิจเชิงสังคม (Social Enterprise) จากการจ้างงานผู้ต้องขังในเรือนจำ หรือจ้างงานผู้พ้นโทษ / ผู้มีประวัติอาชญากรรม หรือการลงทุนในนิคมอุตสาหกรรมราชทัณฑ์
- ไม่มีกฎหมายที่เกี่ยวข้อง หรือระบุมตรการทางภาษี หรืออื่นๆ เพื่อส่งเสริมการลงทุนในนิคมอุตสาหกรรม หรือจ้างงานผู้ที่มีประวัติอาชญากรรม

คณะผู้ดำเนินการฯ จึงได้กำหนด ยุทธศาสตร์ในการแก้ไขปัญหา ดังนี้

- จัดตั้งคณะทำงานที่ประกอบด้วยหน่วยงานผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง โดยกระทรวงยุติธรรมเป็นประธาน และฝ่ายเลขานุการ เพื่อดำเนินการแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และจัดทำกฎหมายใหม่หากจำเป็น เพื่อส่งเสริมการกลับคืนสู่สังคมของผู้พ้นโทษ
- ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ประกอบการภาคเอกชน ในการส่งเสริมการกลับคืนสู่สังคมของผู้พ้นโทษ โดยเฉพาะในรูปแบบของการเป็นผู้ประกอบการเชิงสังคม (Social Enterprise) ทั้งนี้ โดยหารือร่วมกับพรรคการเมืองที่มีนโยบายที่เกี่ยวข้อง เช่น พรรคไทยรักไทย

๒) ด้านสังคม โดยการปรับเปลี่ยนแนวคิด ทักษะคิดของผู้บริหาร และระเบียบปฏิบัติของหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อให้เอื้อต่อการปฏิบัติงานของผู้พ้นโทษ

จากการดำเนินโครงการฯ พบว่า สภาพปัญหาในปัจจุบัน ได้แก่

- สังคมไม่ให้การยอมรับผู้พ้นโทษในการประกอบอาชีพต่าง ๆ โดยเฉพาะผู้ที่เคยกระทำความผิดในคดีร้ายแรงสะเทือนขวัญ ทำให้มีความยากลำบากในการประกอบอาชีพสุจริต โดยเฉพาะการสมัครเข้าทำงานในสถานประกอบการต่างๆ และการประกอบอาชีพทั่วไปที่ต้องติดต่อประสานงานกับบุคคลอื่นๆ มาก

- ผู้ประกอบการ และเจ้าหน้าที่หน่วยงานต่างๆ ไม่มีความมั่นใจในตัวผู้พันโทษในการรับเข้าทำงาน หรือให้ความช่วยเหลือ / รับรองในการประกอบอาชีพอิสระ

คณะผู้ดำเนินการฯ จึงได้กำหนด ยุทธศาสตร์ในการแก้ไขปัญหา ดังนี้

- กำหนดให้การเปิดโอกาสในการประกอบอาชีพสุจริตให้แก่ผู้พันโทษ เป็นวาระแห่งชาติ โดยกระทรวงยุติธรรม หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณา

(๑) กำหนดอาชีพที่ผู้มีประวัติอาชญากรรมร้ายแรงสามารถประกอบอาชีพได้ เช่น อาชีพอิสระต่างๆ หรืออาชีพเดิมของผู้กระทำความผิด กรณีได้รับใบอนุญาตในการประกอบอาชีพเฉพาะต่างๆ ให้สามารถประกอบอาชีพเดิมต่อไปได้ เช่น อาชีพนักบัญชีอิสระ

(๒) กำหนดให้มีหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการประเมิน และรับรองผู้พันโทษว่ามีความเหมาะสมในการปฏิบัติงาน เพื่อให้ผู้ประกอบการมีความมั่นใจในการรับผู้พันโทษเข้าทำงาน

๓) ด้านอาชีพ โดยการพัฒนาอาชีพให้ตรงกับความต้องการของตลาด เน้นการพัฒนา สร้างทักษะ และฝึกอบรมอาชีพที่มีรายได้สูง และสร้างผลผลิตได้มาก (High Income, High Volume) เช่น การสอนวาดภาพ

จากการดำเนินโครงการฯ พบว่า สภาพปัญหาในปัจจุบัน ได้แก่

- การฝึกอาชีพในเรือนจำ ไม่ตรงกับความต้องการของผู้พันโทษ และไม่ตรงกับความต้องการของตลาดในปัจจุบัน โดยส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมที่ทางเรือนจำได้ดำเนินการอยู่แล้ว และมีความเหมาะสมกับพื้นที่ / โครงสร้าง ภายในเรือนจำ มากกว่าที่จะเป็นไปตามความต้องการของตลาด หรือความต้องการของตัวผู้ต้องขังเองที่จะประกอบอาชีพหลังพ้นโทษ

- ผู้ต้องขังที่ต้องโทษในเรือนจำเป็นเวลานาน ขาดความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับตลาดงานในสังคมภายนอก ว่าอาชีพใดบ้างที่เป็นที่ต้องการของตลาด และสร้างผลผลิต / รายได้ได้มาก รวมทั้งขาดทักษะ และความรู้ที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพที่มีรายได้สูง และสร้างผลผลิตได้มาก (High Income, High Volume)

- ผู้ต้องขังที่เคยเป็นผู้มีอาชีพเฉพาะทาง และมีใบอนุญาต / เอกสารรับรองคุณวุฒิ สำหรับการประกอบอาชีพ ไม่มีโอกาสในการต่อใบอนุญาต หรือเข้ารับการอบรมเพื่อต่ออายุใบอนุญาตในการประกอบอาชีพในระหว่างที่ต้องโทษจำคุก ทำให้ไม่สามารถประกอบอาชีพเดิมได้หลังพ้นโทษ

- ผู้ต้องขังเป็นผู้เคยมีอาชีพ แต่ไม่สามารถประกอบอาชีพเดิมได้ เนื่องจากขัดต่อข้อกำหนดบางประการ หรือนายจ้างไม่ประสงค์จะจ้างงานผู้ที่มีประวัติอาชญากรรม ทำให้ไม่สามารถประกอบอาชีพเดิมได้หลังพ้นโทษ

คณะผู้ดำเนินการฯ จึงได้กำหนด ยุทธศาสตร์ในการแก้ไขปัญหา ดังนี้

- มีการศึกษา วิจัย เกี่ยวกับอาชีพที่ผู้ประกอบการมีความต้องการแรงงานในพื้นที่ต่างๆ รวมทั้งความต้องการของผู้ต้องขังที่จะประกอบอาชีพหลังพ้นโทษ เพื่อนำมาใช้ประกอบการวางแผนในการฝึกอบรมผู้พันโทษ

- ส่งเสริมความร่วมมือกับภาคเอกชนที่ต้องการจ้างงานผู้พันโทษ ในการเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการฝึกอบรมอาชีพแก่ผู้ต้องขังในเรือนจำ เช่น โดยการจัดหลักสูตรฝึกอบรม จัดสถานที่ อุปกรณ์ หรือรับผู้ต้องขังไปฝึกอบรมอาชีพในสถานที่ที่กำหนด เช่น นิคมอุตสาหกรรม หรือดำเนินการลงทุนสร้างโครงสร้าง

พื้นฐาน (Infrastructure) ร่วมกับกรมราชทัณฑ์ ในนิคมอุตสาหกรรมราชทัณฑ์ เพื่อดำเนินการฝึกอบรมผู้ต้องขังที่จะรับเข้าทำงานหลังพ้นโทษ

- ส่งเสริมความร่วมมือกับภาคเอกชนในการจัดการฝึกอบรมให้ความรู้ และฝึกทักษะอาชีพที่สร้างผลผลิต และรายได้สูง (High Volume, High Income) ที่เหมาะสมกับสังคมปัจจุบันให้กับผู้ต้องขัง เพื่อเป็นทางเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับสังคมปัจจุบันหลังพ้นโทษ

- ประสานความร่วมมือกับหน่วยงาน / องค์กรวิชาชีพ เพื่ออำนวยความสะดวกในการต่ออายุใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ หรือดำเนินการฝึกอบรมอาชีพ และฟื้นฟูทักษะให้แก่ผู้ต้องขังที่มีวิชาชีพเฉพาะในเรือนจำ และต้องการต่อใบอนุญาต โดยอาจดำเนินการในรูปแบบปกติ หรือออนไลน์

- ผลักดันการแก้ไขกฎหมายหรือดำเนินการร่างกฎหมายใหม่ เพื่อให้ผู้ที่มีประวัติอาชญากรรมสามารถประกอบอาชีพเต็มได้ภายหลังพ้นโทษ

- ส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจ ให้กับผู้ประกอบการที่มีความต้องการแรงงาน เกี่ยวกับอาชีพที่ผู้พ้นโทษสามารถทำได้ เพื่อให้มีความมั่นใจในการจ้างงานผู้พ้นโทษ

๔) ด้านทัณฑสถาน โดยการกำหนดสิทธิพิเศษให้แก่ผู้ต้องขังที่ออกมาทำงานกับสำนักงานส่งเสริมสัมมาชีพและผลผลิตภัณฑเพื่อการพัฒนาพหุตินิสัย เช่น การลดโทษตามจำนวนวันที่ออกมาทำงาน การออกมาเรียนวิชาชีพ ๗ วัน สามารถลดโทษได้ ๑ วัน เป็นต้น

จากการดำเนินโครงการฯ พบว่า สภาพปัญหาในปัจจุบัน ได้แก่

- ไม่มีระเบียบปฏิบัติ หรือกลไกที่ชัดเจนเพื่อเอื้ออำนวยให้ทัณฑสถานสามารถส่งผู้ต้องขังออกไปปฏิบัติงาน หรือฝึกอาชีพนอกเรือนจำ โดยความร่วมมือกับภาคธุรกิจเอกชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ระยะเวลาในการปฏิบัติงานของผู้ต้องขัง ที่กำหนดให้ต้องกลับเข้าเรือนจำ ภายใน ๑๕.๐๐ น. ทำให้ไม่สามารถปฏิบัติงานที่ต้องการความต่อเนื่อง หรือปฏิบัติงานที่ต้องใช้ระยะเวลาในการปฏิบัติงานมากได้

- ไม่มีหน่วยงาน หรือกลไกในการบริหารจัดการการดำเนินการฝึกอาชีพผู้ต้องขัง เพื่อการมีอาชีพ รายได้ หลังพ้นโทษ อย่างบูรณาการ และครบวงจร เช่น ดำเนินการตรวจสอบ และประสานงานทุกเรือนจำทั่วประเทศ เกี่ยวกับจำนวนของผู้ต้องขังที่มีคุณลักษณะเหมาะสม และประสงค์ที่จะส่งออกไปทำงานในสถานประกอบการ หรือนิคมอุตสาหกรรมในลักษณะต่าง ๆ การจัดสรรสาธารณูปโภค และปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็น สำหรับผู้ต้องขังที่ออกไปปฏิบัติงานนอกสถานที่ เช่น รถรับส่ง อาหาร สำหรับผู้ต้องขังที่ออกไปปฏิบัติงานแล้วต้องกลับมาที่เรือนจำ หรือสถานที่พักค้างคืน รวมทั้งเครื่องใช้ส่วนตัวที่จำเป็น สำหรับผู้ต้องขังที่ใส่อุปกรณ์ควบคุมอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Monitoring – EM) และพักค้างในนิคมอุตสาหกรรมราชทัณฑ์ ดำเนินการประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน เพื่อสอบถามความต้องการเกี่ยวกับการรับผู้ต้องขัง หรือผู้พ้นโทษเข้าทำงาน รวมทั้งเงื่อนไข หลักเกณฑ์ต่าง ๆ ที่จะต้องปฏิบัติ เป็นต้น ทำให้เกิดความสับสนใจการดำเนินงาน ผู้ประกอบการไม่ทราบว่าจะต้องติดต่อ ประสานกับหน่วยงานไหน ทำให้เกิดความล่าช้าในการดำเนินงาน หรือไม่สามารถดำเนินงานได้เลย

คณะผู้ดำเนินการฯ จึงได้กำหนด ยุทธศาสตร์ในการแก้ไขปัญหา ดังนี้

- ผลักดันให้การจัดหาอาชีพสุจริตที่สามารถเลี้ยงตนเองได้ให้แก่ผู้พ้นโทษ เป็น “วาระแห่งชาติ” โดยดำเนินการผ่านสภาผู้แทนราษฎร เพื่อให้รัฐบาลมีการกำหนดยุทธศาสตร์การดำเนินงานในการคืนทรัพยากรมนุษย์ที่ผ่านกระบวนการบำบัดพัฒนาพฤตินิสัยกลับสู่สังคม ที่มีความชัดเจน มีกระบวนการที่ไม่เยิ่นเย้อ โดยประสานผู้มีอำนาจที่เกี่ยวข้องทั้งหมด ทั้งในด้านกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับกฎหมาย และการดำเนินงานในทางปฏิบัติ

- กำหนดให้มีหน่วยประสานงานกลาง เพื่อดำเนินการจัดเก็บ และวิเคราะห์ข้อมูลผู้ต้องขัง รวมทั้งเพื่อประสานการดำเนินงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์การคืนทรัพยากรมนุษย์กลับสู่สังคมอย่างเป็นระบบ ซึ่งรวมถึง การอำนวยความสะดวกในการรับผู้ต้องขัง หรือผู้พ้นโทษเข้าทำงานของผู้ประกอบการ เพื่อไม่ใช่เป็นภาระ ทั้งนี้ ควรทำความเข้าใจว่า การรับผู้พ้นโทษ หรือผู้ต้องขังเข้าทำงาน อาจไม่ให้เกิดประโยชน์ในเชิงของการลดต้นทุนการผลิตในระยะสั้น เนื่องจากอาจจำเป็นต้องเพิ่มต้นทุนในส่วนของ การฝึกอบรม รวมทั้งการร่วมทุนกับภาครัฐ ในการจัดสร้างโครงสร้างพื้นฐานเพื่อการฝึกอาชีพ และฝึกทักษะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงาน และการจัดสรรปัจจัยที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานสำหรับผู้ต้องขัง และผู้พ้นโทษ อย่างไรก็ตาม การดำเนินการดังกล่าว จะส่งผลดีต่อสังคมในระยะยาว

บทที่ ๕

สรุปผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ

จากการดำเนินการในทั้ง ๔ บท ที่ผ่านมา คณะผู้ศึกษาได้ดำเนินการศึกษา และทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับหลักนิติธรรม ประชาธิปไตย สิทธิมนุษยชน แนวทางการดำเนินงานของกระทรวงยุติธรรม โดยเฉพาะการดำเนินงานของกรมราชทัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการบังคับโทษ และบำบัดพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขัง การดำเนินการของสำนักงานส่งเสริมสัมมาชีพและผลิภัณฑ์เพื่อการพัฒนาพฤตินิสัย รวมทั้งโครงการนิคมอุตสาหกรรมราชทัณฑ์ นอกจากนี้ ได้ดำเนินการจัดเก็บข้อมูล โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้อง การจัดทำโครงการเชิงปฏิบัติการเพื่อจัดเก็บข้อมูลจากผู้ต้องขังใกล้พ้นโทษ และผู้พ้นโทษที่สมัครเข้าร่วมโครงการฯ การจัดเก็บข้อมูลโดยการลงพื้นที่ ณ เรือนจำ / ทัณฑสถาน จำนวน ๔ แห่ง ได้แก่ ทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง จังหวัดปทุมธานี เรือนจำกลางนครปฐม จังหวัดนครปฐม เรือนจำกลางสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ เรือนจำกลางสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร รวมทั้งการดำเนินการในส่วน of สำนักงานส่งเสริมสัมมาชีพและผลิภัณฑ์เพื่อการพัฒนาพฤตินิสัย (สมภพ.) ซึ่งประกอบด้วย การดำเนินการเพื่อผลักดันการจัดตั้งองค์กรเพื่อส่งเสริมการกลับคืนสู่สังคม (Organization for Reintegration – ORE) เป็นหน่วยบริการในรูปแบบพิเศษ (Special Delivery Unit – SDU) และการส่งเสริมให้ผู้พ้นโทษเข้าทำงานใน สมภพ. ในฐานะลูกจ้างของสำนักงาน

จากนั้น คณะผู้ศึกษาได้ดำเนินการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาทบทวนวรรณกรรม และการจัดเก็บข้อมูล เพื่อพัฒนาไปสู่ผลงานที่สามารถผลักดันไปสู่การปฏิบัติจริงได้ โดยมีแนวทางในการดำเนินงาน ได้แก่

๔) การกำหนดพื้นที่เฉพาะ (Focused Area) ที่มีคุณสมบัติครบถ้วนเพื่อการดำเนินการขั้นต่อไป ๓ พื้นที่ ได้แก่ ทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง จังหวัดปทุมธานี เรือนจำกลางนครปฐม จังหวัดนครปฐม เรือนจำกลางสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ และสำนักงานส่งเสริมสัมมาชีพและผลิภัณฑ์เพื่อการพัฒนาพฤตินิสัย

๕) การยกระดับการดำเนินงาน โดยจากผลการประชุมหารือร่วมกัน ระหว่างคณะนักศึกษาหลักสูตรนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย สำนักงานส่งเสริมสัมมาชีพและผลิภัณฑ์เพื่อการพัฒนาพฤตินิสัย ผู้ต้องขังใกล้พ้นโทษ / ผู้พ้นโทษที่เข้าร่วมโครงการ ผู้ประกอบการ และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ได้กำหนดแนวทางในการพัฒนานวัตกรรมที่เหมาะสมสำหรับพื้นที่เฉพาะแต่ละแห่ง เพื่อยกระดับการดำเนินงาน

๖) การกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อการดำเนินการอย่างยั่งยืน ซึ่งมีความแตกต่างกันไป สำหรับพื้นที่เฉพาะแต่ละแห่ง โดยมีการกำหนดแนวยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน เน้นปัจจัยหลัก (Key Factors) ๔ ด้าน ได้แก่ ด้านกฎหมาย ด้านสังคม ด้านอาชีพ และด้านทัณฑสถาน ซึ่งได้กำหนดและพัฒนารายละเอียดขึ้น โดยใช้ผู้ต้องขังใกล้พ้นโทษ / ผู้พ้นโทษเป็นศูนย์กลาง

จากผลการดำเนินกิจกรรมการศึกษาวิจัย รวมทั้งการวิเคราะห์สภาพปัญหา / อุปสรรคในการดำเนินงาน และกำหนดยุทธศาสตร์เบื้องต้น เพื่อแก้ไขปัญหา และอุปสรรคดังกล่าว คณะผู้วิจัยขอเสนอข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาโครงการ “นวมภพ : การส่งเสริมอาชีพ และรายได้ของผู้ต้องขังใกล้พ้นโทษเพื่อกลับคืนสู่สังคม” ดังนี้ :

๑) โครงการนวมภพและโครงการใดๆ ที่มุ่งส่งเสริมให้ผู้คนโทษกลับสู่สังคมโดยมีอาชีพสุจริตรองรับ อาจดูเหมือนตอบโจทย์ในประเด็นการต้อนรับผู้ต้องโทษกลับสู่สังคมด้วยความยินดี แต่เมื่อพิจารณาในมุมมองของภาคเอกชนอาจดูย้อนแย้งในกรณีหน่วยงานภาครัฐเองโดยเฉพาะหน่วยงานที่กำกับดูแลคุ้มครองผู้ต้องโทษ ยังไม่มีข้อบ่งชี้เด่นชัดในการรับบุคคลดังกล่าวเข้าทำงานและหรือกลับเข้าทำงานเมื่อพ้นโทษ แม้ว่ากฎระเบียบ ที่เกี่ยวข้องมีข้อยกเว้นเกี่ยวกับการบรรจุเข้ารับราชการพลเรือน พนักงานราชการ ลูกจ้าง และข้าราชการทหาร ให้โอกาสผู้พ้นโทษตามเงื่อนไขกฎหมายเข้ารับราชการโดยมีการระบุเงื่อนไข ดังนี้

(๑) ข้าราชการพลเรือน: พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑ (มาตรา ๓๖ ข. ลักษณะต้องห้าม) “(๗) เป็นผู้เคยต้องรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกเพราะกระทำความผิดทางอาญา เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ”

(๒) พนักงานราชการ: ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๔๗ ข้อ ๘ “ผู้ซึ่งจะได้รับการจ้างเป็นพนักงานราชการ ต้องไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้ (๖) เป็นผู้เคยต้องรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกเพราะกระทำความผิดทางอาญา เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ”

(๓) ลูกจ้าง: ระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยลูกจ้างประจำของส่วนราชการ พ.ศ. ๒๕๓๗ ข้อ ๖ ผู้ที่จะเข้ารับราชการเป็นลูกจ้างประจำจะต้องมีคุณสมบัติทั่วไปดังต่อไปนี้ (๑๑) “ไม่เป็นผู้เคยต้องรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกเพราะกระทำความผิดทางอาญา เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ”

(๔) ข้าราชการทหาร: การสมัครเข้ารับราชการหรือกลับเข้ารับราชการใหม่ ตามระเบียบ กท. ว่าด้วยการบรรจุ การโอน และการบรรจุกลับเข้ารับราชการ พ.ศ.๒๕๒๕ ข้อ ๕.๙ (กรณีสมัครเข้ารับราชการ) และข้อ ๙.๓.๔ (กรณีกลับเข้ารับราชการใหม่) ต้องมีคุณสมบัติไม่เป็นผู้เคยต้องโทษจำคุกตามคำพิพากษาของศาลในคดีอาญา ยกเว้น ความผิดฐานประมาทหรือลหุโทษ

(๕) พนักงานราชการ (ทหาร) : ผู้ที่จะได้รับจ้างเป็นพนักงานราชการ ตามระเบียบ กท. ว่าด้วยพนักงานราชการ พ.ศ.๒๕๖๔ ข้อ ๘.๑๐ ต้องมีคุณสมบัติไม่เป็นผู้เคยต้องรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกเพราะกระทำความผิดทางอาญา เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ หรือเป็นผู้พ้นโทษมาแล้วเกิน ๕ ปี

๒) แม้ว่ากฎระเบียบปัจจุบันเปิดช่องให้สามารถรับผู้ต้องโทษเข้าทำงานได้ผ่านข้อยกเว้นภายใต้ระเบียบข้างต้น อย่างไรก็ตามหากหน่วยงานมีโอกาสคัดเลือกบุคคลเข้ารับราชการ ก็จะพิจารณาคัดเลือกบุคคลที่ไม่เคยมีประวัติการกระทำความผิดมาก่อน ประกอบกับปัจจุบันภาวะการแข่งขันในการเข้ารับราชการของบุคคลทั่วไปมีอัตราสูงมากถึงมากที่สุด และแม้ว่าปัจจุบันบริบทของภาคเอกชนมีความพร้อมในการให้โอกาสบุคคล พ้นโทษเข้าทำงาน เนื่องจากกฎหมายแรงงานไม่มีการกำหนดเงื่อนไขในการรับบุคคลพ้นโทษ แต่เมื่อภาคเอกชนรับบุคคลดังกล่าวเข้าร่วมงานกับหน่วยงานราชการก็จะติดปัญหาเงื่อนไขกฎระเบียบของทางราชการในที่สุด

๓) ดังนั้น หากโครงการนวมภพจะเป็นต้นแบบในการรับผู้พันโทเข้ารับการ การเสนอ แนวคิดต่อไปนี้อาจจะทำให้โครงการนวมภพก้าวกระโดดข้ามปัญหาดังกล่าวได้ในอนาคตอย่างเป็นรูปธรรม โดยแนวคิดสามารถแบ่งได้เป็น ๓ โลกทัศน์ ดังนี้

โลกทัศน์ที่ ๑ การผลักดันให้การคืนทรัพยากรมนุษย์ที่ผ่านการบำบัดพัฒนาพฤตินิสัย และมีความพร้อมในการกลับคืนสู่สังคม เป็น “วาระแห่งชาติ” เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องทั้งระบบ โดยเฉพาะเงื่อนไขระเบียบการเข้ารับราชการของผู้ที่เคยกระทำความผิด เพื่อเอื้ออำนวย การกลับคืนสู่สังคมของผู้พันโท ซึ่งอาจรวมถึง

(๑) การระบุถึงจำนวนของทรัพยากรมนุษย์ในระบบพัฒนาพฤตินิสัย เปรียบเทียบกับ อัตราประชากรวัยแรงงานของประเทศ ซึ่งหากทรัพยากรเหล่านี้ สามารถกลับเข้าสู่ระบบแรงงานได้อย่างมี คุณภาพ ก็จะเป็นการเพิ่มสัดส่วนของผู้ร่วมขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจของประเทศไทยได้อย่างมีนัยสำคัญ สามารถแก้ไขปัญหาค่าจ้างแรงงานประเทศเพื่อนบ้าน และการลดลงของอัตราประชากรวัยแรงงานของ ประเทศ จากอัตราการเกิดที่ลดลง และการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรผู้สูงอายุที่พ้นจากระบบแรงงานได้

(๒) การแก้ไขปัญหาค่าความล่าช้าของกฎหมาย และกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องของ หน่วยงาน / องค์กรต่างๆ ที่มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกัน และต่างไม่ได้รับการแก้ไขมาเป็นเวลานาน เช่น กฎหมายแรงงาน ระเบียบการเข้ารับราชการ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคัดเลือกบุคคลเข้าประกอบอาชีพ ต่างๆ ซึ่งเป็นปัญหา อุปสรรคที่เชื่อมโยงกัน จำเป็นต้องได้รับการแก้ไขให้สอดคล้องกันทั้งหมด และมีความจำเป็น ต้องได้รับความร่วมมือจากหลายหน่วยงาน เช่น กรณีการขยายระยะเวลาการยกเว้นจากความผิดลหุโทษ ในการเข้าทำงานในตำแหน่ง / อาชีพ / หน่วยงานต่างๆ เป็นยกเว้นให้ในกรณีต้องโทษจำคุกไม่เกิน ๕ ปี ๑๐ ปี ... ๑๕ ปี

(๓) การกำหนด / เสนอ / ระบุถึงผลประโยชน์ / ผลตอบแทนที่หน่วยงาน / องค์กร ต่างๆ และประเทศชาติจะได้รับ จากการกลับคืนสู่สังคมอย่างมีคุณภาพ ของทรัพยากรมนุษย์ในระบบพัฒนา พฤตินิสัย รวมทั้งความเชื่อมโยงกับพันธกรณีระดับนานาชาติที่เกี่ยวข้อง เช่น เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals – SDGs) และดัชนีนิติธรรมของ World Justice Project เป็นต้น

โลกทัศน์ที่ ๒ การปรับเปลี่ยนโลกทัศน์ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งระเบียบปฏิบัติ ต่างๆ ของหน่วยงานที่สะท้อนถึงมุมมองต่อผู้ผ่านกระบวนการพัฒนาพฤตินิสัย เพื่อเอื้ออำนวยต่อการกลับ คืนสังคมของผู้ที่ผ่านกระบวนการพัฒนาพฤตินิสัยอย่างแท้จริง โดยศึกษาจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เช่น งานวิจัยเรื่อง การลดปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำ : ศึกษามาตรการทางกฎหมายในชั้นบังคับโทษจำคุก โดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ธาณี วรภัทร^{๒๓} ซึ่งอาจครอบคลุมถึง

(๑) การส่งเสริมการมีอาชีพ / รายได้ ของผู้ผ่านกระบวนการพัฒนาพฤตินิสัย โดยเฉพาะผู้ที่ เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถที่เหมาะสมกับตำแหน่งต่าง ๆ อาทิ มีศักยภาพในการสอบเข้ารับราชการ หรือ มีใบอนุญาตในการประกอบวิชาชีพต่าง ๆ อยู่แล้ว เช่น โดยการการแก้ไขระเบียบการเข้ารับราชการให้ผู้ที่เคย

^{๒๓} ธาณี วรภัทร. (๒๕๕๕) การลดปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำ : ศึกษามาตรการทางกฎหมายในชั้นบังคับโทษจำคุก. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

กระทำความผิดและพ้นโทษแล้ว สามารถสมัครเข้ารับการทดสอบเพื่อรับราชการได้โดยไม่มีเงื่อนไข หรือหากเคยผ่านการทดสอบแล้ว ให้สามารถใช้ประโยชน์จากผลการสอบได้ และการเปิดโอกาสให้ผู้กระทำความผิดที่เคยมีอาชีพ รายได้ อันเป็นวิชาชีพ โดยมีใบอนุญาตในการประกอบอาชีพแล้ว เช่น นักบัญชี นักกฎหมาย ครู ผู้มีใบอนุญาตขับรถรับจ้าง มีโอกาสที่จะประกอบอาชีพโดยใช้ประโยชน์จากใบอนุญาตในการประกอบวิชาชีพนั้นได้ โดยเฉพาะในกรณีที่ความผิดนั้นไม่เกี่ยวข้องกับอาชีพที่ได้รับใบอนุญาต

(๒) การส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเป็นผู้ประกอบการทางสังคม (Social Enterprise) แนวทางที่ชัดเจน รวมทั้งผลตอบแทนที่จะได้รับจากการเป็นผู้ประกอบการทางสังคม ซึ่งอาจไม่ใช่ผลตอบแทนในเชิงเลข หรือผลกำไรของกิจการระยะสั้น แต่อาจเป็นผลตอบแทนในแง่ของการสร้างแบรนด์ที่เข้มแข็ง เป็นที่รู้จัก และจดจำของผู้บริโภคระยะยาว

(๓) ดำเนินการแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับวิสาหกิจเพื่อสังคม เพื่อเอื้ออำนวยผลประโยชน์ที่เหมาะสมให้แก่ผู้ประกอบการในการที่จะรับผู้พ้นโทษเข้าทำงาน ที่ตรงตามความต้องการของผู้ประกอบการ และสามารถดำเนินการได้โดยไม่เป็นการสร้างภาระเพิ่มเติมให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยควรมีการดำเนินการแก้ไขระเบียบปฏิบัติของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น เรือนจำ กรมราชทัณฑ์ และกรมคุมประพฤติ ให้สอดคล้องกัน เช่น

- มาตรการทางภาษีที่เหมาะสม และเป็นไปได้จริง โดยครอบคลุมถึงกรณีที่เอกชนเข้ามาร่วมลงทุนในพื้นที่ของกรมราชทัณฑ์ / กระทรวงยุติธรรม เช่น การสร้าง Call Center สำหรับผู้พ้นโทษ การสร้างโครงสร้างพื้นฐานสำหรับการฝึกอบรมผู้ต้องขังในเรือนจำ หรือผู้พ้นโทษ ในพื้นที่ที่กรมราชทัณฑ์กำหนด

- การสนับสนุนค่าใช้จ่ายบางส่วนสำหรับผู้ประกอบการที่รับผู้ต้องขัง / ผู้พ้นโทษเข้าทำงาน เช่น ค่ารถรับส่ง ค่าที่พัก ค่าการจัดสรรสาธารณูปโภคต่าง ๆ สำหรับผู้ต้องขัง/ ผู้พ้นโทษที่เข้าทำงานในสถานประกอบการ ซึ่งมีความจำเป็นต้องใช้เพิ่มเติมจากแรงงานปกติ อาหาร น้ำสะอาด เป็นต้น

- การกำหนดค่าตอบแทนพิเศษ หรือสวัสดิการพิเศษให้แก่เจ้าหน้าที่กรมราชทัณฑ์ / คุมประพฤติ ที่ต้องปฏิบัติงานเพิ่มเติมนอกเหนือจากภารกิจหลัก เช่น การควบคุมผู้ต้องขังออกทำงานนอกสถานที่นอกเวลาราชการ

- การกำหนดสัดส่วนของแรงงานผู้พ้นจากระบบพัฒนาพฤตินิสัย เมื่อเทียบเคียงกับแรงงานปกติ ในลักษณะเดียวกับการกำหนดสัดส่วนของผู้พิการ ต่อแรงงานปกติ เช่น ๑ : ๑๐๐ การรับรองแรงงานผู้พ้นโทษโดยหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องว่าจะทำงานได้อย่างมีคุณภาพ ครบถ้วนตามระยะเวลาที่กำหนด และไม่หวนกลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก

- การกำหนดสัดส่วนที่เหมาะสมสำหรับผู้คุมที่ออกไปควบคุมผู้ต้องขังนอกสถานที่ เช่น ๑ : ๒๐ ทั้งนี้ หากบุคลากรไม่เพียงพอ ควรมีการพิจารณาจัดสรรให้มีบุคลากรเพิ่ม

- การแก้ไขระเบียบปฏิบัติกรมราชทัณฑ์เกี่ยวกับการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันของผู้ต้องขังให้เหมาะสม เช่น เลื่อนเวลาเข้าเรือนนอนจาก ๑๕.๐๐ น. เป็นเวลาที่เหมาะสมกับการปฏิบัติงานในโรงงาน / สถานประกอบการ

โลกทัศน์ที่ ๓ การกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อส่งเสริมโอกาสในการกลับคืนสู่สังคมของผู้ผ่านกระบวนการพหุติสนัยที่ได้ผลจริงแบบครบวงจร โดยศึกษาจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เช่นงานวิจัยเรื่องมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิและสงเคราะห์ผู้พ้นโทษ โดย ศักดิ์ชัย เลิศพานิชพันธุ์^{๒๔} ซึ่งอาจครอบคลุมถึง

(๑) การกำหนดแนวทางที่ชัดเจน และปฏิบัติได้จริง เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ หรือรับผู้ที่มีประวัติอาชญากรรมเข้าทำงาน เนื่องจากการลบประวัติอาชญากรรมอาจไม่ใช่ทางออกที่เหมาะสมที่สุด เพราะอาจถือเป็นการปกปิดข้อมูลที่ว่าจ้าง / เจ้าของกิจการควรรู้ แต่หากเป็นโทษที่ไม่มีผลต่อการประกอบอาชีพนั้นๆ หรือระยะเวลาผ่านมานานเกินกว่า ๑๐ ปี หรือระยะเวลาใด ๆ ที่กำหนดแล้ว ควรเปิดโอกาสให้เข้าทำงานได้ โดยกระทรวงยุติธรรม หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาจพิจารณาให้การรับรอง หรือรับประกันการทำงานตามความเหมาะสมเพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้ประกอบการ

(๒) การกำหนด และระบุสิทธิ และหน้าที่ของผู้ต้องขัง / ผู้พ้นโทษ / ผู้ประกอบการที่รับผู้ต้องขังหรือผู้พ้นโทษเข้าทำงาน / หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้มีความชัดเจน ปฏิบัติได้จริง เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน และสอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนตามพันธกรณีสากล เช่น ข้อกำหนดของสหประชาชาติ

(๓) การกำหนดให้มีองค์กรกลาง ซึ่งเป็นหน่วยงานภาครัฐ หรือองค์กรในกำกับของรัฐ ที่ทำหน้าที่ในการพิทักษ์สิทธิ และรับรองผู้ต้องขัง / ผู้พ้นโทษ ที่เข้าทำงานในสถานประกอบการ รวมทั้งตรวจสอบ / รับรองหน่วยงาน/ องค์กรที่รับผู้พ้นโทษ/ ผู้ต้องขังเข้าทำงาน เพื่อป้องกันปัญหาการใช้แรงงานผิดกฎหมาย / ผิดหลักสิทธิมนุษยชน และป้องกันการหลบเลี่ยงการปฏิบัติงาน หรือการมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ของผู้ต้องขัง/ ผู้พ้นโทษ

(๔) การสร้างความเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างยั่งยืนโดยใช้แนวคิดหลักนิติธรรมสำหรับทุกภาคส่วนของสังคม โดยเน้นการเสริมสร้างมุมมองที่ถูกต้อง และปรับเปลี่ยนทัศนคติของทุกภาคส่วนเกี่ยวกับผู้พ้นจากระบบพัฒนาพหุติสนัยเช่น ผ่านการจัดทำสื่อเพื่อสร้างการรับรู้แก่สังคมในวงกว้าง การจัดการอบรมสำหรับสื่อมวลชน การปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาของเด็ก และเยาวชน และการฝึกอบรมเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าปฏิบัติงานของ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับหลักนิติธรรม ให้ครอบคลุมถึงประเด็นที่เกี่ยวข้องกับผู้พ้นจากระบบการพัฒนาพหุติสนัยด้วย

๔) นอกจากนี้ เพื่อให้การดำเนินการในทั้ง ๓ โลกทัศน์ เป็นไปได้อย่างยั่งยืน จะต้องพิจารณาถึง

(๑) ความสำคัญของการคัดกรอง คัดแยก คนดีที่ผิดพลาด และพร้อมที่จะได้รับการพัฒนา เพื่อเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าของสังคม ออกจากผู้กระทำความผิดโดยสันดาน ซึ่งจะทำให้เมื่อผู้ต้องขัง / ผู้พ้นโทษ ต้องเข้ารับการอบรมตามกระบวนการ หรือเข้าทำงานในสถานประกอบการ / รับการสนับสนุนเงินทุนหรือความช่วยเหลือเพื่อการประกอบอาชีพต่างๆ มีแนวโน้มที่จะประสบความสำเร็จ และได้ผลลัพธ์ที่คุ้มค่าแก่การดำเนินงานมากกว่า

(๒) ความสอดคล้องกับพันธกรณี หรือข้อตกลงระหว่างประเทศต่าง ๆ ที่ประเทศไทยเป็นภาคี เพื่อให้ผลการดำเนินงานสามารถขับเคลื่อนไปสู่การเสริมสร้างภาพลักษณ์ และศักยภาพในการแข่งขัน

^{๒๔} ศักดิ์ชัย เลิศพานิชพันธุ์. (๒๕๖๑) มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิและสงเคราะห์ผู้พ้นโทษ. วิทยานิพนธ์หลักสูตรนิติศาสตร์ดุขุภิมติต คณะนิติศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ของประเทศได้ เช่น การขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals-SDGs) และดัชนีหลักนิติธรรม (Rule of Law Index) ของ World Justice Project เป็นต้น ทั้งนี้ ตัวอย่างความเชื่อมโยงของโครงการ/ กิจกรรม ที่สามารถดำเนินการได้ กับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs)^{๒๕} ดังนี้

ประเด็นการดำเนินงาน	เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ที่เกี่ยวข้อง
๑) การส่งเสริมการเข้าถึงความยุติธรรมอย่างเท่าเทียมของผู้ที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรม	SDG ๑๖ Peace, Justice and Strong Institution
๒) การส่งเสริมการเข้าทำงานในอุตสาหกรรมของผู้ต้องขัง และผู้พ้นโทษ	SDG ๘ Industry, Innovation and Infrastructure
๓) การส่งเสริมการเข้าถึงการศึกษาอบรมของผู้ต้องขัง / ผู้พ้นโทษ	SDG ๔ Quality Education
๔) การมีอาชีพ/ การทำงานที่เหมาะสม เป็นไปตามหลักสิทธิมนุษยชน และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่เท่าเทียม เพื่อส่งเสริมความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ	SDG ๘ Decent Work and Economic Growth
๕) การส่งเสริมการกลับคืนสู่สังคม/ ชุมชน เพื่อร่วมขับเคลื่อนสังคม/ชุมชนที่ดี โดยได้รับการยอมรับจากสังคม / ชุมชน	SDG ๑๑ Sustainable Cities and Communities
๖) การลดการเลือกปฏิบัติต่อผู้พ้นโทษ เช่น ในการได้รับโอกาสในการสอบแข่งขันเข้ารับราชการ หรือได้รับการคัดเลือกเข้าทำงานในอาชีพต่าง ๆ	SDG ๑๐ Reduce Inequalities

^{๒๕} UNODC. (๒๐๒๑) "Doha Declaration Global Programme and the Sustainable Development Goals"
<https://www.unodc.org/dohadeclaration/en/topics/sustainable-development-goals.html>

(๓) ตัวอย่างที่ประสบความสำเร็จ และความเป็นไปได้ในการสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานในต่างประเทศ ที่มีการดำเนินงานในลักษณะเดียวกันกับสำนักงานส่งเสริมสามัคคี และผลิตภัณฑ์เพื่อการพัฒนาพหุตินิสัย (สมภพ.) เพื่อนำมาศึกษา ปรับใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติงาน รวมทั้งเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการดำเนินงานร่วมกันต่อไป ทั้งนี้ จากการสำรวจเบื้องต้น สามารถจัดแบ่งหน่วยงานที่มีการดำเนินงานในลักษณะเดียวกันกับ สมภพ. ออกได้เป็น ๓ กลุ่ม ตามประเด็นการดำเนินงาน ดังนี้

ประเด็นการดำเนินงาน	หน่วยงาน / องค์กร
๑) การให้การช่วยเหลือและสนับสนุนความพร้อม / ปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิต เพื่อการมีชีวิตอยู่รอด/ การปรับตัวในสังคมปัจจุบันของผู้พ้นโทษ	The fortune society New York สหรัฐอเมริกา ^{๒๖} The Lion Heart foundation Massachusetts, สหรัฐอเมริกา ^{๒๗} Community Restorative Center (CRC) ^{๒๘} , New South Wales , ออสเตรเลีย Australian Community Support Organization (ASCO) ^{๒๙} , ออสเตรเลีย The Salvation Army ^{๓๐} , สิงคโปร์ The Rehabilitation Bureau, Ministry of Justice ^{๓๑} ญี่ปุ่น
๒) การฝึกอบรมอาชีพ และการให้การศึกษา / ฝึกอบรมในประเด็นอื่น ๆ ที่จะประโยชน์ในการใช้ชีวิตในสังคมของผู้พ้นโทษ	HOPE for prisoners สหราชอาณาจักร ^{๓๒} Chance for Life ^{๓๓} , Miami, สหรัฐอเมริกา
๓) การส่งเสริมการมีอาชีพ รายได้ ในลักษณะต่าง ๆ เช่น การจัดหางานสำหรับผู้พ้นโทษ หรือการจับคู่ธุรกิจ	Irish Association for Social Inclusion Opportunities ^{๓๔} , ไอร์แลนด์ Work Restart ^{๓๕} , Queensland, ออสเตรเลีย
๔) การดำเนินงานอื่น ๆ เช่น การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับผู้พ้น	The Prison Fellowship, Virginia, สหรัฐอเมริกา ^{๓๖} Care after Prison (CAP) ^{๓๗} , Dublin, ไอร์แลนด์

^{๒๖} The Fortune Society. <https://fortunesociety.org/>

^{๒๗} The Lion Heart Foundation. <https://lionheart.org/lionheart-programs/houses-of-healing/reentry-programs>

^{๒๘} Community Restorative Center. <https://www.crcnsw.org.au/>

^{๒๙} Australian Community Support Organization. <https://www.acso.org.au/>

^{๓๐} The Salvation Army Singapore. <https://www.salvationarmy.org.sg/>

^{๓๑} WebPortal of the Rehabilitation Bureau, Ministry of Justice, Japan.

https://www.moj.go.jp/EN/hogo0/soumu/hogo_hogo015_00001.html#:~:text=Many%20volunteers%20support%20offender%20rehabilitation,for%20offender%20rehabilitation%20in%20Japan.

^{๓๒} Hope for Prisoners. <https://hopeforprisoners.org/>

^{๓๓} Chance for Life. <https://chanceforlifeonline.org/>

^{๓๔} Irish Association for Inclusion Opportunities. <https://www.iasio.ie/about-us/>

^{๓๕} Work Restart. <https://www.workrestart.com.au/>

^{๓๖} Prison Fellowship. <https://www.prisonfellowship.org/>

^{๓๗} Care after Prison. <http://careafterprison.ie/>

ประเด็นการดำเนินงาน	หน่วยงาน / องค์กร
โทษ และการส่งเสริมผลักดันการแก้ไขกฎหมาย เพื่อส่งเสริมการกลับคืนสู่สังคมของผู้พ้นโทษ เป็นต้น	

บรรณานุกรม

Australian Community Support Organization. <https://www.acso.org.au/>

Bruce Bayley. "Why we incarcerate: Punishment" Feb ๒๘, ๒๐๑๒.

<https://www.corrections.com/jail-management/articles/why-we-incarcerate-punishment-oGN๘ucZoO๕1S1sMs/>

Care after Prison. <http://careafterprison.ie/>

Chance for Life. <https://chanceforlifeonline.org/>

Community Restorative Center. <https://www.crcnsw.org.au>

Council of Europe. “Democracy”.

<https://www.coe.int/en/web/compass/democracy#What%20is%20Democracy>

Crime Museum, LLC (๒๐๒๒) Type of Prisons. <https://www.crimemuseum.org/crime-library/famous-prisons-incarceration/types-of-prisons>

Forsberg, L., Douglas, T. What is Criminal Rehabilitation?. *Criminal Law, Philosophy* ๑๖, ๑๐๓-๑๒๖ (๒๐๒๒). <https://doi.org/10.1007/s10992-020-09447-4>

Hope for Prisoners. <https://hopeforprisoners.org/>

Irish Association for Inclusion Opportunities. <https://www.iasio.ie/about-us/>

Prison Fellowship. <https://www.prisonfellowship.org/>

The Fortune Society. <https://fortunesociety.org/>

The Lion Heart Foundation. <https://lionheart.org/lionheart-programs/houses-of-healing/reentry-programs>

The Salvation Army Singapore. <https://www.salvationarmy.org.sg/>

The Scottish Centre for Crime & Justice Research. “Theories and causes of crime”

<http://www.sccjr.ac.uk/wp-content/uploads/๒๐๑๖/๐๒/SCCJR-Causes-of-Crime.pdf> เข้าถึงเมื่อ ๑ มีนาคม ๒๕๖๔

United Nation Human Rights Office of the High Commissioner. “Basic Principles for the Treatment of Prisoners”. ๑๔ December ๑๙๙๐. <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/basic-principles-treatment-prisoners>

UNODC. (๒๐๒๑) “Doha Declaration Global Programme and the Sustainable Development Goals” <https://www.unodc.org/dohadeclaration/en/topics/sustainable-development-goals.html>

WebPortal of the Rehabilitation Bureau, Ministry of Justice, Japan.

https://www.moj.go.jp/EN/hogo๑/soumu/hogo_hogo๑๙_๐๐๐๐๑.html#:~:text=Many%20volunteers%20support%20offender%20rehabilitation,for%20offender%20rehabilitation%20in%20Japan.

Work Restart. <https://www.workrestart.com.au/>

World Justice Project. “What is the Rule of Law?”. <https://worldjusticeproject.org/about-us/overview/what-rule-law>

กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน. (๒๕๖๕) รายงานสถิติคดี ประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๕.

<https://www.djop.go.th/storage/files/๒/รายงานสถิติคดี%๒๐๒๕๖๕.pdf>

กรมราชทัณฑ์ (๒๕๕๔) “แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการจ้างแรงงานผู้ต้องขัง” หนังสือกรมราชทัณฑ์ ที่ ยธ

๐๗๐๔/๑๐๙๙ ลงวันที่ ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๕๔. http://www.correct.go.th/osss/a๑๐๙๙_๕๔.pdf

กรมราชทัณฑ์ กองพัฒนาพฤตินิสัย (๒๕๖๕) “แนวทางการดำเนินงานด้านการฝึกอบรมวิชาชีพและส่งเสริม

ทักษะการทำงาน (ด้านการจ้างงานผู้ต้องขัง)” หนังสือกรมราชทัณฑ์ ที่ ยธ ๐๗๐๘.๒/ ๓๒๖๑ ลงวันที่

๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕. http://ombstudies.ombudsman.go.th/article_attach/๐๗๐๘-๒-๓๒๖๑.pdf

กลุ่มงานมาตรฐานการควบคุมผู้ต้องขัง กรมราชทัณฑ์. “อำนาจการควบคุมของเรือนจำ / ทัณฑสถาน”. ข้อมูล

ณ วันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๕.

กองกฎหมาย กรมราชทัณฑ์ (๒๕๖๑) พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๑ และระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง.

นนทบุรี : กรมราชทัณฑ์.

การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (มีนาคม ๒๕๖๖) “กนอ. ศึกษาเพิ่มเติมแนวทางจัดตั้งนิคมฯ ราชทัณฑ์

ร่วมดำเนินการกับเอกชน เพื่อผู้พ้นโทษ หวังลดกระทำผิดซ้ำ คืนคนดีสู่สังคม”.

<https://www.ieat.go.th/th/ieat-news/๖๓๐๔>

โครงการนิคมอุตสาหกรรมราชทัณฑ์ (มีนาคม ๒๕๖๖)

<https://www.thaigov.go.th/news/contents/details/๖๖๐๑๖>

นคพัฒนา สิ้นเย็น. (๒๕๖๔) “ การกระทำความผิดซ้ำของผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดประจวบคีรีขันธ์”

<https://so๐๒.tci->

<thaijo.org/index.php/appm/article/download/๒๕๓๙๑๙/๑๗๑๐๑๕/๙๓๗๔๐๐>

แผนภูมิการแบ่งส่วนโครงสร้างส่วนราชการ กรมราชทัณฑ์. ๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๘

ภัทรภัทร ด้านธีระภากุล. (๒๕๖๕) “หลักนิติธรรมและธรรมาภิบาลกับสังคมประชาธิปไตย”

<http://web.krisdika.go.th/pdfPage.jsp?type=act&actCode=๑๓๗๖๔>

ระเบียบกรมราชทัณฑ์ว่าด้วยการส่งนักโทษเด็กขาดออกไปทำงานสาธารณะ หรือทำงานอื่นใดเพื่อประโยชน์

ของทางราชการนอกเรือนจำ พ.ศ. ๒๕๖๓. ประกาศ ณ วันที่ ๑๙ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๓.

ศราวุธ ไพฑูรย์พงษ์ และ กิริยา กุลกลการ. (๒๕๖๒) “ผู้พ้นโทษไร้สิทธิในการประกอบอาชีพ”.

<https://tdri.or.th/๒๐๑๙/๐๒/career-for-penalty/>

ศักดิ์ชัย เลิศพานิชพันธุ์. (๒๕๖๑) มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิและสงเคราะห์ผู้พ้นโทษ.

วิทยานิพนธ์หลักสูตรนิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

สายใจ เกษสุวรรณ. (๒๕๖๒) “ร่างพระราชบัญญัติประวัติอาชญากรรม พ.ศ. ...” วารสารจตุรนิติ. ปีที่ ๑๖ ฉบับ

ที่ ๖ (พ.ย. - ธ.ค. ๒๕๖๒) หน้า ๕๗-๖๒.

สำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม. (๒๕๖๓) ชุดโครงการวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาการกระทำผิดซ้ำ

อติเทพ อุษยะพัฒน์. “หลักนิติธรรมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย”. ศาลรัฐธรรมนูญ. ๖ สิงหาคม ๒๕๖๕. https://occ.th.constitutionalcourt.or.th/article_detail/ศาลรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

รายชื่อสมาชิกกลุ่มสี่เหลือง

๑. นพ.วิฑิต อรรถเวชกุล	ประธานเจ้าหน้าที่บริหารและกรรมการผู้จัดการ
บริษัท โรงพยาบาลปิยะเวท จำกัด (มหาชน)
๒. ศ.คลินิกนพ.อาทิตย์ อังกานนท์	รองผู้อำนวยการโรงพยาบาลรามธิบดี
คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามธิบดี
๓. พล.ร.อ.เชิงชาย ชมเชิงแพทย์	ผู้บัญชาการทหารเรือ
กองทัพเรือ

๔. พล.อ.สุวิทย์ เกตุศรี ผู้อำนวยการศูนย์ประสานงานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
ศูนย์ประสานงานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
๕. ผศ.ดร.โสภณ เจริญ ที่ปรึกษาประจำตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
ศาลรัฐธรรมนูญ
๖. นายอิทธิชัย วินทกร ที่ปรึกษากรรมการ ป.ป.ช.
สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ
๗. นายไพรัช พรสมบูรณ์ศิริ รองอัยการสูงสุด
สำนักงานอัยการสูงสุด
๘. นายพรพจน์ เพ็ญพาส รองปลัดกระทรวงมหาดไทย
กระทรวงมหาดไทย
๙. นายธัชชญาณ์พล อภิมนต์เตชบุตร รองอธิบดีกรมการค้าต่างประเทศ
กรมการค้าต่างประเทศ
๑๐. ดร.จิราภรณ์ วิริยะพงษากุล ประธานกลุ่มอุตสาหกรรมสิ่งทอ
สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย
๑๑. นายชัยวัฒน์ กุ่มทพงษ์พานิช กรรมการผู้จัดการ
บริษัท โตโยต้า พาราคอน มอเตอร์ จำกัด
๑๒. นางสาวนาตยา เชษฐโชติรส ที่ปรึกษากองบรรณาธิการด้านจริยธรรมและจรรยาบรรณสื่อ
หนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์
๑๓. นางสาวนันท์ศรี เทพดลไชย ผู้ตรวจราชการกระทรวงยุติธรรม
กระทรวงยุติธรรม